

وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ

لَا تَحْزَنْ عَلَيْهِمْ وَلَا تَكُودِ

فَمَا كَانَ مِنْكُمْ

مَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ

M.A. LIBRARY, A.M.U.

PF2038

۲۰۳۸

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

OK

اشهر جگر محمودی الذي اعطانا آلاءه والنعيم واسأل الله ان يجمع بيني وبين والدي
 شروع میکنم بنویسند که دو اقسام نعمت باشد یکی در بدن و یکی در دین و یکی در دنیا و یکی در آخرت
 ای خالق که ما را از غنایه الازلیه که کثرت لیز و فی اللسان والالبسة
 یعنی افرادی که در این دنیا خوش مزاج و بسیار را که نماند از این نعمت زبان و لبها و لباسهای
 النفیسة المتکوننة لیتزین بها البدان ومعهما القصور الرفیعة الوسیعة
 پاکیزه و رفارنگ را تا زینت یابند از آن لباسها و بدان هر دو نعمت بسیار است و در
 للکون و الارواح و الحقائق المنضرة الخضر و الارواح العسیون و
 برای سکونت و آرام و نیز بهیاست باغبانی و نواز و سبزه برای سیرانی چشما و
 آسایش الارواح فجعلنا اغنیاء باعطای التقویة لقصا الی جنات و صلاتنا
 راحت دادن و در لباس کردار نیکو را همان از بخشش نعمت برای هر کسی که نماند و نگه داشت
 لیکل و نهارا من کل الصید حیات و الا فایت و شرفنا یشریف
 شب و روز از هر آسب تا رافت تا و بر سر کی و در باران

مَأْمُورٌ بِتَوْقِيقِ عَلَى سَائِرِ الْخُلُوقَاتِ وَالْمَشَارِكَاتِ وَجَعَلْنَا

مهر: بر تعلق من به توفیق بر تمام آفریدگان و شکر پیکان و گردانیدار

مَدِينَةِ الْمَدِينَةِ وَالْحَدَاةِ بِتَوْدِيرِ الْحَوَاسِّ وَالْمَدَارِكِ

تشریف کشیده و میان تلخی و شیرینی از سپردن حواس و قوت مدینه که

ثُمَّ أَمَرَ بِالْعِمَادَةِ وَفَرَضَ عَلَيْنَا تَأْدِيَةَ الصَّوْمِ وَالصَّلَاةِ وَتَرْكُهَا

بسته حکم کرده و اعیان خود و مقرر ساخت به ما گزاردن روزه و نماز و آگاه گردان

بَابُ مَعْرِفَةِ فَوَائِدِ الْحَيَاةِ وَالْمَوْتِ فَاحْمَدٌ أَحْمَدُ كَاتِبٌ

پس شکر سیکھو کہ خدا کا شکر کرنا

وَأَفِيًا خَارِجًا عَنْ حَدِّ النُّقْدِيِّ وَأَشْكُرُكُمْ شُكْرًا مُبِينًا مُؤَنَّنًا

بیان و سپاس میکنم سپاس کردنی ز ابد

مَجْاوراً عَنْ حَضْرَةِ الْخَدِيرِ هُوَ اللَّهُ الْعَزِيزُ الْقَدِيرُ الْغَفُورُ

نقد شده از عیلة نوشتن او است خدای غالب توانا بخشد و

التَّحِيُّهُ هُوَ اللَّهُ خَيْرُ الْبَصِيرِ السَّمِيعِ الْعَلِيمِ هُوَ الَّذِي أَحْسَنَ

مهربان او است خدا خبردار بینا شنوا دانا او است خدای احسان کرد

الْبَيْتِ مِمَّا غَيْرِ مَحْصُورٍ وَمَنْ عَلَيْنَا بِامْتِنَانٍ مَعَى مُوَالِي لَاهِلِهِ

بسیار با احسان از این بجا بایست
و منتهای دربار بایست بسیار

لا هو المعبود المجرد وليس الشئ الملائم لا هو العبد

مجلس شورای اسلامی - هیئت وزیران - هیئت عالی قضاة - هیئت عالی محامیان - هیئت عالی معلمات - هیئت عالی معلمان - هیئت عالی مهندسان - هیئت عالی وکلاء - هیئت عالی قضایا - هیئت عالی قضاة - هیئت عالی محامیان - هیئت عالی معلمات - هیئت عالی معلمان - هیئت عالی مهندسان - هیئت عالی وکلاء - هیئت عالی قضایا

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي هُوَ أَحْسَنُ مَنِّكُمْ بِكُلِّ حَالٍ فَكُنْ الْجَوْدُ الْبَاقِي
 سوره شكر كرده شده است اسان كنند نموده و بنده بشك كنند بهت جلاله بكنان حسان پنهان
 يَقْبَحُ الْأَعْمَالُ هُوَ سَاطِعُ أَكْبَرِ السَّلَاطِينِ بِمَا لَكَ لَا تَهْدِي السَّمَاءُ وَتَحْسِبُ سُبُوحًا خَيْرًا
 بهر اعمال آن پادشاه بزرگترین پادشاهان تا آنکه زمین و آسمان است و ما بدو کن قهرترین
 قَالُوا لَنْ لِّلْعَدَمِ وَالْقَنَاءُ مَا أَذْكُنَا شَكَرَ عَشْرٌ مِنْ عَشْرِ لَوْفِ احْسَانِهِ بِسَاعَةِ وَرَدِ
 قبول كنند كان نیت و نابود شدن اگر از بیم سپاس هم خدا زده هزار احسانها بشن رسانی از
 السَّاعَاتِ وَمَا جَعَلْنَا بِضَاعَاتِ السَّعَادَاتِ بِصُرْفِ الْأَوَّلِ ~~وَالْآخِرِ~~
 ساعات و خوشبختی نگرد آوریم باده ای سیه را از گزاردن وقتها در گزاردن
 لَا سَبِيلَ لِغَفْرَةٍ ذُنُوبًا يَوْمَ الدِّينِ دُونَ الطَّافَةِ وَلَا بَاعِثَ عَلَى عَفْوٍ إِلَّا أَنْفَانِ
 نیست راهی برای بخشش گناهان را در قیامت بجز الطافش نیست سببی بر عفو و عیبان است
 اعْطَاهُ إِلَّا أَتَقْبَهُنَّ بِالْمَلَائِكِ الْمُتَنَوِّعَةِ عِنْدَ أَنْفُسِنَا بِالْحَقِّقِ وَحْنُ جَهَنَّمَ
 بخشیدنش ما نداردیم بلامتنهای گوناگون نزدیک خود ما تحقیق و ما لا تقیم
 بِمَكَافَاةِ الْأَعْمَالِ الَّتِي تُنْسَبُ إِلَيْنَا نُنْظِرُ الشَّدَقَاتِ يَا سَوْدَايَ أَنْتَ
 بعضی ای اعلی که نسبت کرده شده اند به ما بنظر مامل ای مولای من تو
 كَبِيرٌ جَلِيلٌ وَهِيَ الْمَلَكُ أَنْتَ رَحِيمٌ وَطَفْلٌ جَزِيلٌ لَا مَسْلَاحَ لَكُنَا غَيْرِ
 بختنده بزرگ و ای پادشاه تو مهری هست و طفل تو بسیار است بهای میت ما را بزرگ
 دِهْلِيزِ لَشْفِ الْحَيَاةِ وَبَعْدَ الْمَوْتِ لَا مَقَرَّ دُونَ عَسْتَيْكَ فِي دَارِ الدُّنْيَا
 دهلیز تو در حیات و ممات و جای گریز نیست سر آستانه تو در دنیا و

الْعُقْبَى الْجَنَّةَ الْحَسَنَ بِجَنَاتِكَ لِأَصْحَابِ الْخَطَا إِنَّكَ أَنْتَ الْيَقِينُ

آفرین بزرگوار است در درگاه تو برای آنها احسان خطا برای اینکه تویی سزاوارترین

باجایه الدُّعَاءِ وَالنَّصْرِ أَصُولُكَ بِحَضْرَتِكَ بِرَحْمَةِ الْعَفْوِ لَا عَنكَ

برای قبول دعا و عاجزی بهتر است ببارگاه تو بامبد عفو ازین که تحقیق نزد

أَصْحَابِ الْقُصُورِ عِنْدَ الْعَلَاءِ مُسْتَحَقٌّ لِلصَّفْحِ وَالْعَطَاءِ * **نظم**

سایمان نمود وقت گذر سزاوارستند برای دلگداز خوش

سُبْحَانَكَ يَا مَنْ مَعَهُ الشَّمْسُ وَالْقَمَرُ

و غوی است برای تو ای آنکه گردانید شب را بر روز

مَا تَحْصُرُ إِلَّا وَكَ وَهَهَا وَقِيَّاسًا

احاطه کرده نشود نعمتهای تو از روی هم و قیاس

شمار کرده نشود و صفهای تو پوشیده و نه ظاهر

نِعْتِ بَرِيَّانِ تَسْكُنُ كُوبِ تَبَقٍ وَأُوسُودُ قُوتٍ فِي شَرَارِ أَوَّلِ قُلُوبٍ جَابِئٍ بِرُكْمٍ

بیت بندگی و پریت غلامی کی لائق ده مبارک جناب سه که

أَنْ تَنْكَرَ تَجَالِي أَوْ زِي سَادِجِي تَلِيدِي وَبَارِجِ فَاضِلِ أَلَدُ عَالِمِ لَانْدِ وَأَوْرُكَ كِشِي لَانِي أَنْتَ

ای تنگ تاجالی او زری سادجی تلیدی و بارجی فاضل اند و عالم لاند و اورک کیشی لانی انی انت

بِسُكُونِ دَمِي بِرُغْنِي بِبَنَافِئِهِ كَمَا أَوْرَنَامُ فَاضِلُونَ أَوْ عَالِمُونَ أَوْ رَاوِ رَاوِ سِيُونَ كَوَاوِ سِيُونَ

بیسکون دمی برغنی ببنافیهی کما اورنাম فاضلون او عالمون او راو راو سیون کواو سیون

أَيْلِي سِحْجَانِ الدَّوْلِ أَوْ لَوْعِ حَضْرَتِ نَهْ كُورُ كُوسِ كَيْمِ مَنِي بِدَايَتِ نِيَكِ يُولُ كُورُ تَلُوكِي

ایلهی سحجان الداول او لوع حضرت نه کور کوس کیم منی بدایت نیک یول کور تلوی

كَيْمِ سِحْجَانِ الدَّوْلِ أَوْ سِرْكِ دَرَاكِهِ نِيَكِ أَوْ لَوْعِ مَنِي بِدَايَتِ نِيَكِ يُولُ كُورُ تَلُوكِي

کیم سحجان الداول او سیرکی دراکه نیک او لوع منی بدایت نیک یول کور تلوی

روان تقریر یا در سہمی گیم عربی اولوغ نصیح دلیق لاری تیل شیر قندی این تقریر یا گیشی
روان تقریر بی اور بنو کچہ کہ عرب کی ہری فصیون اور یونیون کوئی زبان گیشی تقریر بی
لاری کو نکل لاری نیک پر نکلانہ لاری ہو کسان سیرفت یا یلیق لاری کی لاری بر است
آدیکو کی لاری محفل میں نکلے شمع آدیکو کی سیرفت لاری روشن کے اور جانو کو راحت
و باغیر لاری طراوت انی نیون لیتی باغیشادی ہو کو گیم بارچہ نیمہ لاری دین رفیع ایرد لاری
اور جکر کو طراوت او کی دوستی لاری بخشی بہہ آسمان کہ تمام چیزوں سے بلند بی آدیکو
رفت قدر کو رفیع آوری ضیف غم کچہ وہ پلور لاری لاری نیون لاری دین رفیع ایرد لاری
رفت قدر دیکہ کراپی پستی پر رات میں لاری لاری لاری دین رفیع ایرد لاری
گیم بارچہ یاروغ لیت لاری دین یاروغ راق بار لاری الن نیک لاری تو لاری لاری طوبی
تمام روشنیوں سی روشن تر بین او کی پیشانی کی نور کی غلامی جانمی بین طوبی
اوج لاری بستاندہ او مشول ایچون ہر میوہ بریق غہ قادر ایرد و در خوش کوثر و سبیل انی و ضر
بہشت کی باغ بین اسو اسطی بر میوہ کی دینے بین قادر بی اور خوش کوثر و سبیل انی و ضر
قیلماق ایچون توله تور بلبل موکو رنی منبر غہ انی ثنا خلبہ اوتا ق ایچون جیپا کننگ
کرانی کی و طعی ہر بی بلبل شاخ کی منبر بین او کی شاخ کی غہ کی پرانی کی سطلی ہوں کے
عاسانی ایچا کوچی دور و سر دانی لاری نیک قس کوثر غورمان تین قمری فی تیل کیکو
یاد کو کجانی والی بی اور سر دانی ق کے دیکنے سے قوی کو دور کرانی و
تور استرن و سرین انجیرہ انی ملق نیک سیم ایرد وانی چنگا آلا کوچی لاری نے
ای استرن اور سرین بین او کی قس کے شیم بی اور او کی دیکہ کی سوار دانی و کو
یونت لاری نیک لاری انی است سیم دور و شان والا جناب بار گیم بارچہ بہشت و شلم
یاد کو کجانی والی بی اور سر دانی ق کے دیکنے سے قوی کو دور کرانی و

حسن شیم و علو یم شمسائے سالک حق و یقین و ندرت سبیل دین بهر کرامت اب
 حضرت امیر المؤمنین امام المتقین علی باقری و وصی مصطفی علیه الصلوٰۃ و السلام و امام اطهار
 و اولاد ابرار و اوجب الکرام اوصلی علیهم اجمعین از خیر سعادت و اعناق شوارح عفت پیدا
 بقدره جوامید حسن نیت و طهارت و تقویٰ و طاعت و طاعت طینت ایشان رونق یافته و اصداع
 منشره و دیانت و امانت و قرون طویل و رضانت و ممانت مانع غنایت ایشان نبوده
 جز ایند روح ناقصه عرض میادین متناهی عفت عبده او مان قابل تعمیر مساجد و معابد شمع
 اعضا صفت ایشان نموده و در حسن رفیع کرم و کرم کرم بقاات و کرم کرم کرم کرم کرم
 خطوط سیمه و دریاخ دست سعی ایشان فرموده سزاوار خطاب و نظیر کرم از جناب
 کبرای ایشانند و شایان حدیث انما حرب لمن حاربکم از زبان رسول اینان تسند حکو
 را بجلوس مینیت ماقوس ایشان رونق تازه و ظهور معجزات و کرامات را بر قوت و قدرت
 ایشان نازش بی اندازده نسام هم و در حضور و رافرا در اتمام از بار شتر صد اعانت و دم
 جان پرور عیسی نهاد ایشان و اشلای منفرط آب آرد قتیق الفوار منتظر جنبش لب و ایجاد معجز
 بنیاد ایشان پیروی اینان ذریعہ نجات دو جهان و بربری اینان خضراء قصور خیال و طهر

برینها ختم شد خیر و سعادت	ازینها تازه روح و شرافت
اینان رونق روزی ایمان	شجاعت بهره دراز زور اینان

لعل رف اصحاب جوید السلام جنبی اور موتیا اور امیر حلی در پهل که
 بلغ آداب رسالت کی رونق ہو سکین و اصحاب عالیجناب مین که جنگا باعث بالیدک
 کوئی باغبان نہیں الاخذہ اور جو صبا اور شمال اور نسیم اور امیر حلی اور سوائین که
 چمن خاطر کو کھلادین اوکی محبت ہی که چمن مین پیغمبر فی اپنا احباب کیا جانک

بدرست
 ۱۱۱۱
 برینها ختم شد خیر و سعادت
 ۱۱۱۱
 اینان رونق روزی ایمان
 ۱۱۱۱
 شجاعت بهره دراز زور اینان
 ۱۱۱۱
 لعل رف اصحاب جوید السلام جنبی اور موتیا اور امیر حلی در پهل که
 ۱۱۱۱
 بلغ آداب رسالت کی رونق ہو سکین و اصحاب عالیجناب مین که جنگا باعث بالیدک
 ۱۱۱۱
 کوئی باغبان نہیں الاخذہ اور جو صبا اور شمال اور نسیم اور امیر حلی اور سوائین که
 ۱۱۱۱
 چمن خاطر کو کھلادین اوکی محبت ہی که چمن مین پیغمبر فی اپنا احباب کیا جانک

کہ نہر میں تسبیح روئے خدا کی چستی اونکی وہ خزانہ بنائی والی میں اور حقیقی درخت کہ زمین
سے رواج انجام سرخسیت کی اونکی اونکی وہ جڑ تہلانی والی میں اگر وہ بیل اور قوس کی طرح
کل اور سر و چرخ و سادات کی عاشق تھی تو کیوں نہ لگاؤں اونکی زمزم ثمن یعنی مواضع کے
سامعین فی اوسوت کی اپنی کانوں کو سنائی گئے اگر نہر کی پانی کی مانند کھاریوں میں حق و
الضاف کی روان تھی تو کیوں تماشائیوں فی اوسوت کی اس سیر نبی زیارت سے اونکی انگلیوں کو
نہ بندگ پہنچائی اگر وہ مستحق علو رتبہ تھی تو کیوں نسیم سحر کی طرح عنایت ایزدی اونکی
ترتیب و راج کی کھڑا کر کہلاتی اور جوہر بر سر باطل تھی تو کیوں خلقت خدا کی اونکی قبول طاعت کی
پودہ پی اپنی زمینِ ظالمین پہنچاتی اونکی سعی کی تیشوں فی جب خا زار رشک کو جرسی صاف کیا
تب ہر ایک کا پاؤں اونکی راہ میں پڑا اور جب اونکی عدالت کی سیلچون فی برکت کی گڑبوں
اور نالوں کو بالکل بہر دیا تب سب کا قدم ثبات و یقین اور زمین پر گرا اگر اونکی قدم میران عطا
دین میں سب سے آگے نہ پڑتی تو تشریفان نزول آیہ کریمہ السابقون السابقون حضرت حق سبحانی
اور زبان رسول سعی و اسطی اصحابی کا لہجہ کہی جاتی اگر اپنی شعل سعی کی روشنی میں ظلمت
کفر کو مٹھوتی پیشوائی اگر نصیب اپنے ہی نبی کو نبی کی ہر وی میں اور صدارت اگر پائی تو حضرت

کستری اور پیغمبر کی دنبالہ دوی میں نظم
وہ بین منبع بخشش بیستوال
صدف جیسے سو در غلیطان سی پر

امام الدین معروف بخواجه امامی غار طراز چهره شاد این بیان است که چون این خاکسار
بمقدار شرف سعادت تلمذ حضرت پیرو مرشد برحق معبود طائفه خیر مطلق قبله قلبیان
بکعبه ارباب ایقان جناب مرزا محمد حسن ^{رحمته الله} تنص ^{رحمته الله} بقل بسط الله ظلال ایدادیه علی رؤوس

[illegible]

راغب بن علی بن ابی طالب

المستشدين الى الزمان الطويل ^{الطويل} في تحرير شريفي ^{شريفي} كرم الله وجهه ^{كرم الله وجهه} ايت ^{ايت} كوكب طویل حكيم
 خاتمه اعجاز شامه ملازمان مدوح مشتمل انبساطه از صحت ^{صحت} و تقوى عبادت ^{تقوى} و فوائد عظام ^{فوائد عظام}
 و تعليم طريق وصل و سبيل القاطر و فقه ^{فقه} و حسن ^{حسن} و فني ^{فني} تركيبات ^{تركيبات} و اجتناب ^{اجتناب} از غلط و در كرم
 مذمومات ^{مذمومات} و تحصيل ^{تحصيل} مقام شست ^{مقام شست} و بر خاست ^{بر خاست} كبر عظام ^{كبر عظام} و محاورات ^{محاورات} كه تمسك ^{تمسك} رسانيدن
 ناقصان ^{ناقصان} بپايه كمالان ^{كمالان} ضبط اين مدارج ^{مدارج} تواند شد مع ^{تواند شد مع} ديگر حالات ^{ديگر حالات} زمانه ^{زمانه} و احكامات ^{احكامات} بزرگانه ^{بزرگانه} و استقامت
 بعضي ^{بعضي} ارب ^{ارب} و جواب ^{جواب} بعضي ^{بعضي} مطالب ^{مطالب} ميرسد ^{ميرسد} و هرگاه ^{و هرگاه} بعد حصول ^{بعد حصول} فراغ ^{فراغ} از تحرير شريفي ^{از تحرير شريفي} و درت ^{و درت} سير
 روزگار ^{روزگار} و در ايام ^{و در ايام} فراح ^{فراح} مغرب ^{مغرب} صورت ^{صورت} بست ^{بست} و چند سال ^{و چند سال} بذر ^{بذر} نعيم ^{نعيم} يا نهي ^{يا نهي} قيام ^{قيام} مضامین ^{مضامین} ضل
 اناؤه ^{انائه} اتفاق ^{اتفاق} افتاد ^{افتاد} و خط طویل ^{خط طویل} محتوي ^{محتوي} بر آداب ^{بر آداب} در بار ^{در بار} و آلياف ^{و آلياف} اصحاب ^{اصحاب} بر روی ^{بر روی} کار و طريقه ^{کار و طريقه}
 تلاش ^{تلاش} و سلیقه ^{و سلیقه} معاش ^{معاش} و ديگر ^{و ديگر} لوازم ^{لوازم} و ضروریات ^{و ضروریات} دنيوی ^{دنيوی} و صفات ^{و صفات} غيوري ^{غیوري} و فوائد ^{و فوائد} صوري ^{صوري} و
 درستي ^{درستي} عزيمت ^{عزيمت} و استقلال ^{و استقلال} طبيعت ^{طبیعت} كه دليل ^{كه دليل} راه ^{راه} تهذيب ^{تهذيب} اخلاق ^{اخلاق} و غربي ^{و غربي} در آفاق ^{در آفاق} توان ^{توان} گفت
 با ديگر ^{با ديگر} وقایع ^{وقایع} غريبه ^{غريبه} و سوانح ^{و سوانح} عجيبه ^{عجيبه} و حکايات ^{و حکايات} موافق ^{موافق} مقام ^{مقام} و مستحبات ^{و مستحبات} نيك ^{نيك} انجام ^{انجام} قدر ^{قدر} انديزای
 ساعات ^{ساعات} يمينت ^{يمينت} آيات ^{آيات} نور ^{نور} و در كرامت ^{و در كرامت} آموذ ^{آموذ} ميشد ^{ميشد} از آنجا ^{از آنجا} كه ^{كه} اين ^{اين} مسير ^{مسير} و نيت ^{و نيت} و مقصد ^{و مقصد} حصول
 هر رقه ^{هر رقه} كوچك ^{كوچك} و خط طویل ^{خط طویل} را بمنزله ^{را بمنزله} شان ^{شان} نزول ^{نزول} سورة ^{سورة} اخلاص ^{اخلاص} و سورة ^{و سورة} رحمان ^{رحمان} شمرده ^{شمرده} بقصد
 ترتيب ^{ترتيب} عزيز ^{عزيز} تر از زبان ^{تر از زبان} نگاه ^{نگاه} ميداشت ^{ميداشت} و چنانكه ^{و چنانكه} نوبت ^{نوبت} پيش ^{پيش} شدن ^{شدن} يك ^{يك} جزو ^{جزو} داني ^{داني} رسيد ^{رسيد} شوق
 خاطر ^{خاطر} تجويز ^{تجويز} مطالعه ^{مطالعه} و تكرار ^{و تكرار} استفاده ^{استفاده} تكليف ^{تكليف} صاف ^{صاف} كردن ^{كردن} آن ^{آن} بر اجزای ^{بر اجزای} ساده ^{ساده} نمود ^{نمود} و مگر ب
 موافق ^{موافق} چند مدت ^{چند مدت} و راندي ^{و راندي} دست ^{دست} اين ^{اين} آرزو ^{آرزو} و حائل ^{و حائل} كردن ^{كردن} خريده ^{خريده} حصول ^{حصول} نكته ^{نكته} پنج ^{پنج} شوق
 با اين ^{با اين} مراد ^{مراد} نرسيد ^{نرسيد} آخر ^{آخر} را ^{را} در سینه ^{در سینه} نهاده ^{نهاده} و دو صد و سي ^{و دو صد و سي} و دو هجری ^{و دو هجری} بجهت ^{بجهت} حکومت ^{حکومت} تاج ^{تاج} الامرا
 اشرف ^{اشرف} الوزر ^{الوزر} را بنده ^{را بنده} كان ^{كان} و اما ^{و اما} در بالا ^{در بالا} رفته ^{رفته} الدوله ^{الدوله} رفيع ^{رفيع} الملک ^{الملک} نواب ^{نواب} غازي ^{غازي} الدين ^{الدين} حيد ^{حيد} خان ^{خان}
 شهادت ^{شهادت} جنگ ^{جنگ} دام ^{دام} اقباله ^{اقباله} و زاده ^{و زاده} اجل ^{اجل} كه ^{كه} بزرگ ^{بزرگ} و كوچك ^{و كوچك} زير ^{زير} ظل ^{ظل} عاطفتش ^{عاطفتش} برادر ^{برادر} دلدار ^{دلدار} است

و گریان و بجزول الطمان از ریج پریشانی بر گران انداز انصرام این مهم فرات است و داد
دین جنب که اجزای کتاب مرقع تصاویر تعلیمات عربی و فارسی و هندی نتیجه
طبع جناب هدیج بشمول نظم ضروری المقام است ^{و در این کتاب} رعایت این براهه الاستهلال
بکار رفت یعنی حمد بزبان عرب و لغت بزبان اثرک و منقبت بزبان فارس و تعریف اصحاب
بزبان هندی با نظام نظم طراز تحریر پذیرفت و نظیر بر نوید مندرجه مکاتیب نام نسخه معدن
العوائد قرار یافت تا طالبان فن بطلالعه آن فائده یابند و دعای خیری در حق این
کشف خزائن بزبان هندی آغاز مکاتیب رفته اول ^{در این کتاب} سرای خواجه کمالی
و مقدماته بخش نو و عیان بلاغت نشان سلیم الله تعالی بعد اشتیاق لقای شریف
که عصافیر تحریر کرد تا کون را مالش بچشمه یابیانش قشاری میدهد پوشیده
نماند که تا امروز جایگاه خاتم دولت جناب عالی دام اقباله شرف افزا بود و آن قطعه زمین
سواهی مقام مجبوری نامی ندارد و بدعای عمر و دولت الفضا صاحب شغول است و دیگر ربيع
اینجا ^{در این کتاب} بودیم مگر آن طرف آب هم که مسافت آن نیم کرده بیش نیست داخل حساب
کرده آید هجده ربيع الاول بشمار میرسد صاحب از هجده هم که گذشته تا چهار ربيع
که امروز است شمار نمایند و هنوز نویری کوشش استثنائیت بعضی هفدهم شهر حال کرج
بلکه بنو نشان میدهند و بعضی بتاریخ نو زدیم العلم عند الله مکتوبیکه نزد منست و الله شمس
نوشته بود ^{در این کتاب} اینها را بهر ابلش نرسیده و قتیکی آید در لف مکتوب خودم نزد صاحب
روانه خواهم نمود تازه اینکه راجه پلاس سنگه برادر راجه نواز سنگه مستوفی که عامل این کینه
بود پری روز مقید شد و شتر سواران چار طرف برای آوردن زمینداران و اهل محله
رفته اند باید دید چه می شود تا وقتیکه آنها نمی آیند و انتظام این ضلع صورت نمی نگیرد

در این کتاب هجده ربيع الاول بشمار میرسد صاحب از هجده هم که گذشته تا چهار ربيع که امروز است شمار نمایند و هنوز نویری کوشش استثنائیت بعضی هفدهم شهر حال کرج بلکه بنو نشان میدهند و بعضی بتاریخ نو زدیم العلم عند الله مکتوبیکه نزد منست و الله شمس نوشته بود در این کتاب اینها را بهر ابلش نرسیده و قتیکی آید در لف مکتوب خودم نزد صاحب روانه خواهم نمود تازه اینکه راجه پلاس سنگه برادر راجه نواز سنگه مستوفی که عامل این کینه بود پری روز مقید شد و شتر سواران چار طرف برای آوردن زمینداران و اهل محله رفته اند باید دید چه می شود تا وقتیکه آنها نمی آیند و انتظام این ضلع صورت نمی نگیرد

در محله و در آنجا فایده ایست که مستحق است فایده ایست

ماییم و آفتاب گرم از خیمه چه پشم گنده می شود ایضا یکی از اخبار تازه اینست که بسرازم
 نام زمیاری بود که بحسب ظاهر رجوع بجایل سرکار داشت و در محالیه باطله لاهور می رسید
 لیکن در باطن مخفی زمیاری از خود و در حقیقت از دعای طالع الطریق بوده است درین
 روز با صاحب کوچه بنده در حویلی خود مشغول شامشای رقص و محو و از خنیاگران بود
 سواران رساله قند باری غافل بفرقتش در رسیدند و مرد که را با چند رفیق بدینا
 گرفتار کرده آوردند طرفه اینست که مرده میداشت که شیوه طراستی در فاقه او باز در
 و بر زنان معروض حضور پرور شده است و با اینهمه نگرینت و تحسین سواران قند
 نزدیک رسیدند الوقت اراده گریز کردند آنها برای اینکه بجای خود بماند و قصد گریز کنند
 راه را برگردانند و بطرف قلعه دیگر متوجه شدند مرد که باز قتل شده مشغول رقص شد
 حریفان وقت شب از انظار برگشته جلوریز بر سرش می آیند و مرد که را میگیرند آدمی
 نیست برای خود بچاقیل است پریر و زیادیر و زنجیر گرانی زینب بایش کردند زیاد خیر
 از حضور اقدس عا و از آغا صاحب سلام برسد و عمو صاحب خود را بجهت سلام نیاز
 باید گفت که البته شب در اینجا روی آسایش می منیم باقی تمام روز آفتاب گرم مصلوب
 و همدماست خصوصاً در پاس روز رقعۀ دوم نور چنین مروت و کلکوشه عارض
 بقوت سلیم الله تعالی لغافه خطوط دیر و زده که با نردم شهر حال بود بطلعه در آمد بسیار بجا
 گردید که از حکم حضور عدول گردید هزار آفرین بر سلیقه و شمع شامی که بعضی بزرگان
 شام بر فتن صاحب بشکوه آباد نموده است و نیت اوج بجان این صاحبان است زیرا که
 غلام دودمان ایشان مقتضی آن نیست که فرزندان ایشان اطاعت عمال بکنند لیکن
 نزد من این اطاعت در اصل القیاد حکم حضور است با اطاعت عامل چه سود و کار

از نیفتی بعینه انحراف از حکم دلی نیست است حالا هر چه از حضور ایشان میشود بخاری
 این نیامنت در اصل تربیت شماست البته بعد از جدی از کار تحصیل داری آگاه خواهید
 شد و بریزد که چهارشنبه بود از خلعت خانصاحب محض شدم زبانی آدم خود دیر روز
 دریافت کردم که اسباب خانصاحب بکمر روانه شده بود و خود برای رخصت در خانه
 رفته بودند شاید یکپاس روز برآمده خود هم روانه شده یعنی دیر روز که پنجشنبه و تاریخ پانزدهم
 بود خانصاحب مع الحیر از لکهنور روانه پُرکنه شدند دیگر آنکه من اینوقت تشک فرصت بودم
 ازین سبب بهین گفتاور زیده شد بعد ازین خط طویل خواهد رسید از تفصیلات حضور
 چه عجب که وقت روانی خود هر جا که بدولت و اقبال تشریف برند شما نیز در رکاب خود قرار
 فرمایند زیاده خیریت رفته سوم سعدین الفصاحت و ستر الشاوت سلمک الله تعالی
 عنایت نامه والد ماجد شما میر یوسف علی خان دار و قه جیب خاص حضور پرنور رسیده
 چون عبارتش عربیت معلوم نیست که مطلب آن حالی شما شد یا نشد عربی آن چندان
 منطبق نبود لیکن عور کرده باشید والا از اکثر جا معلوم شد انشاء الله العزیز بعد یاد کرد
 رساله قانون مجد شما نیز عبارت عربی خوب و دلخواه خواهد نوشت محنت شرط است
 معلوم نیست که از یاد گرفتن ابواب مزید فیه فراغت شد یا خیر بعد از ابواب مصادرت
 و تنبیه مصادری می شود از صرف مطمئن میشود یا قیامند بخوانیم زودتر یاد خواهند گرفت
 قاضی صاحب جقق حقیق محمد مرزا اشرف نوشته بودند البته سوای یکدیگر و عیب صفات
 جسم هم دارد دیگر از اجازت تازه اینکه بروز جمعه که پنجم و یحیی است ضیافت جناب عالی
 و در کار مرتبه علاوه خود ما قرار پذیرفته لیکن صبحدم تشرف خواهند آورد و شربت
 کرده هر شخص خواهند شد از بیعت کیفیتی که دل میخواست ماند از حضور بستانار حکم

بسم الله الرحمن الرحیم

ای طایفه طاعت خورشید و ماه و ستاره

رسیده بود و هرگز در میان نبود که اول روز شریف می آمد و هر روز یک پاس روزی که
عرض داشت جناب عالی متضمن تعیین یوم و وقت رسید با الحمله چون اینجا می خاست
بر تاجا چه موقوف است یکجا نشسته و احتیاط خواهد کرد و شما را خواهیم طلبید و احکام صادر
صاحب مرزا ابوالحسن صاحب خلیف سخی دارند که این بار بکر ایام یافت و سواطین
مرزا احمد داماد میراث الله خان صاحب چند بار گفته است که من کربلا را ندیده ام و
خان صاحب هم گفته اند که یکبار این راه همراه خود نبردی پاس خاطر صاحبان از حضور
در رخصت طلب خواهم کرد اگر عرض من پذیرا شد میروم والا مجبوریت و باعث اینهمه
در رخصت آمدن جناب عالی بر روز جمعه است هر چند من خود ازین چیز یاد اسن چیده میباشم
لیکن چکنم که چنین امور تعلق برای من دارد زیاده خیریت الحاصل اگر مناسب میدانم
شمارامی طلبم والا خیر رقعته چهارم کو کتب برج شرافت و سعادت و یا سمین
بهارستان املیت و رشادت کو سربنی قیمت صدف قابلیت ذکته دانی و یا قوت
شاهوار معدن فصاحت و خوش بیانی فارس منضار انشا بر داری مستحقه الجیش
محرکه فقره طرازی عند لیسان خوش آواز شاعر بلاغت را حسن صوت آموز و
طوغیان شیرین مقال هند خوشن کلامی از و بهره اندوز یعنی سکه آرای نقد نگونامی
و برنگی جو و دطر از تصویر خجسته صراجمی عارج معارج بلند مقامی حواجه محمد
سلمه الله تعالی الحمد لله که این سپیده ملک غرسلک شام منتهی است این تصویر عبارت
روزمره اهل زبان که منشیان بافت نشان زبان و عبارت آریان و کلام خود
یکگاه از ترس شهبای این بوستان تا بگل خزر زهره فرق نکرده اند کما فیغنی بسیار
و ترستی طبیعت آن فل سر سبد اهل مشکوذه نوبهار فضل بزوال از عایدین

روزی که در این جایگاه

ادعای

از دلج فقرات و نشین و شکافیندن ریاضین منقو^{۱۰} مضامین ترکیب در زمین صغیر
 قرطاس ناسند سحاب افزای آبی بروی کارهای اردافین مدافین حالا صلاح فقیر
 حقیر نیست که بحر عبارت ترکیب منسج^{۱۱} و کشتی ذکا را با لعلی خون جگر که در
 از فکر است یکجا نموده کاغذ ساده را بشکافد و حق مرغ چین سازد و شنادران دریا
 این صناعت را که بید کشتی و ملج ازین ستر^{۱۲} رفته اند بوطه حیرت درازند
 بلکه باین قامت کوتاه می باید که لعلی پوشان کشتی گاه براعت را که بلبندی قدنازان
 بوده و در راه رستن خود را می بنید بنگ سرکش زوان قلمی از پا در آورند و تهور و سگ
 لشکر و عوی عذیم البلی را که پیوسته بر خود می جبیند مسنان غیرت بر جگر بگذارد
 لیکن طالب و دهن یاران آشنای مصنوعات کولی علیه اللغه نکرده چکیدن غیر
 جان پرور فقرات حلاوت امین از فی خاتم جادو طراز محال است و بسنه متوفان^{۱۳} کت
 شربت روح نواز مضامین طرب انگیز لال از همیان خاص که در یک سوده احوال او
 نگاشته اند از دکانیر حید معدن طلای احمر است چیزی بنام کولی برارند و سید^{۱۴} در
 جان بلب رسیده را بلورینه و کانش که مزه^{۱۵} آن بر لذت عمر و باره میچرخد و بشناسانند
 همت بحریر بر کما رند لازم که جواب این رفته بر طبق تمنای منتظران بهین نسق تحریر
 نمایند و از مطالعه ان ابواب بهجت و نشاط برزوی احباب بکشایند رقصه نیم
 خواجه خواجهان خود المجد و العلاء عارس تهال بلاغت در زمین انشا سلیم الله تعالی
 بعد از شتایی که مافوق^{۱۶} آن متصور نباشد واضح باد که مکتوب و لنواز مرقوم است و
 حکیم شهر حال بصحابت ادم جالینوس زمان بقراط دوران حکیم الحکا خواجه محمد نصیب
 رحمة دناط بر نشاط از رانی داشت صاحب من این خط خط بنفتم است که بشناسانند

سکه کو نام محمدی از سکه خندان کاشان
 سکه کو نام محمدی از سکه خندان کاشان

در شهر و در تخت بگی دو خط صاحب رسید است خط در درگاه جناب عالی تلف نمی شود
 منکر دو سه خط سوامی دیگر فرستادم به سبب این است که در خانه تاج الدین حسین خان
 نوشته بایشان دارم که تلف و فرستادم که اسمی غلام حسین خان صاحب روانه می نماید
 بفرستند معلوم نیست که سوامی این دو خط بکیم خطی بشمار رسید یا خیر اگر میرسد البته
 در خط می نوشته لیکن بنیدانم بگویم خان صاحب را چه ملاز که خط ترسانند خلاصه
 پنج مسوده پیشتر فرستاده شد حالا دو مسوده حال هم ترجمه شده میرسد ده یا یازده
 دیگر مانده باشد پیشتر در خطی احوال در بار نوشته بودم خداوند رسید یا نه رسید این بود که
 جناب عالی روزی نشسته بودناشرف علی خان داروغه داغ و تصحیح پرسید که خواب چه پادشاه
 را بدیت که بدر بار نمی بنیم جناب عالی فرمودند که ایشان بشکر نمی آیند طرف ثانی عرض کرد که
 شهر بنم ندیده ام خود بدولت قسم کرده فرمودند که من با ایشان رنجش دارم خان فرمود
 گفت حالا معلوم شد که مورد عتاب ارشاد شد استغفر الله این چه حرف است ایشان نه
 علاقه روحانی دارند من هم با ایشان همین علاقه دارم آدمی بلیاقت خواجیه پادشاه
 گویا پیدا میشود از قنوت و عروت و امانت و دیانت و صدق کلام و اکل حلال هر چه
 بگویند برایشان ختم است در هزار سال مثل ایشان یک کس باین صفات بهم میرسد بعد
 از آن تا او میرد که خواجیه محمود خان صاحب فکر خواجیه وزیر خان صاحب بخش صاحب و
 قاضی صاحب خواجیه صوبه مرحوم ماند و ارشاد شد که خاندان ایشان شیل آفتاب روشن
 در بند است و من بزرگ و کوچک اینجا را امید انم من بگویم ذکر انگشته از جناب
 قبله و کعبه و تبدیل رنگ ایشان در انحال یعنی کاهی سرخ شدن و کاهی زرر شدن
 و کاهی کبود شدن را بیان کرده فرمودند که هیچ تماشائی باین نمیرسد باز از شما و شیخ که از

که این تبدیل لون هم از سبب صدق و دیانت است زیاده خیریت این گفتگو را در منزل
 سوم کینار نهر کلیانی اتفاق افتاده **رقعه ششم** در این بهارستان برآ
 طالع الله تعالی که بعد اشتیاق محقق نماز که در روز پنجشنبه و یکم شهر محرم روز شنبه کتب
 تمام در جواب نوشته فقیر که بتاریخ هجری پنجم غلام حسین خان صاحب رسانیده بود رسید
 مسرور ساخت از عبارت این خط بسیار حظ بخشید از اول تا آخر فارسی اینهمه جست
 و درست و لائق پسند اهل زبان بوده است ازین صد آفرین در یک عبارت کلام
 شک در صحت محاوره بنحاطر من رسیده بود چون بتامل نظر کردم من خودم غلط
 کرده بودم شما همه خوب نوشته بودید خلاصه از روزیکه از مقامگاه روانه شده ایم
 الی یومنا ندانم قطعه خط اسمی صاحب روانه شده دو تا پیشتر یعنی بستم و بست و یکم خط
 بستم در دوک لطفون خط خانی میرانشاه الله خان صاحب بود از میر محمد تقی صاحب
 گرفته باشید و خط بست و یکم مولوی مصباح علی صاحب خواهند رسانید جناب
 مولوی صاحب مدح از بنارس اراده فیض آباد کرده بودند چون باظهار مسافران
 دریافت نمودند که در راه بنارس فیض آباد زمینداران مسافران را میکشند
 و لشکر هم قریب بود بخط مستقیم همین جا آمدند و دو کوچ در او تاق تاج الدین حسین خان
 صاحب همراه با باده اند از جهت اختصار کوچ فوج دریا موج جناب عالی دام قبال
 روانه پیشتر شدند البته دو روز یا سه روز پیش از آنجا خواهند رسید و خط
 سوم همین خط امر در بست که بتاریخ بست و دوم روز یکشنبه نوشته می آید اینهم
 در دوک انگریز لطفون خط غلام حسین خان صاحب روانه خواهد شد تمام شد
 این قصه بعد ازین بشنودید که اینمضی مبر تبه یقین رسیده است که یا خط من باشد

شما فرسیده یا جواب در راه تلف شد یا فرصت تحریر از بعضی مواضع دست داد و یا
از راه بی تکلفی نوشته اند در جمیع صور و بحال که میان من و قاضی صاحب است
شکوه مانیکند از که راه بخاطر طبعه الاطراف قیصر شکر مطلب ضروری بود ادم اجیر جواب
گرفته میرسد آنچه از اراده خود در خصوص تحویل وجه معاش و خدمت والدین و دیگران
نوشته اند خدا زیاده ازین توضیح و حق گرداناد جان من قلبت و کثرت وجه معیشت و
بر بخت و اتفاق است لیکن آدمی را باید که از سعی باریک است در تصور است اگر گشته
خوشه داد یا بار آورده و هوو المطلوب والا مطلقون امثال و انکاء نخواهد شد و در سستی
جفاکش بیام و شیوف لطف و کلامت خواهد بود الحاصل عزم درست با عقل صحیح شرط
است همین انسان است که چنگیز و ذوالقصرین میشود و پیغمبر ولی نیز بعضی از همین
فرقه در دویمیا و منخره و قمر ساق پس بر سر در بشرد چیست که اراده خود را تا با عقل
سلیم داشته باشد یعنی هر چه بکند بفرمان عقل بکند تا گرفتار دام مذلت و رسوائی نشود
هنوز شاطفل ناز پر در گهواره هستی نیک و بد و پست و بلند دنیا را چه دیده اند بر
آفرین بر هست شما که درین عمر این اراده بخاطر دارید خدا حامی و یاور شما و حالا خود
شما این اراده با دارید بعد ازین ترقی و تنزل با اختیار خدا است همین عقل دار اراده
بسلامت باشد از حضور دعا برسد زیاده خیریت رفقه حق خواهد بود
سمت قدی سلمه الله تعالی مسوده صاحب میرسد لیکن احوال این را از من بیجا است نموده
بر کاغذ دیگر صاف خواهند کرد و بعد از صاف کردن دلائل من در آورند نظر آن
نزد کتوب الیه روانه خواهند نمود من هم فرامی آیم باینصورت که اول فرزاج
را خواهم دید چرا که از روز پنجشنبه نوشهر حال ایشان را ندیده ام سمت شکوه که از راه

و سوادای روز جمعه بمزای مودع فرصت دست نمیداد خواسته بودم که این مهم را حواله
 بجمعه آینده کنم لیکن دل باین راضی نشد زیرا که طرف ثانی خواہش ملاقات از تیرہ دل دارد
 از این قدر بی التفاتی خوب نیست الحاصل مرزا را دیده آنچلی ایم و امر و زار صبح جلسہ یاران
 تشریف بود محمد اکرام خان پسر خانسان بن خانبابا و محمد کامل خان لاهیوری و سیدی
 حسین خان امده بودند آن ہر دو صاحب خود این وقت رخصت شدند سیدی حسین خان
 نشسته اند دیگر خیریت **رقعہ ہشتم** مہر سہ ہر گزانت تو را اندیشم و من اقبال کلمہ
 اشتیاق فراوان محقق نماید کہ رقیہ سرت طراز از زبان تری کہ عبا رشت روح امیر علی
 نوابی تازہ میگرد ہفدہم شہر حال رسیدہ دل را بہجت تازہ و روان را راحت بی انداز
 ارزانی داشت درین محبت نامہ از سبب تجلیل بجای لفظ جائزہ جاریہ از قلم شما
 ممتنع شدہ بود و در جناب والای شما گمان غلطی گرفت و خوب شد کہ غنی خفان بجز
 در او روید و اللہ خفان شما اگر یعنی مشہور و مروج کہ خدا کند می بود خیلی پنج بر سید شتم
 الحمد للہ کہ شما از ان خفان کہ امیر زادہ ای نازک طبع ناز پرور بان متصف اند محفوظ
 بہستید خدا ہمیشہ بر کران دارد و از مصروف بودن آن اقبال نشان تحریر و مطالعہ
 بکتب کمال شکفتگی بخاطر دست داد آفرین صد آفرین ہر چه میکنید خوب میکنید و بر آید
 خود میکنید روزی بکار خواہد چہاں را کمان نیست کہ تحصیل علم و کسب کمال پرا
 بہر ساعدین مبلغ خیر است و نزد عقلا اینمضی از سر غلط زیرا کہ از کسب فضائل تکمیل
 ذات و رفعت نفس بکوز خاطر ارباب بصیرت می باشد و آنچه در خصوص رسیدن
 جواب مکتوب بخاطر والدیاجہ خود نگاشستہ اید تشریف فرما بط کلی با صداقت
 علامہ از دو حال بیرون نیست یا خط را تم در دواک انگریزی تلف شد یا جواب آن از

سید محمد شمس الدین صاحب کتاب اقبال نامہ

نقلت سرکار را خاصیت غما پیدا کرد لیکن حیران اینمطالع ام بدیسی است که خط اخدی
 در واک انگریزی تلفظ نمی شود و اگر مکتوب الیه که خط برای اوست هم بجای حرکت کند
 باز خط را ضائع نمیکند یا مکتوب الیه میرسد اگر در همان قرب و جوار تردد دارد
 الا بهر که نوشته است پس میدهند بخلاف ذاک جناب عالی که همیشه در چهار خط دو خط بباد
 غیر بالجملة با اینهمه زیاده این جواب اضطراب کلی دارم امر در خط دیگر بعد عصر روانه خواهم کرد
 و این عرض مدت که تا اینجا داریم اگر جواب فی الجمله بجا میرسد والا بگویند خواهش
 طول این سفر با نیت در دهم نبود من اینقدر که میگویم از سفر تنگ آمده حرف نمی زنم
 بلکه از بی شغلی ترآمده ام والا پیش من لکهنو و صحرائی بودی هر دو برابر است لیکن بشرطیکه
 امید حصول منفعتی باشد والا دیوانه نیستم که مغز استخوان پیشکش آفتاب گرم نمایم
 و احوال فرق اقمه و لکل تو ز اقمه که آتاشکر بسیار سا تو را تا بولدی لیکن اگر خواجهاضی
 یوزبیک بسیار سون لارین فورناس من مدتی که آن رستم و نیشان از شخص بکانه
 در جلدوی خدمت حاصل نموده رد پی خواهند فرستاد خوش خواهم شد قبل و کعبه را بنده
 و وزیر صاحب اسلام نیاز و قارداش لاریکری دعا و مارچه سیو کوچی لاریینی سلام
 و نیکوایاراق و دین فی قانده در رقعہ نهم آبخوش چشمه طلاقت و شیرین کام
 غیر ذلالت طالع بعد اشتیاق دیدار شریف محقق نمائند که دیر در زک پانزدهم حال
 بود از فیض آباد کوچ پنج کردی اتفاق افتاد امر در باز بهینه قدر کوچ شد پس فردا
 سلطان پور میرسیم از آنجا به طرف که آب روانه جلوی کشتی رودم درین سفر سوا
 مار در کرم و خرباز چیز دیگر از قسم شکار نیست مرزا مهدی علی خان صاحبزاده کازین
 خاص محل است یک روز پیش از کوچ در فیض آباد مقصوبه بدر شده روانه بکهنه

گردید سبب مقهور شدن آنکه پنجگی بی هیچ سر داد و بدست خاص برداری نگذاشت رسید
 سرکاره مفصل خبر حضور بر چون نوبت تحقیق آن خودش رسید نام یکی از رفقای خود ظاهر
 کرد و من نه زده ام او زده است شاید او را مبلغی را غنی کرده باشد لیکن چون از اول
 بحضور دریافت شده بود تیغ او نبرد و از لشکر بیرون کرد و پوشیده ماند که چند روز
 پیش ازین وکیل عامل سلطان پور را بر سر سوال و جوابی از لشکر رانده بودند معلوم شد
 که حالا خود باراده برق چشم سرکشان گرفت و تهدید دیگر آشکارا و اغند زو و نیاز زبان
 ضلع می روند دیگر آنکه دو مسوده دیگر که هر دو عربی است مترجم شده در لفافه همین قیمی در
 رقع اول که در ذکر است خیلی مختصر بود و رقع رقا که زیر این رقع نوشته بودید
 احتیاج ترجمه ندارد الفاظش همه صاف است هیچیک از آن ها لغت نیست مگر در
 ترکیب آن قدری غور می خواهد شما بجای خود غور کنید هر چه دریافت می شود آنرا حواله
 آنرا بنمایید و آنچه نخواهید فهمید من خواهم فهمانید اما رقع دومین طویل بوده است ترجمه
 آن درین کاغذ نکتیجی مجبور ترجمه عبارتی که باقی مانده بود بر پارچه دیگر نوشته شد هر
 کاغذ را ملاحظه نمایند همه بخوبی حالی خواهد شد و در رقع های فارسی بعضی عبارتها که
 بر ذکر مسئله ریاضی است البته بفهم شما درست نخواهد آمد زیرا که من راه اختصار می گویم
 و شرح آن طول را میخواند ان شاء الله القدر اینهم بوقت رسیدن فقیر انسانی خواهد شد
 دیگر آنکه شخصی مدینو لا فرمایش بر فقیر کرده است که یک رقع در تهنت سرفراز شدن
 شخصی بخدمت پدر او حضور پادشاه و تعزیت پدر او بنویسید من خود البته نوشته
 خواهم داد لیکن بخدمت صاحب بتصدع می شوم که صاحب این رقع را سرانجام
 نموده مسوده آن نزد من بفرستید نام خدا شریعت شما شهر بشهر رسیده است

رقع که در
 عبارتش یک
 حرف نقطه دارد
 دیگرش نقطه
 بهین ترتیب
 یا آخر باشد

رفته و پس نواده بوستان امارت و جلالت سلیم الله تعالی بعد شتیاق باخشی
 که مضمون عرضی اسمی قیام و کعبه در خط اسمی خودم که بصحابت حسین بیک خدمتکار رسید
 امروز که پنجشنبه غره ماه غراست حالی من کردید آفرین بر بهشت عالی شما که هرگز ترستی آید
 نشستن و برخاستن و حقیقت دارد و می رود است که در بروی بزرگان شما بجز آن
 استاده می ماند لیکن بنای دولت انسان همین سعی در کار خود و خدمت گزافی در آن
 داشتن آقا است شما سر و باغ امارت هستید از استاده شدن صاحب چمن دولت
 زیبای زینت دارد خدا کند که شما بهین استاده ماندن دست افتادگان بگیرد و صلح را
 که از نامی پرسید بخدا که صلاح همه صلح خود شما است عقل شور شما محل اعتماد است
 هر چه خواهید کرد و خوب امید گرد من از پیری روز مولوی میر علی و میر نصیر الدین مرید خاص
 شما را تا آنکه بنا محسن رسانیده بحضور آمده ام هنوز تاج الدین حسین خان صاحب را ندیده
 ام بعد ملاقات و مشوره هر گز قرار نخواهد یافت نوشته خواهد شد تا بی من را میخواند
 که اطاعت آقای خود پسند باید کرد لیکن خدا کند که شما را رفیق خود نماید بهر حال امروز دنیا
 اتفاقیست هر چه بظهور رسد اینوقت در جلدی بهین قدر اکتفا رفت احوال باقر گیلانی
 دریافت شد خدا کند که بماند عمو صاحب شما نیز ترفیع تاج اکبر آباد را تمام کردند من
 از اول تا آفر دیده کم و بیشی که مناسب بود بعمل آوردم نقل آن نزد صاحب هم خواهد رسید
 و خط سابق باقا صاحبان محذور رسانیده شد جواب آن در هر سیم خط لغوت است
 و در خط که امروز آمده است جواب آن بعد از این خواهد رسید در قعه میر نصیر الدین
 لغافه درین خط است مسکین مراعات حقیقت و نقل خط نموده من هم برای من لغافه
 نمکرده ام جایکه اینقدر شخص را یاد میکنید گاهی بدو سطر امرت لال را هم یاد کرده

پس با وجود این معلومات ازین قصه باجای باین قصه باجلی استبعاد و بدو گمان می رود
 که در عالم تعجیل تحریر اتفاق افتاده والا این مقدمه مقدمه نیست که از صاحب کمالان پنهان
 بوده باشد آئینه عنان بدست بی پروائی نباید سپرد و قصه حویلی آقا صاحبان که هرگز از دست
 صاحب برای خودی خواهند بازو اله تحریر نمایند که من آن مطلب را بدیشان تفویض نمودم
 و خودم بعد مطالعه و اله بقوت دوستی شد از ما هر قدر که عرف ریوی امکان دارد بسیار خاطر
 شریف بظهور خواهد رسید زیاده خیریت بر محرومی ملازمان جناب امیر صاحب که آتش
 افروزی ایشان تریک مدعا را گرم نمی کنند تا شیف کلی دارم این وقت طعام سال گز
 جناب عالی از خانه خاص محل آمده بود قدری بخدمت شریف هم میرسد رقعته دو روز هم
 بنال نورسن جدیقه معانی و در دانه صدف نکته دانی سلمکم الله تعالی خطی در جواب بکتوب
 والد ماجد شما میرسد در خط خانگی لمخوف نموده باید فرستاد و جدا در واک نباید داد هرگاه
 خط سرکار نوشته شود در همان خط بگذاردید دیگر آنکه فی الواقع مجلس شب پر کیفیت تراز
 مجلس روضت هرگاه که این صحبتها سوای مجلس فقرای صوفیه انعقاد می پذیرد و شبانه
 می افتد روزانه خیر و الحی که شما طائفه های خوب را که در کلمه هستند مکرر شنیده اید و شما
 اینها هر که هست مصرف ندارد و لائق شهرت پرستان بی لیاقت است و صاحب
 خرمات را همین می باید که فریفته این چیز با منوع نشوند که قدر و منزلت درین سودا از دست
 دهند الحاصل اراده ایست که روز پنجشنبه از نیما سوار شده شما را باین اراده همراه گیرم
 اگر در کر بلا چند ساعت مکث نموده هرگاه برگردیم با اتفاق اینجا بایم و خیمه صبر حسلک
 که نواخته شده است بشما بتایم خیمه یک روز پیش از ورود و جناب عالی استاده خواهد
 شد که آنکه طایمان جناب وزارت نائب اول روز که هنوز دو کثری با سه کثری خواهد

رای خواهند آورد و لید انجین قرار پذیرفته که بر روز پنجشنبه خیمه آستانه
 در محل را درست نمایند تا روز جمعه بوقت مذکور کار رای جناب عالی زیاده از
 یکساعت بلکه کمتر نخواهند نشست باقی زنهار تا سه پیر خواهند خواند لیکن بودن شایع
 ستاد در مجلس روز بی لطف محض است اگر شب می بود مضائقه داشت هر کار را با هم بستند
 چه ضروری که آدم حرکتی بکنند که فایده داشته باشد لیکن از بسکه دل مشتاق دیدن شایع
 و هنوز در آمدن فقیر بسبب بعضی امور ضروری توقف معلوم می شود لهذا دل همین میخواهد
 که روز پنجشنبه شمارا بکر بلا برده اینجا بیاوریم و شب یکجا بسر بريم و پیش از طلوع آفتاب
 بسوادی فیل بدو تلحانه برسانیم باشد که من درین امور زیاده از شما اندیشه دارم و
 خیریت بخیرست عمو صاحب الا قدر خود سلام نیاز میرسانید و دیگر صاحبان را نیز که
 پرسنده حال تغییر اند که هرگاه خط بکالی بزبان ترکی بنویسید مسوده آن اول
 بمن بایند و یک روپیه برای زن نگه دارم و سفارش می نمودی شما فرستاده شد از سرم
 گرفته یا و برسانید و فردا بر بنگله خت پوشیده منتظر من خواهید نشست از همین راه
 شما را سوار خواهیم کرد در قهوه سیر و مهم گوهر معین و الا دودمانی و نهال حدیقه
 نکته دانی سلیم الله تعالی بعد اشتیاقها مخفی ماند که وی روز بتاریخ بستم رمضان خط
 فرحت نمط در لف عرضی جدی شما و صول آورده خاطر را مسرور و مرقومات
 را حالی کرد و در خط مکتوب یکی از طرف دیوان صاحب کرم فراد و دوم نوشته خلاصه احیا
 صداقت اندیش منشی محمد صادق صاحب نیز بمطالعہ درآمد نوید حصول رخصت لکن
 بعد و سه روز موجب فرید بر خود بالیدگی کردید و هم شوال دو سال بر رفتن صاحب
 خواهد شد و رخصت خانه در ایام تیرم برای هر کار گنبد مخصوص یک گنبد نیست در خصوص

نیاورن و بزرگان خود و دیگرستانان را ملاقات خود فرستند و سخن خود را از کار
 شان خطی برنشانستن جای حیف است که آنکه از بیگانه بپرسند آنها را که
 می شود بخانه رو میکنند شما خود بعنایت الهی کاری نکرده اند که کسی بخواهد که
 در ایام شرم بیاید و تائید موعوده اینجا بماند اگر پنج شش روز زیاده برود
 هم خواهد گذشت محل حاضر باشی در نوکری نخواهد شد من آمدن شما برای این بسیار مخفی
 که حسن خیلی سخنگی می کند و روز بروی شما ز بالش هم داشته بود که شاید بیای
 خود راه هم نمی رفت با میر صاحب میگفت که امیر صاحب کی تلامذتی یعنی سلامتی چنی مرز
 کہا و نگا و وقتی میگوید که مرزا صاحب یعنی مرزا صاحب کی تلامذتی چنی مرز می کہا و نگا و
 صالح را خانجادی میگوید و هر کس که او را وزن گفته صدا میداد جواب میداد که گویا
 نامش وزن شده است لیکن محسن چسپای دیگر دارد هرگاه بیاید و بنویسند
 سرنامی خان را از آنجا نزد ما بفرستند که صاحب با استقبال شما تا آنکه بیایم و بخاطر
 مستقیم شما را در چاهانی بیایم خواه اول در مکان حضور بیایند و اینجا خبر غرض باز
 بخوبی تو تغییر خود که از اینجا قریب تر است خواه در همان جوی تو خود بروید لیکن مناسب
 همین است ما هم به اینجا میرویم آنچه نوشته ام همین بعل باید آورد و خان صاحب که در
 تاج الدین حسین خان از بست و شش روز و در شهر اند درین عرصه چند بار ادا
 کرد که در روز سبب بعضی موانع هر بار قسح غریب صورت بعثت دهی روز که بودم
 روانگی ایشان تقریر پذیرفته بود و امروز که شنبه است هم خبر گرم بود لیکن از سه روز
 باران رحمت می بارد و فرصت سفر تا رسیدن نمیدهد درین حالت امروز هم نمی توانست
 اذاب بندگی از طرف شمار ساینده شد خان موصوف خیلی تریف شما نزد جد خود

من

بجای
میشود
نشان

پس چون کار صاحب عزتان نیست این قصه نذر که او شش اول و کمالی
 شود و شش دوم و هر دو فرمان نه دار صاحب کلید ^{چون} نه اینک حکم ^{چون} نه اینک حکم
 باشد این را دل من هم که را نمی کند و شاه بر اندیش ^{چون} نه اینک حکم ^{چون} نه اینک حکم
 را تا بگلکه و لندن یکی خواهم کرد و آنچه قوم بود که عبت کرسی خود را از دست دادم
 تراست است اگر تقریب باینطور نیست باز استاده شدن برای چه بود لیکن شاه
 گفت که این چیز پیش دانیان حقیقی ندارند اقبال نشان من بدانند که یک بلایان
 تجبه پیش پادشاهی نشیند و وزیر اعظم استاده می ماند لیکن ^{چون} نه اینک حکم ^{چون} نه اینک حکم
 دار و این استاده شدن برای شاخوب شد و من بسیار خوش شدم برای این
 شما از خاندان محمد و علماستید و هنوز آغاز شباب ^{چون} نه اینک حکم ^{چون} نه اینک حکم
 هم بکوشش شما خورده گمان آن بود که شاید از سب خود غروری در سر داشته باشید
 حالا که این استاده شدن پیش آمد گمان ضعیف هم بغرور شما باقی ماند و مردان این
 می باید اگر چه گمان من غلط بود چه که شما گاهی در بند این نام و نشان نبوده اید و بارها
 گفته اید که از نام بزرگان ما را چنانچه نامی که برای ما باشد البته بکار می آید و روزی
 خان صاحب شما گفت که صاحب خدمت منشی گری و بروی صاحبان عالی رتبه
 نمی نشیند شما بکمال شگفتگی گفتید که در نوکری و اقامت این شرطها مثل نکاح چه حقیقت
 دارد و غرض صد اخین بر طریقت ای مردم لازم که اینده ^{چون} نه اینک حکم ^{چون} نه اینک حکم
 نیاورده بخد مت آقا میرفته باستید مهندوی دیگر فرار داده خوابیده روی
 مشا هر برای اوقات گذاری کافی است شاخو و بفضل الهی در ایام معاش
 سلیقه کلی دارید نصیحت درین امور لصاحب حکمت بلیقان آموختن است پیشتر

خطوط سبیل تو از ترسمی شش نیست آن را بجا باید آورد و الا بیوفای نزد حال حاجت
تجملات ظاهریه یوسیه نذر و اعدام بر طلب گریه و فکریه و فکریه
شهر حال بود در قیمه قصاحت عنوان متضمن نهید صحت جستانی و یا نفس سجد ماه
و بمصرف رسیدن مبلغ مذکور در اذن حسین بیک بد نفس اشترائات و حصول
خسوف و متعج ساخت از ادم حرامزاده خدا در امان خود دار و کار خود بدست خود
کردن به از آن است که بنده تالاق بیجا در خدمت باشد نوکر بیجای بدست
اقا است ابلیهان چنین کس را جواب نمی دهند خداوند حالا با این مردم که راجع باز
و الا از ابتدای نوکری تا حال مصدر چنین قصور و تصور نبود بلکه شما را با ترفیع امور و پیش
من کرده آید که بسیار سکین و کم آزار دینی زبان است و نامعتبر و سایر بقی هم نبود
لیکن معلوم شد که عصمت بی بی از بیجا درسی بوده است و آنچه در خط سابق مرقوم
بود که دیو الفضا صاحب طریق شست و جذر از جانب اینم پرسیده اند صورتش این
است که این قاعده ایجاد طبیعت خود من بود و این نقل نقل سجد سال بلکه بیشتر است
حالا تا بطماننت خاطر تاملی در یاد کردن آن بکار نه برم سردست بخیال نمی آید و خبر
تحریر آن از اینجا تا بطریق قریب الغیبی نوشته نشود میفند طرف تان نخواهد افتاد
و انشاء الله تعالی ازین هر دو عمل پایا دگر و طریق تغیر این نیز از پیش خود اختراع نموده بجا
خواهم نوشت تا دیو الفضا صاحب یاد در فهمیدن آن در دستری رود و بدین حال اقسام
خورده ام که در هیچ مقدمه از امور و بار بجا صاحب نویسم زیرا که هر چه در خیال من اینجا
میگذرد شما آنجا همان بمل می آید بلکه بهتر از آن پس من از تحریر خود حجاب میکشم
گویا باز سطر نصیحت میکنم از آنجمله کی موافق ساختن تمام عمل در بار با خود و مورده

[illegible]

که در دست آقا صاحب مختار سرکار فیض آثار صاحب عالم بهادری ساسی شان نوشته
بود نیز بمطالعه شان در آمد خاطر آن بزرگ مع که ده ایام از کمال آن قصه تازان
اینکه امیر خسرو کتابی دارد موسوم باعجاز خسروی در نثر مذکوره صنایع شعری بسیار
ذکر کرده از انجمله رتبه متضمن صنعت تجنیس خطی نوشته یعنی هر لفظی برابر خودی
نهم صورت خود دارد مثل این عبارت درویشان در دوشان چون پشته خون بسته
بهرانی بی ربابی بیایند نیابند معلوم نیست که این عبارت نتیجه طبع امیر خسرو است
یا کاری قلم دیگری بالجملة شخصی این عبارت نزد جناب عالی برده بود بسیار پسندند و حکم
نافذ یا عیان دولت صادر شد که هر کس بقدر استعداد خودش عبارتی متضمن این
صنعت نوشته بیارد یا راں هر طرف در سعی زدند خانصاحب محترم میرانشاه
هم دوباره سطر نوشته بردند پسند طبع عالی نشد همچنین بعضی همیزان عبارت های غلط
بتوسط بعضی حصار محفل مقلی فرستادند لا اله الا الله امرت لال هم دوسه عبارت نوشته برای
اصلاح نزد اقام فرستاده بودند الحمد لله که نوشته مغزی الیه از اغلاط پاک بود لیکن
حضور پسند نشد همچنین جمعی از هندو مسلمان عبارت های مربوط و نامربوط اندیکرا
نوینا بنده از نظر فیض اثر گذرانیدند بعضی بنام خود و بعضی بنام همان شخص که خون
جلو خورده است بنندگان حضور را این نیست که هر که عبارت باین صنعت خود نوشته
بیارد و زیاده از آن کس که عبارت غیر بخواند مورد الطاف شود بلکه نویسنده آن
بنزد طبع و خواننده هر دو برابر اند حال این عبارت هم بعینه حال غزل الهی بادشاه
ایران است که هزارها غزل بر غزل آن بیچاره گفته شده بود لیکن اینجا معامله
بالعکس رود داده یعنی غزلهای شجرای هندوستان همه به از غزل او بدو نسبت

عبارتهای یاران در رتبه پست از عبارتت که نوشته شد پری روز جدا می شود
 یوالم شاه هم تکلیف خیز نموده اند از دی روز دین فکر اند هر صاحب ازین سرانجام می باید
 نقل آن نزد صاحب خواهد رسید درین مقام مقوله من این است که این عبارت
 خواه خوب نوشته شود خواه بد هرگز سندیست سندیست که مطلبی بفرمایشی
 درین صنعت نگاشته اید مرضی عمو صاحب شما این بود که شما هم یکدوشب درین
 فکر تصنیع اوقات بکنید لیکن من نگذاشتم که مکلف شما شوند اگر درینجا تشریف میداد
 مضائقه داشت آنجا در عالم حاضر باشی بحضور آقا انقدر فرصت کجا که اوقات
 را تلخ باید کرد مولوی حسین علی خان صاحب دام مجده نیز دو عبارت فارسی و عبار
 بزبان عربی نزد من فرستاده بودند با آنکه جناب مدوح دعوی درین چیزها ندارند
 لیکن عرق درستی رنجیده بودند هیچ نقلی غلط نبود من جواب رفته ایشان متضمن
 تعریف این عبارتها بهترین صنعت بتقریر در آوردم مطلب دیگر اینکه زوجه آقا صاحب
 خود با خیلی بیمار است بیمار داران قطع امید از حیات آن مرصعه کرده اند باید دید
 چند روز دیگر نفس مستعار بر می آرد خدا رحم بر و کند بر خانه خرابی آقا صاحب دل مجاز
 با وجود آنکه از منابت و سنگینی آثار طال بحسب ظاهر از چهره ایشان پیداست
 و اختلاط پایا ران بدستور است لیکن نظر بحال اطفال صغیرانده بسیار می بجای
 خود دارند زیاده خیریت حالا بعد رسیدن خانصاحب از پرگنه من پوری باید دید
 که صاحب بها در دروغ شنا چه تجویز می فرمایند وقت رفتن شما را همراه می برند
 یا همین جا میگذارند بنده و بست این امر بعد رفتن صاحب والا جاه بنوعی که
 مناسب خواهد بود کرده خواهد شد رفته هم مقدم خواهد شد عالی قدر با عنایت

افزین سلامت پوری روز که پانزدهم شهر حال در روز چهارشنبه بود عرضی شهاب
 متعین احوال خیر اشتعال اسمی بعد بزرگوار و در لطف آن مکتوبی اسمی را تم سبزی
 منجز از مآثر رفیه گردید چهار روز است پانچ که باقر بیک نامی را که خدمتکار چون
 خوش سلیقه است نزد خانصاحب روانه نموده ام که بحضور صاحب والا جناب
 برساند لیکن چون از خط خانصاحب که در همین روز آمده بود ترسخ می نمود که
 حبل الطبل روانه من پوری می شوند لهذا با دم مزبور گفتم که رست بخط مستقیم
 بمن پوری برود و با وثیقده کرده ام که اول خانصاحب را برسد اگر آنجا باشند
 خط بخانصاحب بدو والا خط اسمی شهاب و خط خانصاحب و دلیلهای سپاری همه
 بصاحب برساند تا شهاب بمضمون خط و از رسیدن بر هر چه نوشته ام عمل بکند صاحب
 من آدمها همین انداز آسمان کسی نخواهد آمد صاحب والا جناب اگر نپسندند
 مجبور نیست و باورچی هم بعد تلاش بدعت آمده طعام اگر نریزی و دهند ستانی
 هر دومی بزد و آدم با خود بطوریکه شسته هم دارد بت روپوش شاهره میخواند مکن
 نیست که بنورده راضی شود و اطلاعا بقلم آمده و پیش ازین میخواستم که حق بردار
 را هم روانه کنم لیکن چون خبر رسید که سبحان علی خانصاحب از کانپور یک خدمتکار
 مدحیه بردار را فرستاده اند موقوف کردم حالا باید دید که خانصاحب چه می نویسند
 و آنچه از کار و بار دنیا نوشته بودید صورت این است که لازم همه بهتر بودن صاحب
 حال و آینده هر جا که تشریف داشته باشند بحضور صاحب والا منقلب پر
 مناسب است و اگر این امر صورت امکان ندهند نیابت پرگنه از نیابت
 سر رشته داری پسندیده تر لیکن بشیر علی که همراه خانصاحب مکن باشد الاصله

چون سائلین بذات خان صاحب ارید هرگاه تشریف یارند همین بگوئید که نیابت
 کشیده اری پرکنه خود را برای شما مقرر سازند مضمون خط خان صاحب همین بود که
 بودن شما در پرکنه خود مرکز خاطر دارند با جمله بعد سه چهار روز تعیین که خان صاحب با
 برسند و امری برای صاحب قرار گیرد دیگر اینکه در خط شما لفظ جامه گذاشتن در حق
 شخصی بود اینده مذکور او هیچ نباید نوشت خبر برای اراجیف از زبان عوام معتبر
 نیست اگر چیزی دلالت بر عظمت و جبروت او داشته باشد مضائقه ندارد و الا چه
 ضرور خصوصاً عبارتیکه در و لفظ جامه گذاشتن و مثل آن باشد هیچ صورت مناسب
 نیست هر چند این اصطلاح اگر کسی میدانند لیکن بقرینه دریافت می تواند شد آئینده
 اگر همچو خبری بگوشتن خود بهتر این است که ننویسید چرا که اگر اصلی دارد بعد دور
 شما هم خواهید شنید و اگر دروغ است نوشتن آن خالی از قباحیت نیست و اینهمه
 آفتها در تصریح نام شخص است اگر بکنایه باشد هیچ قباحیتی ندارد حالاً بعد از این
 مباحراج یا کتبه کیشی یا اولوع کیشی در ترکی می نوشته باشید یا تمام عبارت در
 ترکی باشد بلکه هر چیزی از کتبه کیشی یا از شخص دیگر اندکی اظهار آن قباحیت داشته
 باشد در ترکی نوشتن بهتر است که احدی بران مطلع نمی شود شما نام خدا سوا
 عربی در فارسی و هندی و ترکی سلیقه درست دارید عربی هم اگر چند روز باطمینان
 خاطر متوجه آن خواهید شد درست خواهد شد دیگر خیریت از حضور اقدس راجع
 و عابر بعد حالا یک رقه یا قاصحابان باید نوشت پیشتر برای کسانی که رقه با
 نوشتید چندان ضرور نبود آنها دست اند بسلام هم خوش می شوند و والد
 شما نیز بعض کور نشن راضی رقه پیروز هم سلم الله یا صاحب الفضل

سید محمد آخوندی با توفیق جباری در مع ۱۲۸۴

سلامت دارد شما را خدا ای صاحب زبانی

و از شایسته بعد ازین مخفی نماید که مکتوبی که از مردم بستم بروج الاول شد پس روزی
 که پنجشنبه و جمعه است و پنجم شهر محرم بود چهره افروز و وصول گشته غنچه اشکار را بسیار
 کل حصول مقصود در کنار نهاد چه عجب که درین سفر اتفاق درودش که صاحب الاطراف
 بر کشته خانصاحب تلفت نشان نیز افتد و طرفین را دولت تلافی کند که دست و پا
 یعنی شما خانصاحب را بنیدید و خانصاحب شما را خدا کند که بول جمع شده شما زود
 از شکوه آباد بیاید معلوم نیست که شیوه این مردم و قاعده مستمر سرکار بگردد
 یا مخصوص این صاحب الاطراف چیست این خود بهیست که هر چه مقرر است
 روزی میرسد اضطراب و تعبیل درین مقام مصرف ندارد لیکن چون روز اول
 دعوت است هر قدر که تقیه بجهان زودتر رسد نمودنیز باین بیشتر است غزلهای
 مشاعره گذشته امروز والد ماجد شامی نویسد در همین خط امروزه پیچیده خواهد شد
 و مشاعره حال نیم نزدیک است لیکن من تا امروز یک شعر نگفته ام هر چه بعد ازین
 میگویم امانت شماست همانجا خواهد رسید درین روز با طبیعت من اندکی با ساز
 می باشد و سببش اینکه من چون اندک انحراف طبیعت از جاده اعتدال می بینم
 در روز طعم نمی خورم و از خلای بعهده هست و ضعیف و زولیده می شوم
 این با هم همین اتفاق است دیگر جمیع وجوه چاق و تند رستم سپیدان از صاحب
 دلا المناقب برای همراهی درین سفر و گذشتن که با یوان پنج باشد و دیگر که قصد
 سر در پیشان با بر و بر بدن بهتر است آقا هم ازین حرکت خوش می شود و
 چنین کسان عزیزم اند که بی رنج مردم موقوف به نفعی صارف آنهاست بجهت
 کثرت آن خنده و از اجابت شان بر ذره آدم تنگ دل واقع شده بانه قدر

اوقاتش در خرابی میگذرد و فراخ دستان پیوسته با قهقار تمام بسوی برده بیشتر
 همین است و خدا آن بسیار کم اسراف گشت که آدم زر خود را اینجا صرف بکند
 مثل اسیر که ده بدره دینار که ده هزار ریاست در عالم نشسته بنگت بدریا اندازد و سر قدر
 که بیاکین بدید یا بمصرف خود دارد داخل اسراف نیست من اینقدر که برای پول شکوه
 اضطراری میکنند نه ازین راه است که آن پول در نظر من حقیقی دارد لیکن برای آفت
 که خاطر بزرگان را طمانینی دست دهد اقا صاحبان محترم کرم بخیریت اند سلام می فرستد
 و اقا صاحب خج و دمنیز و حضور پر نور دما ارشاد کرده اند و ما هر سنگه بگوئیم هستند و من
 بنحاس و بیخاشه در تصور است امروز حاصل شدن خط ایشان متعجب می نماید اگر چه ایشان
 درین قید باینستند که جواب خط شما بنویسند همین که می شنوند که خطوط برای شما نوشته
 می شود و بهما نوقت می نویسند لیکن چون تکلف نیست شما هم کار با صحت ایشان دارید
 انتظار چه ضرر و مضونیکه در خط پری روزه شما بودی روز ملاحظه نموده امروز وعده
 جواب آن کرده بودند لیکن من چون مهمی در پیش دارم همین وقت که چار گهری روز
 هم نگذشته است متوجه تحریر شده ام شاید خط میر صاحب تا عصر بیاید اگر پیش از آن
 درست نمودن اند فهو المراد والا در خط آینده دو خط خواهد رسید **قعه نور دوم**
خواجه باکمال من سلمکم الله تعالی خط بجهت نظم بر قوم شان زدیم ذیقعه کاسه ^{۲۷} **للمهمی**
 دی روز که نور دوم شمع صدر و روز جمعه بود طرف عصر رسیده جهان جهان خوشدلی
 با فروخت از بجهت روز چشم بر راه بودیم باعث دیر کشیدن در خط دریافت نمی شد
 هر قدر که تامل میکردیم این عقده دی روز از خط صاحب حل شد که تصور بر کار با
 آواک بود لیکن اینقدر خط بنده ملازمان هم ثابت است که برای قلت فرد این بلا

بر سر شتاقان مکاتیب نازل گردید چنانچه خود در مکتوب مثبت خطای خود شده این
 زیاده ازین چه نوشته آید بلکه اینقدر تحریر هم بی اراده و قصد اتفاق افتاد و آنچه در
 رقیبه حال سطر منضم مذمت هر کارهای ذاک و دعای پدر حق شان بود آئینده
 از ان اجتناب ضرورت گاه هست که خط بدست کسی بیفتد و بلا صرفه واکرده بخواند
 بلکه مذمت احدی در خطوط کیفیت ندارد و اگر باشد مثل شاه پیر از اول پنجوی برای
 آن قابل محو قرار باید داد بیشتر غزلها که مرسل شده بود رسید آن درین خط دیدند
 و خاطر مطمئن گردید حالا غزلهای دیگر بعد ازین خواهد رسید مجموع غزلها را تا رسیدن
 جناب محمد می خان صاحب با حقیاط تمام نگاه باید داشت هرگاه تشریف بیارند در
 حاشیه دیوان نقل آن بردارید و حقیقت پیشکاریها اینست که اگر سوای آن امر دیگر
 برای صاحب قرار نه پذیرد بهتر اینست که پیشکاری پرکنه خان صاحب باشد شام
 سعی بکنید و من هم بخان صاحب نوشته ام فکر این امر بالفعل صورت پذیر نباشد از
 نیابت منشی صاحب پیشکاری پرکنه بای مرزا اینکا صاحب بهتر است مرزای موصوف
 هم در توقیر تکویم صاحب تصور نخواهند کرد و در دست صاف باطن نیک نهاد مرد این
 از اسم بسیار دوست میدارم و او هم با من محبت شدید دارد و خلاصه از تفصیلات
 صاحب مکتوبها را که از روی تحریر صاحب دریافت شده چنین بدست رسیده که اگر
 پرکنه خالی می بود بشا تقویض میشد و حالا هم توقع آنست که هرگاه کسی از تحصیل ارا
 مستغنی گردد یا بر سر قصوری عزل او مناسب افتد شمار اجای او منصوب سازند
 حاصل شرف و بزرگی با چشکس از لطن مادر نیامده است این امور همه تحصیل است
 و ترقی و منزل دنیا نیز همین حال دارد و ز اول خیال ترقی نمایان داشتن بیانا

باز پنج طفلان است که بعضی عده زاده در کنار پادشاه است خود را امیر عظیم الشان
 قرار میدهند و برای کشید و دایه و قالد و غلام مشایخهای عده که بالاق امرای عظام باشند
 تجویزی نمایند مختصر که برکم و بیش مشایخ و منصب خیال کرده بالفعل بر سر کار شوند
 اینده فهمیده خواهد شد با اعتقاد من ازین نیابت و غیره اگر که ام عده حاضر باشی
 بحضور صاحب الاشان قرار گیرد و درجه بهتر است زیاده خیریت محسن و حسن
 و دیگر اطفال همه خوش و خرم اند خط اسمی خانصاحب سر باز میرسد خوانده و حسابند
 باید فرستاد و رفته است **بسم** خیال بوستان عقل و حکمت و ستاره برج اقبال
 و شروت بلمکه الله تعالی پری روز که شنبه و غره ربیع الثانی سنه ۱۲۲۸ هجری بود عرضه
 شد و خطی که اسمی من بود در حوالی نخاس همین که از حضور باین تقریب که فردا روز شاعر
 است رسیدیم بطلعه درآمد بحسب اتفاق جدا مجد شایران روز از جمیع همین جا تشریف
 داشتند بلکه عمدی کلان نیز بالجله حالاته راتی و فاتی بودند مرزا ابوالحسن خانصاحب
 در مبارک کلبه بهادر و دیگر کیفیت جویش ایشان با شاد و رفتن از شکوه آباد بشکرنبار
 دیدن حضرات همه دریافت شد الحق که ابوالحسن خان آدم بی بد و مرد صاف و درستی
 است و سواى این باید که این کس خود خوب باشد زیرا که خودش صاحب صفات نیکو
 است طرف ثانی اگر نیکی خواهد کرد احتمال بدی هم ضعیف است تمام عکله که مشتاقان مشایخ
 بود همه که مرزا ابوالحسن خان نیستند بیک رفتاری شما کار خود را کرد و ازین حد فرین
 بهر حال اگر در ضلع ذه که بسی و شفقت کسی بدست آید و خلاف مرضی خانصاحب
 باشد قبول نباید کرد در ضلع دیگر بهر طریق آنچه بدست آید باید گرفت مرا این معنی یقین
 حاصل شده که شما آنچه میگویم همین خواهید کرد و پدید است که صاحب فهم درست

و ملک مرتبه بلند خدا داد کاری نمیکند که زبان یاده گویان در حق او دراز شود اگر چه
 بهیود شما با اختیار بخت و اتفاق است و منی درین مقام چه می تواند کرد ولیکن با سنجایی
 خود چنین قرار داده ایم که اگر هم تنی بسی کسی صورت بنزد و خلافت رضای خان صاحب
 کرم فرمایا شد با قبول نیست لیکن تا دقتیکه خان صاحب خود مستعفی نشوند و بکل دست
 اندازگاری کلکتر موصوف بر نذارند برای شما هر گونه تنی که ممکن باشد چه مضائقه
 باد وستان خان صاحب دست و پا اعدای ایشان دشمن باید بود صفت او نیست
 همین است و بس فکر اینکه درین شهر حیچک بی پیر خلی بیگانه آرائی کرد مولای بیگم
 و خیر میرانشاء الله خان صاحب هوای زن میر محمد تقی که بمزاج احمادی منشا تخلص
 منسوب شده بود صاحب یک دختر دو نیم ساله و یک پسر شش ماهه شده در معده
 سالکی باین مرض مبتلا شد با وجود اینکه پیشتر بتو دانهها بر آورده بود یک بار کوچک
 کوچک در دو سالگی دوبار آبهای بزرگ بزرگ این بار که حیچک بر آورد بدو دانه
 روز هر دو چشمش از دیدن عاقل شد و رنگ رو سیاه و دست و پا لنج بود اگر زنده
 می ماند بدتر از مرده شده بود از صورت او بیمار داران حتی پدر و مادرش می لرزیدند
 نهضتیکه بیچاره روز شانزدهم ازین باری جان بحق تسلیم کرد و عجب داغی بر دل
 چهره و مادر گذاشت دختر و پسرش هم دانهها بر آورده بودند باری آنها جان سلامت
 بردند و آنچه در خصوص کلیات خان صاحب موصوف نوشته ایم که اگر نزد تو صحیح
 باشد پول گرفته نزد شخصی که از طرف عامل شکوه آباد در آنجایی باشد برسان صورت
 این است که هیچ نسخه نیست که کاوش کند و جاحفی یا غلطی قلم اندازد مگر به باشد
 لیکن بر کتاب بعد تریش اشتغال شخص محقق بمطالعه آن صحبت می نماید آنچه در این

از کتاب است این است که آنچه گفته شخص در سخنان دیگر باشد درین نسخه هم باشد چون
 هر نسخه دو که نوشته می شود از روی نسخه اصلی که پیش خانصاحب است نقل گرفته می شود
 یا از روی نسخه دیگر که از روی نسخه ملوک خانصاحب نقل شده و بعد نقل معمول است
 که نسخه را برای تصحیح بخدمت ملازمان ممدوح می آرند در این صورت خاطر من جمیع آن
 که نسخه مذکوره صحیح خواهد بود و این صحت را که شما میخواهید موقوف بر طرف ثانی است
 این مردم غلطی را چه میداند این کار یعنی شناختن سقم و صحت تعلق با هر بودن
 شخص لغت و محاوره زبان دارد الحاصل اگر خریدن دیوان منظور باشد آن
 شخص که در کلبه از طرف لاله صاحب یا رایصاحب می باشد بگوید که چهارده
 روپیه نزد من برساند تا من کتاب را با و برسانم زیاده در خانه شما همه بزرگ
 و کوچک اندرون و بیرون سلامت و خوش اند **رقعه نسبت و کلمه**
 عند لیب کلزار فصاحت و بهای آهشیان بلاغت سلمه الله العزیز شنیده است
 که درین طرف ایام صبیّه جوان میرزا غازی الدین حیدرخان بهادر پسر بزرگ
 جناب عالی دام اقباله بکدام مرض جانستانی عازم تماشای خلد برین گردیده و از
 رفتن او غمی که شرحش بدقت کجایش ندارد و الهی که بیان آن در عمر جاودان پابراه
 خاتمه نکند از نصیب جد و پدر است حاصل ازین تحریر آنکه امروز دوشنبه روز
 برآمده حضرت صاحب عالم و عالمیان مرزا سکندر شکوه بهادر دام اقباله نیز
 برای ما و یه مراسم تعزیت بجا پذیریت تشریف فرما شده بودند و چنانکه پیش
 مبارک قریب بدر و از راه جویلی طرف ثانی رسید آدمی زودتر بر طبق تعلیمی که از
 ما اول یافته بود و دیده باقی خبر کرد صاحب خانه با شش برادر دیگر که شمس الدوله

و نصیر الدوله و جعفر علی خان و کاظم علی خان و مهدی علی خان و حسین علی خان باشند و ایما
 و الیزیر کواری بر دایتی یا بحسب اتفاق اینجا بودند آئند سر تسلیم خم ساختند و دواشرفی نذر کردند
 همچنین هر یک از اینجا دواشرفی پیش کشیدند لاجسین علی خان بیک اشرفی اکتفا
 و رزیدند من بعد حضرت پیروم شد بر حق بکهاران فرمودند که پیش را بر زمین بگذارند
 تا همسایه اینجا عت اندرون قدم رنجه فرمایند صاحب خانه و دیگران برق چشم بکهاران
 گرفته و حضور را بسواری پس جلوسان تا بکهار فرس بردند من بعد ملازمان
 را بسمند جا دادند و خودشان بقزیه دست بسته استاده شدند بندگان اقدس باشند
 ابرو حکم بنشستن دادند تا بعد تسلیم هر یک بجای مناسب زانو نه کرده نشستند
 نشستن حضور بر نور بر سبند صاحب خانه دواشرفی دیگر گذرانیدیم کهری بکشت اتفاقا
 افتاد بعد از آن حضور بدو کلمه مختصر که این الم را پایان نیست و دل چنین میخواست
 که بتقریب شادی درین خانه بیایم لیکن بامقدورستیزه نتوان کرد حق تعالی شمارا
 بر سر فرزندان امر خود سلامت و آنها را زیر سایه لطف شما بمر دراز رساند اقتصار
 نموده فرمودند که چون در تعزیت بسیار نشستن خلاف قانون است حالا رخص می‌شوم
 شمس الدوله از طرف برادر کلان عرض کردند که از تشریف آوردن حضور اقدس سر
 اقتضای مردم بفلاک الافلاک رسید آنچه پرورش ولی نعمتان بجال غلامان و خانها
 می بایست از حضرت والا بظهور آمد لیکن ما را از سبب پیش کشیدن کشتیها که
 بمجبوری در عالم تعزیت خلاف رسم ادب بعمل آمده سر خجالت پائین است
 ارشاد شد که در عالم اتحاد این تکلفها ضرورت نیست انشاء الله العزیز باز چند بار
 بتقریب تهیت در نیجانه وارد خواهیم شد و پیشکشها خواهیم گرفت انقدر فرموده

برخواستند آنها را به سینه حضور را آن کس را فرستاد بر پیش نشاند و خود تا بیرون رود
 بمشایعت در دیده بعد از اب فرخص شدند برای اطلاع حواله نقل شد دیگر اینکه آقا صاحب
 لطف نشان چند تا عنبر نرغ و یک ^{بایستی عدد ۱۲} ^{تر ۱۲} چند دانه شفا لور برای شما فرستاده اند
 باید گرفت و احوال وفات پسر زاده میر محمد علی صاحب که چارده ساله قضا کرد دریافت
 شده باشد و پیاله شربت انار بدست محمدی ^{واله} ^{۱۱} دلاک مسترد شده بود معلوم نیست که
 بخانه طالب چه وقت رسید **رقعه لیست دوم میوه درخت بر اعیان و**
 که یوز بوستان لذاعت طال عمر کم بعد اشتیاق با که تقریرش زبان مقرران را
 ابله سامان و تحریرش جامه دوزبان را با خوشی دست و گریبان می سازد پوشیده
 نماند که در مکتوب و لنواز صاحب لفظی دیده شد که غلط آن نزد راقم آثم چون طالب
 نیر جهان افروز اظهار است و آن اینست که لفظ یاره را که بمعنی دست برنجن در کتاب
 نظم و نشر استعمال پذیرفته و آن زیوریت که زنان آرایش دست بان می نمایند
 شما یا را با لفظ نوشته بود دید جانمن یا را بمعنی قدرت و توانائی در اشعار اساتید
 و منشآت شان یافته شده بمعنی یاره بنظر فقیر نرسیده لیکن اینهم نمیگویم که
 یا را با بمعنی غلط است صورت این است که اگر این لفظ را در بر بان قاطع دیده
 اید مضائقه ندارد و الا بار دیگر آخر آن های هنوز نوشته باشید و بعد ازین
 هر لفظی که غیر مشهور باشد آن را در کتاب دیده باطمینان تمام بنویسید لغت
 فارسی در سر کار صاحب موجود است آدم بر الفاظ عربی و اندک شما صراح را
 همراه برینجا رسیده تدبیر دیگر میکنم و امر فرزند شکر را بکنار گوشتی مقام پنجم
 است و هنوز حرکت از اینجا نشینده نمی شود اغلب که این ماه تمام می رسد

بعد از این گویم و شنویم لیکن برای تمام چیز از این قطعه زمینی نیست از دریا اگر غلط گفته باشیم
 سنی در عهده بلند باشد دیگر خیریت درین قطعه زمین خیمه حضور برپا فرمود مرزا ابوطالب خان
 چنان بهم سپیده اند که اگر مرزای موصوف ^{چشمه} استخفاف میزند صاحب عالم می شنوند
 علی الاغلیاس این نظر و از جهت امیرنش او تا کنانی برودنی که زنگاری هر دو طرف در آن
 می مانند از هم متمیز نمی شوند حال عدم وضع نیز همین صورت ^{چشمه} رفته است سوم
 مرزا صاحب والا قدر مرزا امامی صاحب دام کمالا تکم بری روز چون امیر صاحب
 راطع تحصیل زیر میرنج برنج انداخته دیر روز موافق وعده حرکت بعمل نیامد و از صبح تا
 وقت عصر بیاس خاطر مرزا حاجی صاحب و والد ماجدشان که از چند بی بانه عهد
 و قسم شده بود در کوچه ای بودم شش طالعۀ نه نایب و یک طالعۀ مردانه بود محبوبه ای
 را کسل طبیعت خضت حرکت نداد همین طالعۀای برنگت و بدو کلو بود و الا جلدی
 که خواندیش سحر حلال است ^{ای بیاد} می چند مجلس را گرم کرده بود لیکن اینها در چه حساب
 فوقه الله خانه حراب آتشی بارید که بهر آراب قلم فرود نمی تواند نشست جامی شها
 خالی چه خوبی چند ساعت که نشسته است لیکن من و مرزا حاجی در مکان جدا گانه از
 مجلس نشسته فرقه خود را حاصل کردیم تمام شد این حکایت امروز نسخه مذکوره تمامی رسید
 مرد اجزا آخرین بخد مت شریف خواند رسید معلوم نیست که جزو را امروز تمام کردید یا
 قدری باقی است دینی دامن خوبی فریه که شاگرد صاحب است جویده خود را امروز پیش
 شما برای اصلاح آورده بود و یا خیر این بیچاره اعتقاد راسخی در نشر بصاحب دارد
 تر پاده خیریت رفته نیست و چهارم منشی صاحب والا تقدیر سلیم الله
 تعالی عجب مسوده نوشته آید که ملا ظهوری باید که در کس آن از خدمت صاحب استخوان

نماید بشرط فرصت در یک روز تا مشی رومی تو آید و اصلاح کرد لیکن درین روز بانه
 که ضیق فرصت است و بیک روز خواب کشید مختصر آنکه غزل عوی شما میرسد باید رسانید
 و دو غزل نو که دی روز ^{که در پیشگاه} چای دیده ام بخدمت فرستاده شد نقل آن بردارید و این
 کاغذ را بخا بردارید و بر کاغذ جداگانه این دو غزل سه غزل تازه که پیشتر بخدمت رسید است
 نوشته بگذارید من از دست مرزا حاجی نجابت یافته نزد شما می آیم و این کاغذ و
 آن کاغذ هر دو را خواهم گرفت و جناب آقا صاحب برای شما وقت شام شیر فالوده
 درست کرده اند شاید دو کهری پیش از شام برسد و احیاناً اگر بعد چرخان بفرستند
 پس تعجیل در طعام بکار نخواهند برد و تقریب بختن شیر فالوده این شد که شب وقت
 تواضع شما گفتید که من چیز خورده ام و من در دست شستن اصرار کردم باز شما
 گفتید که حاجت بدست شستن نیست قدری از شیر فالوده خواهم خشید همین حرف
 باعث دریافت شدن فطر و رغبت طبع شریف بشیر فالوده گردید زیاده خیریت
 رخصه لبست و پیچم یاسمین گلشن دولت و اقبال و شمع دو دمان غزل و احوال
 علیکم السلام تعالی بعد اشتیاقها واضح باد که خط بجهت خط موقوف عرض است اسمی جناب قبله
 و کعبه در استعدا حیان مرکز دائره وصول گردیده بجدی سرورم ساخت که در نیز از سال
 بلکه زیاده هم خوش نمی توان داد ادم بر مطلب در محبت و فطانت شما که شک آرد که کافر است
 زیرا که با وجود صغر ^{چشم من} پیش زنا دیدگی زیاده در مردم غیار رفیق و همه را از خود ساختید و از
 بلیا رقیب سفر و تولد انواع افامی و عقارب در بارش ضلع من پوری تر رسیدید و با
 قلت منقلب مرجع انبالی انجام شدید و بدین صداقت خود را آنقدر زمین نشین صاب
 و بلا جاه ساختید که او را بر سر عنایت آوردید تا اینکه تحصیل اری برای شما محقر

یا خود بیایید یا مثل رعد جادو یا شام جادو یا شهابی سحر یا بیدید که هرگاه بخوایم
 که اینجا بیاییم بر دیالیه را شود زیاده خیریت خود و کلان در خانه قرین خیریت
 بوده شکوهی بر زبان منتظر خودم شما دارن در قعه **ششم**
 گوهری که درج معانی و یا قوت ابدار مقدس نکته دانی سلیم الله تعالی خط بهت
 منط متضمن صحت و عافیت بکمال اختصار از بهجت که مضمون تازه سوای کوچ حساب
 والا مناقب برای دبیر بر زمین داران و گفتگوی صاحب بادلیوان ابو الحسن خان
 در مقدمه خواجه صالح خان که در عرضی خود برای جناب قبله و کعبه نوشته بودید بنوده
 است رسیده مسرور ساخت ما امید داران بودیم که ازین پوری سوای فرخ آباد
 رفتن صاحب بطرفی نخواهد شد و اگر از اتفاقات کوچ هم شد سواری برای شما از سر کار
 تجویز خواهد شد حالا دریافت کردید که کهار ان چوپاله باید که نوکر صاحب باشند
 و بار بردار زیاده بران بهر صورت تدبیری کرده همراه باید رفت و دیوان صاحب
 درین امر تقصیری ندارند من خود با ایشان نوشته بودم که اگر خواجه امامی صاحب
 بغض آباد بروند نیابت شکوه آباد بنام خواجه صالح خان نامی که مرد فهمیده کار
 اندوده و از روی قرابت عمومی خواجه معزی الیه می شوند قرار باید داد بدینگونه
 تفویض نشود و اگر خواجه موصوف خود اینجا مانند برای خواجه صالح امر دیگر تجویز
 باید نمود که آدم کار آبدی است اگر مرضی شریف باشد بخدمت برسند تا برآمد کار
 متعین یکدیگر و بپوشانند شد اگر چه دیوان صاحب بمن در بنیقد می هیچ ننوشتند
 لیکن آنچه صاحب اطهار کردند راست است بیچاره اینقدر پول از کجا بیارد
 که خدمت مردم بکنند و اینهم عادت ادبیت که کسی بامید واری پیش او برود

و مصارف او از طرف او نباشد چنانچه خیریت رفقه است بهر قسم
حریر تراعت و قیامتی قامت بلاغت سلیم الله تعالی مهوده وی روزه دیده کش
همه خوب نوشته اید ببارک الله اللهم زد ولا تنقص لیکن این مادر قجه که حامل این باب
بود بخت کاذب و حرام زاده بوده است پس بری روز روبروی شما و در روز چهارم
نمود و پیش من رویه اینهم تصدق سرفه اینکه مهندی که باث از اینجا چهل کرده است
دارد مادر بخاطر پری روز رفت و وی روز وقت ظهر اینجا رسید حرامم که این است
را در روز پنج بپ چالاک دهنده و هیچ ماده فیل سبکو قطع نمی تواند کرد و این
چگونه طی نمود اینهمه نبدش بود برای فائده خود دروغی چند بر روی هنم یافت و
پول از اینجا برد و دیگر در میان داده و قتی که طرف ثانی یعنی مهاجری که نقود برایش آورده بود
رضت نمود و ثراست که مکث بکند دست و پاچه شده اینجا آمد و جواب طاعت و الا بعد
چهار پنج روز بطمانیت خاطر کمپس از بقیه خود بر آورده بامیرسانید لیکن تعجیل طرف ثانی
او را نزد در و ساخت مختصر اینکه دی روز جواب متضمن این احوال نوشته برستش دوم
ازهم عجیب تر اینکه وقت رخصت میگفت که خدا سلامت دارد امیدوار انعام بوده ام
گفتم حالا معاف باید داشت دوباره که می آئید هر دو انعام یکجا داده خواهد شد هر که
سکوت و رزیده در رفت آدم بر مطلب دیگر این مسوده را شما پیش خود بگذرید بعد
سه چهار روز یا زیاده من و شما هر دو خط برای میر موصوفت که می نویسیم این مسوده
را هم بخط ناهر سنکه نویاشیده داخل آن نفاذ میکنم یا اینکه صاحب نقلی این را
برداشته باز نزد من بفرستید هر گاه ناهر سنکه اینجا می آید صاف کرده بمن میداد
من پیش صاحب میفرستم و در لف خط خود روانه میکنم و احوال تشریف آوری میکند

هنر از محمد صاحب دریافت شد در ضمن احوال ایشان خط برادر میر تقی فراموش کرده بودید
 تا مدیر شیران بودم و میخندیدم که آخر معلوم شد که لفظ برادر از ظلم صاحب ترنجیه بود بعد ذکر
 صلح مشارالیه گذشته بودید که هنوز در زن میر محمد تقی خود ما هستند و می بایست که چنین
 بنویسید که برادر زن برادر میر تقی خود ما هستند ^{نشان} حاصل این بزرگ زاده از مدت
 اندیدی بجال من مهربان است من خود هنوز فارغ نیستم که بایم و سوا می این از فردا
 معلومه را استعمال خواهم کرد پس بهر آنست که ایشان قدم رنج نمایند لیکن رفته دیگر
 سوا می این رفته اسمی الفضا نیست ام از ابشار الیه بنامید رفته ^{بسیار پیش} است و ششم
 مقدمه پیش لیغان روزگار سلکم الله ابشار الفضا یک فیل خود در سرکار فیل
 صاحب مقرر شده فیل دومین که از خانه نوایسین علیخان بهادر خواهد آمد معلوم است
 که برای آن دی روز حکم بدرگاهی خان رسید یا گفتا بها بقدر پیام رفت که بالای
 بنگله حواله مرز افغانی نامی از نوکران صاحبزاده ممدوح شده بود خداوند آن مرد عزیز
 ادایم نیام کرده باشد یا بغراموشی سپرد بهر صورت امر در شیخ الاسلام اگر برود
 خوب است بهر کیف فیل که از یاد شما است در اینجا سوا می عموم صاحب شما دیگری
 نمی تواند داشت آدم بر فیل دیگر اگر یک فیل بیاید خواجه حاجی و خواجه عبد الله و میر
 را باید نشاند اگر دو بیاید بر فیل دیگر خواجه صالح و خواجه رحمت الله خان و میر
 را سوار باید کرد اگر آمدن دو فیل یقینی باشد میر تقی را امیدوار بکنم و الا براه
 او کهاران گرایه طلب نمایم چو پاله اینجا موجود است و این تحقیق برای این است
 که میادان اینجا یک فیل بیاید و کهاران بروقت پیدا نشوند و اگر کهاران را مرد
 طلبیده مقرر بکنم و فیل بیاید آنوقت جواب دادن از مردوت بعید است این بقعه

را بجا خطه جناب قبله و کعبه در راه ^{و در راه} ایستاد و فصل باشد بمقتضای بر نگارید که بر طبق
 تحریر صاحب چیزی قبل آید رقصه **بست** در ^{در} ایستاد و فصل باشد بمقتضای بر نگارید که بر طبق
 مسوده خواجہ حاجی خان و اجزای ^{از} اثر ^{علی} استیلا ^{افا} سی ^{بست} رستم خان
 مرسل است باید گرفت مسوده بصاحبش باید سپرد و اجزای مذکوره را بحفاظت تمام
 باید داشت تا وقتیکہ اوم او بیاید اجزای مذکوره دو جز و شش ورق است که یکی
 بست در دو ورق باشد این از برای آنست که او را بقا مذکوره بسته نیست مبادا در
 از آدم در راه بیفتد پس شمرده باید گرفت بخدمت امیر صاحب بعد سلام واضح باید
 که شخصی دای خارش دست نموده بچند کس داده بود هر کس که مالید او را فائده کرد
 شخصی تا بم بانش ^{از} زخم داشت در دو روز با این صورت به شد که اثری از زخم
 و آبله نماند حضور پر نور و آقا صاحب مشفق سعی کردند که داعی این دوا را با علم مخلص
 قبله یابی در از قسم غسل در سوای سیر و طاهر کردم هیچ پیش نرفت آقا صاحب بخندم
 بیچوبه در میدان نصب کرده از چار طرف بستند میمه بسیاری از زخمه داعی را اینجا
 فرستاد و چهار آدم برای خدمت بهم بودند باری بعنایت الهی دوا هم مالیده شد و عمل
 هم حسب درخواست اتفاق افتاد لیکن حال من نیست که خارش ده چند و جا بجای زخم و سوختن
 پیدا شد ابوالعباس تمامش درم کرده است امروز از ترس آنجا دوا بمالیدم و در دوا گز
 این دوا را نمی الم دی روز دوا بمالیدم هر چه بدتر شخ ^{در محاوره بتمام} چار پس اگر رفتنی است
 خود بخود می رود و الا یا قیمت رقصه **سی ام** ^{در محاوره بتمام} شمع دودمان ایالت ^{در محاوره بتمام} شمع دودمان
 جلالت سلمه الله تعالی بعد اشتیاقها واضح باد که بری روز که بست ^{در محاوره بتمام} سوم شهر حال
 بود خط مسرت مظدر لطف عرضی اسمی جناب قبله و کعبه نقاب بردار و خبر بخدمت ای

نقل بر وزن صندل کمالی کتبت ۱۱۳۰

و حصول گشته مطالب مرقومه را خاطر نشان ساخت از احوال تازه اینکه در نیولا زوجه
آقا صاحب خود ما که با جمیع چند مرض باطاس منتار عارضی سروکار داشت بتاریخ نوزدهم
صفر قضا کرده اطلاعاً بخیر فرموده و میان تشار علی نامی چند روز در حوالی خانصاحب
که مفر با بطریق همانان فروش شسته و نقل دریای لطافت بهم گرفته بودند لیکن از دیوان
کاتب سینه بتامی نرسید خطی اسمی صاحب از بریلی فرستاده اند معرفت مولوی حسین علی خان
صاحب پری روز بمن بر سیده بود ملغوف است غزلهای مشاعره که شسته اند روز
در خط والد شما پیچیده خواهد شد و آنچه در مشاعره حال که در ربیع الاول پیش می آید
دست نمیدهد بعد ازین خواهد رسید غزلها را یکجا بحفاظت باید داشت وقت رسید
دیوان دست خود در حاشیه خواهید نوشت در فرستادن صاحب عالی شان شما
را بشکوه آباد و ضعیف و شرف تامل دارند بعضی چنین می فهمند که وقت رفتن همراه خواهد
لیکن رای آنها بر صواب نیست زیرا که اگر این منظور داشت سند عمل بشمار اول
و لفظ شما در دیوان بود و منی فرستاده هرگاه فرستادن سند در بود و ثابت است
همراه بردن کجا زیرا که کار دانیان لغویت و از لفظ جمع در دانا مراد فقیر صاحبان عالیشان
انگیز اند گو یکس در میان این فرقه متصف بدانش نباشد و نزد بعضی فرستادن
بشکوه آباد مسلم لیکن تا وقت بودن خود جدائی شما از فرط شفقت و محبت نمی پسند
این رای به از رای اول است لیکن همین قدر مقام اعتراض است که صاحبان
را با فم زده خود هم این محبت نیست که کار سرکار را برای خوشی خاطر خود معطل گذاشته
اورا بجاییکه باید زلفت نرفتند مگر و قتیکه در بودن او پیش پدر حکمتی باشد شفتیش
بخال شما بهین درجه است لیکن اگر حکمتی نمی بود هرگز نگاه نمیداشت ظن غالب اینکه

شماره تفویض صاحب بن خواهد نمود تا او نیز بکس غایت بحال شهادت شده باشد اگر چه بدعا حاجی صاحب
نواز هر کس شنیده می شود لیکن هر بدعزاج با یکدیگر مست خود را می باشد شاید میان
صاحب و الامتاق عالیشان و صاحب که می آید دوستی زن یاده از آن باشد که سرود
باید که آن الحاصل آدم از طرف خود مصدر حرکتی نشود که دامانیان او بابتادانی رسوا کنند
گونا دانی چند خورده بر دیگرند سوای این هر چه می شود بحسب نیت و اتفاق تصور باید نمود
شجاعت همین است که از شما بعل می آید آفرین باد و پس از حضور اقدس عابد
رقعه سی و یکم ملاعت آفرین من صاحب کلان بر در جمعه یاد و شنبه بحضور
خواهد آمد هنوز بیستم است تا دو بهر معلوم خواهد شد اگر در روز و شنبه قرار میگیرد و جمعه بحال
باورچی را نزد شماره دانه میکنم که امر در اسباب ضروری حسب الخواص خریده بیارد
و در شام مشغول طبع شود یا فرما صبح حاضر شده مواد طبع را سرانجام دهد و شام
بپرد و اگر در جمعه معین شد اینجا هم ضرورت طبع داعی خواهد شد در این صورت شخصی
از اقربای او یا پسرش که در طبع مثل نامبرده باشد خواهد رسید اطلاعا بقلم آمده
رقعه سی و دوم ^{ای محمد جمال نادر سی} خواجه عالی جناب من جبر و دیگر نحمدت میرسد باید که
و چیز اول حکم کالای بد برایش مالک بفقیر و باید کرد و چهار روپیه از رستم گرفت
دور روپیه بان زن کور باید رسانید دور روپیه بشاه علیخان ارمان تخلص باید
داد و از خانم نور باید پرسید که خط دیر و زه که در امام بارگاه مرزا حاجی صاحب
برده بودی بیکه دادی زیاده خیریت دوا می نکور گرمی بسیار کرد و در روز غور دم
امر در ترک گرم آغا رجب اینوقت شسته اند یک بهل با اتفاق کس بدوازده
روپیه با کبر آباد انفصال یافته بهلبیان درین فکر است که شخص چارمین پنجم بهر سالند

اگر امروز و فردا بهر سید خوب است والا همین که رسد گفتا و زید به راه می افتد چون
این کتاب هنوز ابتدا ندارد و لهذا ابواب و فصل آن را بسر نمی خوانم و نیز نگذاشته ام و قیاس
خطبه و هر چه بیع آن نوشته می شود آنوقت ^{برای} بیا چندان دستوریت **رقعه سی**
و نهم میرزای میرزایان خواجه صاحب عالی شان خط برای والد ماجد شما می رسد
این را در عالم تنهایی خوانده بمطالعہ عمو صاحب خود در آورده صبح برنید و در خطوط خاتمی
پیچیده در داک بفرستید ز بهر نظر دیگری بران نیفتد اطلاعا نوشته شد زیاده
خیریت **رقعه سی و چهارم** مهر سپهر عالی خاندانی سلمه الله تعالی در بنویلا
شنیده شد که خالص صاحب که مفراتاج الدین حسین خان میخوانند که از نوکری دست
بردار نشوند اگر این حرف مقرون بصدق باشد و بشنود که ایشان همین بعل آورده اند
و استغفای شان پذیرا شد شما نیز نوکری را بگذارید آنچه مقصوم شماست بشما
خواهد رسید خدا کریم است نیکنامی از دست نباید داد اینجا رسیده با هم مشوره
خواهیم کرد و اگر خالص صاحب بماند شما هم بمانید یقین که شما پیش از نوشتن من چنین خواست
کرد من هم از طرف خود حرفی نوشتم زیاده خیریت **رقعه سی و پنجم**
خواجه خواجه جان و میرزای اصفهان سلمه الله تعالی خط اسمی خواجه قطب الدین
صاحب سر باز می رسد بصبح گرفته لمغوف خط خود خواند فرماید چون خط مولوی منیر علی
همان جواب خط ^{ای که کرده} بنید و فرصت هم دست نداد و لهذا خط برای ایشان بعد ازین
فرستاده خواهد شد امروز بهین گفتا و زیدم دام و زخانیه میراثا الله خان صاحب
میر و م فردا پس فردا اینجا خواهیم بود این بار توقع سفر نیست آینده یا قسمت **رقعه**
سی و ششم خواجه صاحب والا قدر تمنع الکمالات من اینوقت آقا جان

مکرّم لطف نشان بر میان صاحب یاد فرموده اند چون در عالم رقابت
 است چار و ناچار باید رفت لهذا نوشته می آید که امروز من هم شام نزد شما بگذرانم
 زود تر میرسم و شب بهمانجا میجویم فراموش نگذارید امیر صاحب و مرزا محمد صاحب بخدمت
 آقا صاحبان می آیم و جلسه معقوله بشود بنا بر اطلاع نگارش یافت لفظ بی نشان
 بابای فارسی مفتوح درای فی نقطه کسور و سین فی نقطه ساکن و تایی قرشت و الف دون
 که بمعنی جای بودن پریهادر اشعار ریخته و افسانههای آید در برهان قاطع باید دید معلوم
 نیست که در فارسی هم صحت دارد یا ساخته اهل هند است و از دور و زفیّل کوچک از
 راه بر فن معذور و فیل کلان را فیلبان فی اطلاع برای آوردن نیشکر یا چیز دیگر از قسم
 چاره برده شام خواهد آمد لهذا اسپ برای سواری مرزا محمد صاحب میزند و آدم بخانه
 میر محمد تقی خان برده شده است ایشان هم می آیند و اگر پیش از رسیدن آدم بنحاس رفته
 باشند بخدمت خواجه وزیر خا نصاحب از طرف من التماس باید نمود که اسپ خود را
 عنایت فرمایند میر موصوف را اینجا رسانیده برخواهد گشت زیاده خیریت بر قه
 سی و هفتم خواجه امامی صاحب بوجاق هدیه العریانیچه گون ایچون یارنگیم
 فضیلت که بی تو باشم از اجف صاحبانی کورماتی فی مشیاق بالار مال سیر و نشی
 فی تاشو بریکم جناب قبله و غلبه عند الغرض عرض باید کرد که تدبیر دوسه میل برای او ای
 بعضی اصحاب باراده شنیدن عنای میر معلوم ضرور است منبسط خیریت بر قه
 سی و هشتم خواجه ابوالحسن در یافت نمایند که باری گرامت ما را دیدید
 شما ندانید که همین عمو زاده من اسحق ولی الله است دیگران هم هستند بهر
 هر عسکه گمان مبر نهالی است شاید که پلنگ خفیه باشد این همه از تبار تحریقی نیست

حالا باید که خود را بمطابق سیرت که درین شادی صرف کرده اید اگر خواسته باشید
 بکلیات حجب و شیرین روغن قاز مالیده هیچ ندید دست بردار نخواهیم شد و آنچه میدیم
 که شما دارید یاد دارید از هر جا و هر طریقی که بدست آید پول بیارید که ما را کار بار قص
 و سر است پلا و شما را بشما بخشیدم زیاده خیریت **رقعه سی و دوم**
 خواجه امامی صلوات الله تعالی فردا صبحی بجناب قبله و کعبه یعنی جدا مجد خود عرض
 باید کرد که پیش از سپهر یک نیل آمده زیر بنگله استاده شود تا بروقت محنت انتظار بماند
 جان نگر در من اشب نمی توانم آمد فردا وقت سه پهرستعد این اراده می آیم سوده از میان
 حاجی گرفته باید فرستاد و چند دانه بسیاری هم بست رستم نهرستید زیاده خیریت
رقعه چهل و یکم خواجه امامی صاحب دریافت نمایند که این وقت از حضور رخصت گردید
 طلبیدم فرمودند که پس فردا نوا بصاحب اول صبح اینجا می آیند و فردا ضرورت تحریر
 و انتخاب خلایع داعی خواهد شد از اینجهت هرگز رفتن صاحب آنجا مناسب نیست این مهم
 بر دوش دیگر سپارید هر چند رنگها رختیم قبول نکردند مجبور است برداشتم لیکن فردا
 وقت سه پهر آمدن صاحب برای دیدن حسن تردد این جانب ضرور است پس فردا
 وقت نماز که آفتاب بر نیامده خواهد بود بدو تخته تشریف خواهید برد **رقعه چهل و دو**
 و یکم خواجه امامی صاحب صلوات الله تعالی معلوم نیست که آن سیدزاده مسکین حاضر
 در نزد من آمده به سبب گفتمند ما باشد خیر امروزی وقت بیاید گفتگو باید کرد اگر دیر و زشتا نام
 آمده باشد جواب و سوالی که طی شده باشد باید نوشت و اگر این وقت هم رسیده باشد
 همراه رستم نزد فقیر باید فرستاد زیاده عمرکم طویل و عهدکم ذلیل **رقعه چهل و سوم**
چهل و دوم خواجه امامی صاحب صلوات الله تعالی سه جزو از رقصات ترکی

سید شادان زاده در پیش خواجه امامی

لاله امرتال فرستاده اند اگر نقل اینها گرفته خواهد شد اجزای دیگر هم خواهد رسید و اگر
 اجزا در رس میگیرید و متیکه اینها را تمام میکنید باقی اجزا هم طلبیده خواهد شد و اگر همه
 را در وقت واحد میخواهید این را باید یکت برای محقق قدغن خواهیم کرد و خطیکه اسمی قاصد
 نجم الدین خان تقویض شما نموده بودم بمیان ریاض الحسن طالب علم هرگاه طلب نماید
 بیاثر کار باید داد و لفظ را یگان در بر مان دیده معنی آن باید نوشت و نسخه نقل شده از خط
 مولوی منیر علی و لیب نصیب باد شد لیکن مصمومش بخاطر دارم همین قدر است که
 مقصب الزریره و ملایک سیاه را شب در آب خیسانده صبح باید جوشانید چون صبح
 آید مالیده و صاف نموده باید نوشتید و از دال مونگ و مرج سسج و سیاه پرین
 ضرور است و غذا هر قدر که پر روغن باشد باید خورد شما همین عبارت را با خط
 مولوی صاحب مقابل کنید اگر برابر آید به منیر یوسف علیخان بگوئید که نسخه همین است
 و الا در همین کاغذ بنویسید اینقدر جا برای تحریر یک نسخه کافیت رقعچه چهل
 و سوسوم برخواهد ایامی صاحب محفی نماید که دیر در رقعچه آقا صاحبان در جواب
 بمقدمه مرزا بنده و صاحب آمده بود بخدمت میرسد ملاحظه باید نمود صاحب من این
 احوال را در همین نشین خواهد کرد اگر خالصا صاحب باید نمود اگر مرزای مزبور اینقدر مبلغ
 بعد تحقیق احوال از صاحب خانه یا آقا صاحبان برسانند و آقا صاحبان هم راضی شوند
 چه مضائقه و الا من و شما هر دو را نقصان شان منظر و نیت دیگر خیریت
 پوشیده نماید که فادعین و لام میزانی پیش نیت جمیع صیفهای آن نیز همین حال
 دارد پس آدم باشعور را باید که جمیع مصدرهای صحیح را که منتقل و مهموز و
 مشاعف نباشند همین وزن حساب نماید و صیفها مقابل صیفها بآورد خواهد

از این جهت ثلاثی مجر و خواه مزید فیه مثالش اینک هرگاه کسی برسد که ضربتین بر چهره وزن است
 مثال کند که درین صیفه بر اصل مصدر که ضرب است تازی قرشت مضموم و وزن بشود
 زیاده است هرگاه همین تا و نون را بر فعل که میزدان است بیفزایند صیفه ناضی جمع شود
 حاضر می شود همچنین در استکمال فاعلین و لام را ملا خطه نماید و بگوید که استکمال بر
 وزن استفعال است زیرا که هر چه در استفعال بر فاعلین و لام زیاده است در استکمال
 بر کاف و میم و لام خواند بود همچنین استظهار و انتشار بر وزن افتعال است و انجاء و تقاضا
 بر وزن انفعال است و لکن در میان انفعال و انفعال التباس افتد مثلاً لفظ انتهاز
 ما نمیدانیم شخصی پرسد که انتهاز بر چه وزن است باید که بگوئیم که اگر اصلش تهنیت
 است انتهاز بر وزن انفعال است و اگر اصلش تهنیت است انتهاز بر وزن انفعال
 واقع شده و در باب انفعال بجای تازی قرشت ملا خطی و دال نیز می آید همچنین الای علی
 هر چند صیفه افعالی باشد که امر حاضر مونث است از باب افعال و ملا علی بر وزن مفاعلی
 که مجموع مفاعل و یای متکلم است مفاعل صیفه مفعول است از باب افعال در بحث ثلاثی
 مزینیه در قافون مجدد باید دید **رقعه چهل و چهارم** بر روز خطی نوشته
 نزد قاضی صاحب فرستاده شد اگر در روز فردا **نوشته** باشد خیر و الا هر دو خط امروز
 یا فردا باید که روانه شود و المخلص در روز خط دیگر از شما تر و فقیر رسید و عرضی که برای جد
 امجد نوشته بود دید نیز خطا نموده در آمد امروز که نوزدهم ربیع الثانی سنه ۱۲۶۷ هجری و
 روز شنبه در حضور تر و فرشتش و خیمه و طعام است زیرا که فردا از اسلامان **نوشته** شود
 عیال و اطفال خود را گرفته اینجا خواهند آمد و یک شبانه روز مع زن و بچه بسر خواهند
 اندر زبان و بیرون هر دو جا صحبت قص و سرود منعقد خواهد شد لیکن امروز

بعد چاره رفته بخاس میروم سبب رفتن اینکه چون این صحبت رو بروی طرفی
مقرر است دل گوای نمیکند که تنهایی دوست هم زبان خود مثل نامر سنگ استجا رفته بود
و خاموش نشستم اگر چه آنجا سوای من احدی نخواهد نشست لیکن من یک کس
میقلیان و آب و یاز موافق چه میکنم بعد سه چار روز که جناب عالی دام اقباله صاحب
کلان بر سبیل بلیت یا بالاتفاق خواهند آمد البته در آن جلسه شریک خواهیم شد
نریا که این هر دو والا جناب زیاده از چارگه می نهایت یکپاس نخواهند نشست
بعد ازین مایم و این صحبت دین همه اساس چنینها ازین سبب است که مرزا اجابا گشته اند
را حرمی بوده است در شاهجهان آباد چون حامله شدن از راه رشک زین نشین
شاهزاده موصوف کرد که این بچه در شکم دارد از شمانیت چون اغیارا خصوا اطفال
را همین گوشش است و در کمریچ و مقدمه زن نزد صاحب عزت بسیار نازک است
مرزانی صریح تصدیق است او که ممتاز محل که مادر شاهزاده باشد او را پنهان کرد و من بعد
با حضرت ظل سبحانی و نواب قدسیه و والده حضور اقدس اعلی مشوره نموده او را در آن
لکهنو نزد صاحب عالم خود ما کرد که از آن آفت مصون بماند و مضمون خط ممتاز محل سی
صاحب عالم بها در این بود که سپر که از لطن این زن متولد خواهد شد آنرا شما بفرزندی
خود بگیرید و نامش مرزا بهرگز نگذارید چون حامله آمده بود بعد دو ماه و چند روز وضع
حل اتفاق افتاد لیکن بجای مرزا بهر مرز جهان افروز بانو پیدایش چون این دختر اولین
فرزند آن شاهزاده موصوف است و سوای این زر کار نمیکند چنین بنا کنند
که هزار روپیه در مهم شادی دختره صرف باید کرد و مرزا سلیمان شکوه بها در آن
باله و عیال و جناب عالی دام اقباله و صاحب کلان بها در را خدا خدا و عیال و عیال

این نیز از رویه را مادر شاهزاده مقیم اندک فرستاده بود باین گمان قوی که پسر
 مستول خواهد شد لیکن نوشته بود که این پول را در هر دو صورت بمصرف باید رسانید
 تمام شد این مطلب دیگر اینکه مزاج من بفضل الهی قرین صحت است خاطر شریف جمع
 یابید داشت این بار هم در عرض که اسمی حد بزرگوار نوشته اید دو جا غلطی یافته شد یکی
 از باعث تعجیل است چرا که همان لفظ را دو سطر پیش ازین در همین خط صحیح نوشته
 اید پس گمان غلطی سوای این نمیدود که در جمله خیال نماند آن نیست که شما در ذکر منشی
 محمد علی صاحب یکجا باین صورت نوشتید که با منشی محمد علی صاحب که دوست خاص
 هستند ملاقات شد این خود محیو نیست بلکه سراپا صحیح و جای دیگر نوشتید که یا از
 منشی صاحب موصوف ملاقات شد این غلط محض است لیکن چون شما این مزاج را
 خوب طی کرده اید این خطا از راه غلطی نیست اتفاق است و جای دیگر که غلطی دوم واقع
 شده سبب آن عدم معرفت بحال لفظ است و آن لفظ سقا است که شما آنرا
 سقه نوشته اید مخفی نماند که سقی بکون قاف بمعنی آب دادن آمده و ساقی اسم
 قاعل آن و سقا صیغه مبالغه بر وزن فعال چون لفظ ساقی حالا بمعنی مشوق سزا
 و بنده با شما صراحت است و بمعنی آب دهنده کم استعمال می یابد لهذا صیغه
 مبالغه یعنی سقا یا بمعنی مستعمل گشته و اینهم مصطلح شده است بشخص مسلمان که
 بدوش گیرد و الا که بملفوظات دیگر بر همان که بر سر چاه در راه نشسته آب
 بسافران میوزارند باینکه سقا گفته شوند لیکن چنین نیست پس لفظ سقا از قبیل
 منقول عرفی تصور یابید نمود که از معنی اصلی خود برآمده زیرا که از روی لغت که
 در این هم سقا میخوانند شد بالجمله سقا از باعث شهرت گرفتن لفظ بمعنی شخص مسلمان

مشک بردار بر دیگری اطلاق نمی باید زیاده خیریت دیوان ابوالحسن خان صاحب
 از باعث تادی ایام بخاطر مانده است که حساب صدتایی را در هفت تاجیه طاق بستن
 از من می پرسند من در لکهنو بروی مرارای منوج برای تفریح طبع از شخصی پرسیده بودم
 بیچاره سه چهار روز تا مل کرد و در سنگ زد و مرا در رسید این حساب از روی قلم
 غلط است زیرا که موافق قانون حسابی در عدد یک جفت است جفت مجموع طاقها میسنگند
 نه طاق مجموع طاقها چون صد جفت است و هفت طاق هفت جفت در آن کتایش
 دارد و هفت طاق و نه طاق و سه طاق و پنج طاق در آن میسنگند خطا هر سنگ که درین
 روز با مخدوم کرم آقا محمد صادق خان صاحب نام ایشان گنگارام گذاشته اند و هفت
 این مکتوب است مطالعه باید نمود **رقعه حمل و پنجم** مخفی نمائند که دیر و زک هشتم
 شهر حال در روز پنجشنبه بود آخر روز قریب **بعض** خواجه عبد الله که از سبب قریب
 چهار و بی بدو تاجیه صاحب عالم بهادر اکثر آمدن خود برای درس عربی نزد فقیر مقرر کرده
 اند آمده عرض شد که بجا آمد خود نوشته بودید بمن دادند بعد مطالعه دریافت شد که شما
 بتزویج راضی نمی شوید هر چند من در خط خود این ایما نگرده بودم لیکن بخاطر رسیدن
 که شما از حجاب این گفتگو زبان نمی آید و نیز درین گفتگو از من شرم خواهید کرد
 مجبور بخان صاحب و قبله و والد ماجد شما اشاره نموده بودم که درین خصوص ایما
 بخواجه امامی باید نمود اگر دل نخواهد به ازین دو دختر همسری بهم می تواند رسید
 که مرضی صاحب دریافت شد سعی درین امر بجای است اگر چه بحسب ظاهر خانه دار
 نیز خویش است لیکن در اصل خود را دانسته و ربلا انداختن است هرگاه که طبع شما
 نمیخواهد مرا در نیمه عالم اصرار چه ضرر در مثل مشهور است آنچه بخود نپسندی بگویند

میسند فی الواقع سپهر بسترش و دوباره خود را رسوا کردن بیج لطف ندارد و گو
 هنوز عزت شریف با نخل نه عید لیکن مدته العزما تصور است بسوختن هم خوب نیست
 هیچ ضرر ندارد شاید که ام دختر شاه پیرا یا شاه بر و یار یگانه پری در سبزی فریخته
 شما میشود هزار آفرین بر فهم شما خوب فهمیده اید و طرفه مال اندیشی بکار برده اید ابرم
 بر قصه دیگر این مردم عجب مردم بی غریقی هستند که بر شما فرمایش ^{انجام کار} چیزها کردند و الحال
 بی آنکه تقاضای شدید از طرف شما بطور آید ادای بزرگیت آن در ضمیر ندارند درین
 صورت هر چه بآنها رسیده است مال بابای شان شد زیرا که تقاضای شدید چه
 ایامی طلب قیمت هم از بی طرف محال می نماید دیگر احوال اینست که خانصاحب مکرم
 والا مناقب تاج الدین حسین خانصاحب صدر رویه در ربیع الاول منجمه صد
 رویه دمانیده ولایت علی خان بابت دیوانچه داده بودند بگی مبلغ معلوم شما علی
 نامی در قرض خواجه امیر خانصاحب بر دو صد رویه دیگر که در ربیع الثانی طلب دارم
 هنوز صورت وصول ندارد از بخت که جناب مملوح بست و یکم ربیع الاول روانه
 کما تپور شدند و از انجم الحیر اراده فرخ آباد بدارند و سه روز است که خطی بخدمت
 شان روانه نموده شد هنوز جوابش نرسیده سبحان علی خانصاحب جواب آن گاه
 خواهد آمد نزد من خواهند فرستاد من امروز رفته بخدمت ایشان فرستاده بودم
 در آن رقعہ اینمضمون بوده است که دیر در خط خواجه امامی آمده بود بندگان بخدمت
 ملازمان نوشته اند ایشان هم در جواب سلام و استیاق بشما نوشته بودند و ^{نزد}
 روپیم هم رسید بعد وصول شدن خواجه قاضی صاحب خواهیم رسانید جناب مملوح
 کتب مذکوره را خرید و صحیح نموده نزد شما خواهند فرستاد که بآن مرد که بیدید

شما میدانید که من از شما هم تازک مزاج ترم هر گاه شما خانه داری را که لذت زندگی
موقوف بر آنست گویا آنکه دید و دانستی که ما دام الحیوة در هیچ و بلا گرفتار خواهیم ماند
از من کی میشود که یک یک ورق این نسخ را ملاحظه نمایم لیکن در جستجوی نسخ ~~سخت~~
نایسند ز فاقه خواهیم کرد میدانید که ما مردم زن شاه پیرا در قبحه را نمیکشاییم مارا بجا
دماغ تصحیح کتابها است ده بار شجره الانانی که تصنیف خود من است دیده ام و باز از غلط
و صحیح آن اطلاعی ندارم و دیوان قتل و دریای لطافت و بهفت تماشا هنوز پیش خانصاحب
است این بار که تشریف می آرند میگیم روزی خود میفرمودند که هر سه نسخه ناماست
خواج صاحب حاضر است بگیرد لیکن دریای لطافت را یکی از دوستان من برده است
بعد چند روز که می آیند آنهم خواهد رسید الحاصل نسخهای مذکوره را نزد خود تصور نمایند
رقعه چهل و ششم خط بهجت منظره دیر که شانزدهم ربیع الثانی سنه ۱۲۰۱
روز چهارشنبه بود در قتی که در باغ کشید این که از حضور میان افزین مرحمت شده
و آقا صاحبان در ایام ورود خود باراده بیعت برای چند شبی گاه گاهی وقت
عصر آنجا آمده من و نا هر سنگ را می طلبند بهیئت مجموعی نشسته بودیم میر حیدر
نامی که از چندی هنر الفصاحت بخد مت قاضی صاحب می خوانند مع عرضی که اسمی
جدید خود نوشته بودید آورده به بهچو دادند و بهچو آنرا بمن رسانید آنچه خود الکلم
نموده بودید ذهن نشین شد آقا صاحبان نیز نام خود را و نا هر سنگ هم ملاحظه
نمودند الحمد لله که طرف ثانی خود بخود حکم نخواه کرد بی آنکه شالمب را پیش و بهید
و چه قدر خوب شد که هفت رویه آنجا گذاشتید و باقی اینجا فرستادید که
و بهیشتی وجه معاش و بسته بخت و اتفاق است آدم بهان است که نان بقوت

باز روی خود بهر ساند والا منیا نه حیوانی که او را انسان می پرورد و آدمی را در هیچ تفاوت
 نیست نان پدر خوردن و سوای ایام طفولیت بکار آدمی آنچه بر پدر چه موقوف است
 سلطان آقایی شبیه پدر هم برای بی غیرتان خون سیرت است آقایی شبیه پدر آن
 است که کسی را پدرش بکشد مثل خواجه سرایان که مبتنی را پس خوانده بر درفش میزد
 و عمو و خالو و پدر زن هم از همین قبیل است بلکه نانی که بیخ بدهند انهم قابل زد و کشت
 جان من بجان شما که این بسی رویه را من سی هزار رویه میدانم بلکه بران سی هزار
 رویه که بذلت بدست آید صد درجه ترجیح دارد و تفصیل حال بعضی صاحبان دوشاله پوش
 و پلا و خور در اینجا بنام است شما حال آنها بچنی میدانید خدا آن دوشاله و پلا و دو گوشتی
 که بان بزرگواران داده بود نصیب اعلیٰ غلام شما نكند هزار شکر که قدوسی الطمینان
 نصیب شما شد آئینه هر چه بحسب نیت و اتفاق رود خواهد داد فهمیده خواهد شد
 یک خط طویلی متضمن عبارت رنگین سرخ الفهم بخدمت آقا صاحبان نوشته و بفرمانه
 سپرده سراز نزد من حاوی احوال خیر مال خود و شدت اشتیاق صحبت ایشان بفرستید
 نه قهقهه همل و هفتم خواجهم ستم الله تعالی درین نزدیکی تلافی نامه خالص
 مرفوعم هفتم و نهم متضمن طلب حقه بردار و خدمتگار رسیده بود لیکن چون در خط جابجاء
 ممدوح قید خدمتگار جوان بوده است ازین سبب بهم رسیدن آدم معقول و جوان
 اندکی متعذر شد و معذرت بفرستد خراج راه کسی اراده نمیکند خالصا ب نوشته بودند
 که هر چه برای خرج راه در کار شود از میر رمضان علی باید گرفت چون آدم نزد
 میر فرمود رنبت گفت سبحان علی خالصا از کار خود حقه بردار و خدمتگار
 بختن پوری فرستادند حالا حاجت آدم دیگر نیست ازین سبب دم بمو مانند و

با قریبیک را که حامل این خط است بگوید به این پیش خود داده روانه آن طرف نموده شد چندان
 بسیاری چرب هم میان حاجی حواله او کرده اند باید گرفت بچند استند که چند گاه و
 حلوائی سودان هم حواله او سازند من منع کردم گفتم بعد از این بست کدام آدم خانگی خواهم بست
 چون در خط خانصاحب مرقوم بود که من بدین پوری میروم من هم آدم مزبور را بمن پور
 فرستادم اگر خانصاحب اینجا بیستند آدم نامبرده بخدمت خانصاحب خواهد رفت
 این خط را خانصاحب نزد صاحب خواهند فرستاد و اگر خانصاحب بنا بر ضرورتی تنویر
 در برگشته تشریف دارند نزد صاحب حاضر خواهد شد شما اورا بخدمت صاحب والا و در
 رسانید و این قدر دیگر عرض بکنید که اگر حق بر دار سوای آدمی که از کانپور آمده است ^{بگوید}
 باشد بحضور رسید و الا خیر ملائی حق بر دار پیر خائیده بود لیکن وقتیکه دریافت شد که ^{حق بر دار}
 از کانپور بحضور رسید در فرستادن اقبال نمود و هم عرض باید کرد که ملائی حالا احتیاجی
 با ورجی که طعام انگریزی و هندوستانی خوب به پزد سرگرم است هرگاه بدست می آید
 روانه نمیکند و حال این خدمتکار که با قریبیک نام دارد اینست که عرش زیاده از نشیمن است
 نشی و دو سال نیست و در بختن چند قسم نان و ساخن حلویات و مریات هم مهارت در
 دارد ولیکن نوکری در رکاب داران گاهی نکرده است و نمیکند خدمتکار است و سوای این
 زبان نشی هم درست است و پرش منغل بود این همه احوال بحضور التماس باید کرد و بفت
 غفل که درین روز با گفته شد در یک بند بخط والد ماجد شما میرسد و هشت غزل دیگر در
 دیوان ثبت است و دیوان را امیر نصیر الدین صاحب برده اند از نیجهت فرستادن
 آنها در خط دیگر موقوف داشته شد و آنچه شما در حق خیرات علی عرض کرده بودید
 که بعد وفات نواب آصف الدوله امیر الدوله مرحوم خواست که او را ملازم خود عازد

قبول نکرد قباحت آن بخمال نرسیده باشد ظاهراست که امیرالدوله هشت سال پیش از
 اصف الدوله تصا کرده بود شاید غرض شما از امیرالدوله حسن رضا خان بوده باشد بدید
 که امیرالدوله خطاب حیدر بیگ خان بود و حسن رضا خان بر سر فراز الدوله می گفتند
 مخالفان برین اقوال اعتراض می کنند و گویند را متهم بکذب می سازند آینه انگلی تحقیق
 نموده حرف باید زد مقدمات در بار بسیار نازک می باشد اگر چه شما هنوز طفلید احوال
 امر ای که هنوز میدانید وجه ضروری که این چیز را تحقیق بکنید لیکن در دربار آنچه معلوم باشد
 باید گفت **رقعه چهل و هشتم** خط بهجت نط دیروز که بحساب رتبه چاردهم
 ربیع الاول و بحساب تقویم پانزدهم و روز سه شنبه بود باین مشتاق رسیده خاطر
 نگران را بهدوش هزاران سرت و شادمانی گردانید نرسیدن خط از این طرف سببی
 داشت اینست که والد ماجد شما میفرمودند که تا خط دیگر از این طرف نمی آید از اینجا چیزی
 نباید نوشت چند روز دیگر انتظار بایکشید اگر در بیعصره خط خواجہ امامی می آید خیر
 والا منویسم و شاید که منطون ایشان بوده است که شما وقت روانگی زری از
 مهاجن قرض گرفته فرمایش صاحبان آنجا همراه برده اید حالا منتظر سرانجام نرسیده
 هرگاه بدست می آید خط و هندوی هر دو را یکجا خوانید فرستاد معلوم نیست که این حرف
 معقول بصدق بود یا نه یقین که دروغ نباشد چرا که این صاحبان مافی الضمیر خود را
 از من پوشیده نمیدانند المخلص معلوم نیست که همین خط صرف فرستاده اید یا ز
 هم آمده است من هنوز عرقه شما که اسمی جدا مجد خود نوشته اید ندیده ام بعد ازین
 خواهم دید نزدیک من دیدن و ندیدن آن هر دو برابرست کار بد ریافت صحبت
 و سلامت بوزده است الحمد لله و الملت که از آمدن این خط مرادی که بوده برآمد چون قاف

صاحب بنور درخاس می باشند و خانصاحب قبله در چهار دیواری از باعث یی نیست
 و آخر شدن روز خط اسمی من برستم حواله کردند و غرضه را از سبب خوانده نشدن
 آنوقت اینجا فرستادند این از دو حال بیرون نیست یا رستم وقتی نزد قاضی صاحب
 رسیده است که عرضه نزد خانصاحب قبله بجهادنی میفرستادند یا پیش از رسیدن
 او خط اسمی من نزد خود نگذاشته عرضه را روانه کرده باشند خانصاحب از باعث
 غرض شدن آنجا بی سنادنش نزد من موقوف بر امر دزد داشته اند یقین است که حالایا
 چون شما هم هیچ مطلبی در خط من باقی نمیگذاردید خاطر من جمع است که در عرضه هم مطلبی
 سواي بنگی و سلام و دعا نبوده باشد آدم بر احوال دیگر تاج الدین حسین خان صاحب
 و میر غلام علیخان سرد ملازم حضور بر نور شده مشا هره خانصاحب سه صدر رسیده و از
 غلام علیخان صاحب صدر رسیده قرار یافته خانصاحب خود تکرار نکردن لیکن میر غلام علیخان
 گذاره خود درین مشا هره ندیده عازم دکن بودند حکیم مهدی بمزده اضافه دایضا احتی
 از خدمات متعال نموده نگذاشته است باید دید لیکن میباید ازین صاحبان بجا
 سلام حضور نیست الاسبحان علیخان که بلا فصل هر روز وقت دوپهر حاضر می شوند
 اینست احوال این صاحبان مقدمه دیهات ایشان هم بفضل الهی حب و الحوائ
 درست شده برای استقام بعض امور در خدمت چند روزی بجا آورده خواسته بودند
 حکم شد که برای یکماه برود و بنا بر ضرورت با صاحبان عالیه تا این تمام ملاقات بکند
 لیکن با صاحب کلان لکهنو یک قلم ملاقات موقوف است برای ایان و دریای طاعت
 و سفت تماشا که نوشته آید از خانصاحب گرفته حواله قاضی صاحب کرده خواهد
 لیکن دریای لطافت برای چند روز شخصی از دوستان خانصاحب برده است

انهم بعد چند روز خواهد آمد و کتب الیه یعنی تفسیر مفتح الله و البواب الجنان و ترجمه شرح
 روح الباقین بتلاشش بنم خواهد رسید هرگاه جایی سراسر غایت نیست خواهد آمد قیمت
 مشخص کرده برای زر نوشته خواهد شد دیگر خیریت **رقعه چهل و نهم** از چهار پنج روز
 جواب خط شما نزد والد شما فرستاده بودم خداوند از چسب روانه نشد امروز
 که سه شنبه بنتم جمادی الاخره است وقت عصر خطوط دیگر فرستاده خواهد شد و در روز
 وقت عصر ادم آقا صاحبان محترم جواب خط شما را که آورد و در جزو دان نگذاشته ام
 در خیال من این بود که آن خط اول خود روانه شده باشد حالا منتظر خط دیگر باید بود هرگاه
 بنیاید این خط را در بلف جوابش باید فرستاد این وقت زبانی میر حیدر حسین نامی
 که از والد ماجد شما رقعهای داعی استفاد میکند دریافت شد که خطوط من پوریه
 امروز آخر روز روانه خواهند شد این را که شنیدم خط معزی الیهام درین رقع
 پیچیدم حالا مناسب نیست که شما این بار در عرضة جد بزرگوار خود سلامی برای
 من بنویسید یا تمی معاف کردم آینده خواهیم فهمید عوض خط اسمی من خطوطی
 بنجد مت آقا صاحبان محترم نوشته در لاف پیچیده بغیر مصنع نمودن بفرستید
 و بدان خط بزرگی القاب معزی الیهما و شکر الطاف شان بحال خود و خلوص
 و بندگی خود را بنجد مت شان بعبارت دلکش بنویسید زیاده خیریت **رقعه**
پنجاهم سبحان طبع خط اسمی امیر صاحب میرسد بکرم خان خواهد داد و فردا
 و در پیهم برای آن گور نیز اعچی خواهد رسید حساب او را درست نمیدانم **رقعه**
 است یاد و رویه هر چه باشد مفصل بنویسید دیگر آنکه در رقع دیروزه صاحب
 یک نقطه طاف مجاوره اهل علم بود شاید نزد عوام درست باشد رقع بجنهها میر

ملاحظه خواهند کرد که اصلاح هم در جهان است دیگر اینکه از زرق و نور صاحب من بسیار
 خوش شدم فی الواقع مکان بی رونق میشد من هم میخواستم که بجانب قبله و کعبه ایستای
 عرض بکنم لیکن از بعضی موانع سکوت و در زیدم الحمد لله که خود بخود بخیر خیال رسید ^{و قبح}
پناه و یکمیل ناچار بر راعت و مری سر وستان بلاغت سلمم الله تعالی مسوده
 اصلاح نموده فرستاده شد بسیار خوب میشود پس این ^{بسیار} ضعیف و چک و جان غمر معتد
 استقدر ضمیمت است لیکن مراعات بسج که از آفاقه نترکونید در بعضی جا بجای میسکند و در بعض
 مواقع از سبب عدم معرفت بغلم قافیه راه صحت غلطی شود چند ورق تتضمن بیان قافیه
 در قافیه شربت است و همین قدر در دریای لطافت اگر از والد با جد خود استفاده نمائید
 مضائقه ندارد و اگر خواندن آن موقوف بر من باشد این بار که می آیم چنانکه از خانه
 عبی به درق میخواهید دو ورق بخوانید و یک ورق یا کم از قافیه خوانده باشید
رقعه پنجاه و دوم مخفی نمائید که خطوط مرقوم چهارم ربیع الشانی ششمه هجری
 دیر روز که به قلم شهر مذکور با سنین صدر بود رسید یکپاس از شب گذشته بود که
 همه را بمطالعہ در آوردم سبب دیدن خطوط بعد از در اینقدر مدت شب نیست
 که پریر روز که از مشاعره فارغ شدم چمی میم که قبل برای سوار علی پسر درق از حضور
 رسیده است بلاگرا سوار شده همین جا ادم و دیر در وقت عصر رستم رانجام
 فرستادم چون یکد و کار دیگر هم متعلق با دلو و تاد و کهری شب گذشته نیامده بود و
 من الوقت چتر خورده هنوز در دست طلیان نگاشته بودم که باز حضور پر نور
 یاد فرمودند و چار کهری دیگر انجام در قال و مقال گذشت بعد از آنکه بیرون ادم رستم
 لغافه خطوط بمن سپرد و سوا سی خط و البته محمد میر و یک خط و را بخونی حواله بنظر کرد و چون

صاحب پیش از مطلب در خط اسمی قیستیف حالات را قلم شده اند من هم ابتدا به همین
تحریر میکنم اینست که مزاج من همیشه تاب گرمی نمی آرد و من پیوسته مراعات ایمنی
یکبار می برم علاج خود را بهین تعلیل میکنم اگر از بعضی چیزها پرهیز و به بعضی اغذیه عادت
کنم می ترسم که مبادا معده ضعیف تر شود و از نفعی الهی بی نصیب بمانم لیکن اینقدر
هم نیست که اگر تب کنم طفل سرخ بخورم یا دیگری اغذیه حاره مثل شنبلیله و غیر آن
حال پرهیز خود اینست که بچاره مولوی صاحب علی بزعم خود در آتش مزاج فاسده
کاهی گرد باد بخان و شنبلیله و دیگر چیزهای حار و لطیف نمیکشت همیشه اسفاناج و لعل
ساک و خرفه و دیگر قبول بزمه می خورد و آخر بچاره دفعه کلوب تیغ فالج سپرد گو یا در دنیا
نیامده بود پس بنامی هر چیز موقوف به قوت و استعدادی که در اصل دارم دست
همیشه مدت سیری شد تمام شد خواه جامه داشته باشد خواه نبات خواه حیوان بالجمه من
بیماری ندارم خاطر شریف جمع باید داشت و عرض نکردن برای تنخواه بحضور عالم
صاحب الاجاه کمال دانائی و دور اندیشی است من اینقدر که اشاره در خط اول
کرده بودم برای آن بود که اگر از کسی بالا بالا دریافت شود مضائقه ندارد و الا سوا
این گفتگوی تنخواه چه مصرف دارد بلکه با دیگران هم گفتگو ازین قبیل مناسبت نماید
رفته رفته بصاحب دلاشان برسد و انکار نیابت شکوه آباد عین اقرار کرد
حالا من در هیچ امری بصاحب نخواهم نوشت بخدا که آنچه در ضمیر من میگردد شما
انجا بجل می آید بلکه من اینجا چاکر کبری بادل خود مشوره کرده و کنگا شها سنجیده
بعد دور کردن قبا^ح امری قرار میدهم و شما پیش از آنکه من بنویسم بهتر از این
کار میکنید پس مقابل شما خطا است که تا ایند روح القدس همراه شما است

استاد الله عز و درین سفر ملاقات خانصاحب نصیب الفاضل غ ابر شد تازه اینکه چون
درین روز با شایسته مرزا جهانگیر درین ملک آمد بهت دیر و صاحب عالم بهادر دزد من
شیرینی دکان کولی و خیزبای دیگر برای او یکا پور فرستاده اند میر یوسف علی خان
وکیل حضور دنا هر سنگه تالیق شان شده رفته اند سواری هر دو است و دیگر
توزک همی است آدم همراه دارند اول ^{اینجا} ینا هر سنگه گفته بودم که همین بیت کدائی تنها
برود پهلوتی کرد و بیش همین است که مرد که از مدتی گردن طبع بی شیخ غیرت و دستفا
بریده شبی بروزی اردنا چار میر یوسف علیخان را بخو نیز کردم لیکن حضور و الا
بصغر من میر یوسف ناهر سنگه را هم همراه کردند تا یکد روز که اتفاق گفت افتد
وقت سوال و جواب پیش طرف ثانی تعلیم گشتن ایشان باشند دیگر اینکه عمارت نو که
متصل کوئی ساخته میشود هنوز مدتی باید که تمامی رسد اگر چه ترک شهر موجب پنج
روحانیت لیکن خلاف رای سلاطین و حکام هم خوشیت تازه اینکه سابقا
بسبب است و دو سال رو بروی شما پیش من برای اصلاح مسودها و دریافت
منجهای تالیف نموده من آمده بود و من سوال او را رد کرده بودم درین نزدیکیا
شخصی در این خدمت قاضی صاحب آورده چنانچه چار شربت را تمام کرده نه الفضا
شروع نموده است و مسودها را هم قاضی صاحب دیدند و میگویند که مرد که عجب بد
ذهن ناتراشیده الیت و اصلا مناسبت با تحریر ندارد و الفاظ سهل فارسی را نمی داند
تا با الفاظ عربی چه رسد تا علی پسر شریف بعضی خد شکاری ملازم او بود و چار به دست
بسته استاده میشد و مثل انقار کار میکرد و اینحال را که معاینه نمودم خون از
چشم من یارید گفتم این نوکری را بکنند آرا و بجز و گفتن هر چه گفتم بعل آورد و حال چار باز

روز پیر حضور پر نور برای او مقرر شده یک تنخواه هم یافته یک پاس روز برآمده پیش
 اوست صاحب آمد می نشیند و وقت عصر میرود بعد چندی داخل خواصان حضور که این
 منصب منصب امیر زادهاست خواهد شد شما میدانید که بر خواصان حضور غنیست
 و عزت هم در محبتان کم نمی شود در قهه ^{شاه} و سووم مخفی نمائید که امر دزد که مخفی
 ربیع الاخر سنه ۲۸ هجری روز دوشنبه است غرضه شما محروم و دزد هم شهر نکر و مع
 خط اسمی اینجا نبی بمطالع و در آمده مسرور ساخت آنچه از احوال انصاع نوشیدیم همه بجا بود
 بقول شما همه چیز عسر و یسر تعلق بخت و اتفاق دارنده دوستی دوستان بکار
 می آید و دشمنی دشمنان الحاصل تاج الدین حسین خان عجب مرد بافتوت و در وقت
 دانند که اگر انیلک با اختیار خانم صوف می بود و آنچه برای برادر حقیقی خود بخیر می کرد
 برای شما هم میکرد اگر برای صاحب چیزی صورت نمی بست برای برادر خود هم نمیکرد
 و سوای این اعتبار هم شرط است شخص منوی از مدتی در انصاع تحصیل کرده و با
 در وقت شکست رای از باعث قرابت و همت رای نامی عزت و شرف ظاهری
 و همت و شما در انصاع نو دارد و با کسی سابقه ندارد بلکه صد آفرین که در همین بد
 تحلیل با مردم اینقدر رجوشش پیدا کرد و یک وضع و شریف شمارا دوست میدارند
 و آرزو مند ملاقات میشوند انشاء الله العزیز بعد چندی شما هم بمطلب خواهید رسید
 و کار عمده برای شما صورت خواهد پذیرفت خاطر حیدر اید دو ماه میشود که من از
 در و شاه محب و او را دارم حالا مجبور بعد سه چهار روز بضرورت مهمل مغز
 طلوس خواهم گرفت لیکن الحمد لله که ماده فالج نیست مواد ریجی و غیره است
 خدا را پلاک میشدم لهذا بهین قدر بار و محقر اکتفا نموده شد و الله و عمری شما در

ما و البین هسندام و نزدیکی روزمانده با اتفاق مرز از بزرگ سپهر مختار الدوله که در
 بی بیفا دار و من و مرزا حاجی برای شنیدن میر علی صاحب خواهم رفت اطلاعاً
 نوشته شد زیاده خیریت رفته پنجاه و چهارم مخفی نماند که مکتوب لنوا
 شمار رسید بر قنات اطلاع داد و عرض کرد که برای جدا جدا خود نوشته بودید نیز
 بمطالع در آوردم چه بگویم که بر دل چه گشت لیکن چه باید کرد جای مجبوریت
 خط دیگر امنی منشی صاحب بموجب ایامی شریف سر باز در همین خط ملفوف است
 بعد مطالعه سرچشمه نموده بکتاب الیه رسانید تمام شد این قصه حالا بشنودید و دنیا
 مقام پنج و حجت است آدم اگر در روز بفرست میکند و ماه عوض آن بتعب بسر
 می برد و بچرتی برای آدم دانا و صاحب عزت هرگز تصور نیست و منی بچرتی همین است
 که آدم کاری میکند که باعث بر بچرتی او بشود و اگر چنین نکند هرگز حرمت او نمیرود مثلاً
 اگر شما کسی را دوست نام خواهید داد او هم جواب خواهد داد یا دست و گریبان خواهد
 همین بچرتی است و اگر شما بکسی خوش ندهید و دیوانه در بازار بی سبب نخرید
 و خوش آب کشیده بدو حرمت نباشد هرگز غیر و مثال دیگر اینکه زیاده از خانه خود شش
 بجای کاری میرود و پیاده چو تره کو توالی و در صورت او بدزدی اشتباه کرده
 او را بگیرد این چه میشود گرفته باشد این را او رات اتفاق و بدی طالع میگویند
 زید نزد کاظم و هم پیش نفس خود شمرنده نیست زیرا که متعدد فعلی نموده
 که ندامت داشته باشد درین روزها و دلالت زانی افترائی بر من کرده بود که
 شوم یا بقید ای دی گرفتار شده باشم وقتی که بعضی دوستان این احوال را بمن
 رسانیدند و راسی شان قرار برین گرفت که ازین شهر بدر آیم یا نه گفتیم که در

پنهان شدن و در تحقیق قبول مغتری را قوت دادن است چون من حرکتی نکرده ام که در
 پادشاه آن مرا بکشند یا بزنند پس ترسیدن چه ضرر دارد اگر این بلای ناگهانی
 باعث بر قتل من می شود مجبورم این را هم از قبیل بیاری می دانم در حقوق مسلول
 یا مجذور شدن آدم گناهی ثابت نمی شود زیرا که اکثر افراد با صحیح البدن بسرمی برند
 و نیکی و کاروان مجذور یا مدقوق یا مسلول شده می میرند چون اقرار می محض بود و اصلی است
 از ان بلیه نجات یافتیم پس شما که ازین خبر اصلا تغییری بر چه من و تردیدی در خاطر نبود
 بعضی دوستان گفتند که بظان و جهان رقعہ باید نوشت گفتیم دل نمیخواهد که رجوع
 به کس و ناکس بکنیم صاحب عالم بهادر آدم فرستادند که شما نزد من بیایید در شهر بمانید
 شما مناسبتی عرض کردم که فدوی را بطور خود باید گذاشت تا هر چه بشود ازین
 تحریر عرض اینست که ریج و راحت و غم و شادی برای ما و شما هست تا در قید حیات
 گرفتاریم گاهی خوش و گاهی لولم از طرف خود مصدر فعل بدی نباشد آینده است
 سوای کردار بد از هیچ چیز اندیشه نباید کرد و از آدم دیوانه باید گرفت رقعہ ^{جای ندارد} نیاه
 و پنجم بر سر دژ جن خان پیاده خط خالص صاحب کرمفرماناج الدین حسین خان
 جن رسالیند جواب هم ها نوقت نوشته تقویین نامبرده نموده شد مضمون خط این
 بود که خواجه امامی صاحب را ازین حادثه خبر شد و من بی اذن صاحب والا جاه
 بعین پوری نمیتوانم رفت اگر طلب می فرمایند بروم والا خیر و نیز مرقوم بود که از حضور
 برای باورچی و حقہ بردار تعقد بسیار است بلکه نوشته اند که شما میخواهید که من
 نان خشک خورده باشم پس از شما متوقع آنم که یک باورچی خوب بده و پیشه‌ها
 راضی نموده و یک حقہ بردار که سوای اینکه آتش سیر قلیان بگذارد و دیگر هیچ سلیقه

درین کار نداشتن باشد لیکن قدری خوش ظاهر و جوان باشد و دو باید که مقدار
 تمام شد مضمون شفقت نامه خالصه معنی الیه چاکلا شایسته بود که با درجه
 خوب در لکهنوبه روپیه نیم غیر سده چای اینک همین پوری بیاید و هر دو طعام هندوستان
 و اگر نریزی خوب بنزد لیکن شما بحضور عرض کنید که هر با درچی این سلیقه ندارد که
 هر دو طعام را بخوبی تمام بنزد و اگر تلباش بسیار شخصی بدست آید هرگاه حال بد
 هندوستانی در لکهنوبه بنصورت باشد که هفت روپیه مشاهره ذات و یک
 پیش خدمت بدر راه سه روپیه و یک آنرا آر و هر دو گرفته باشد اینگونه باورچه
 که سلیقه هر دو طبع دهشته باشد چگونه در سفر کم از نسبت روپیه قبول خواهند کرد
 زیرا که در لکهنوبه برای چنین کس مع پیش خدمت پانزده و شش نموده مقررات
 و در بعضی سوارها از پنجم زیاده اگر حضور عالی مرکوز خاطر دارند که طعامهای خوب
 برآمده چیده شود پس یک با درچی هندوستانی که قدری اریس رسته رکابری
 هم آگاه باشند مع پیش خدمت بچارده پانزده روپیه ملازم فرمایند و خود به اصل
 حسابیت معمول با درحیت و یک نان با بهفت روپیه که اقسام نان بخت
 در حضور بیارد و اگر شوق نان هندوستانی نباشد مرضی مبارک همین است
 که اطعمه هندی و ولایتی هر دو در حضور بیاید پس ارشاد شود که با درچی با این
 تلباش نموده آید لیکن مشاهره مع پیش خدمت کم از نسبت روپیه بخوابد اگر
 و با مردم نیک و بد طعام ملک خود را خوب می فهمیم قوت بخیر با در اطعمه ولایتی
 ناقص است لیکن اگر اتفاق میشود یکدو چیز که خواب بخت یکسانیکه مستحق طعام ملا
 هستند چنانکه خواهد شد یا در حضور با امتحان خواهد رسید دیگر آنکه تلباش

حقیر دارم بگویم هرگاه بدست آمد روانه خوانیم کرد تمام شد این قصه هم غریبانه
جالی اگر دالد ماجد صاحب نوشته پاسته نهو المارد دلا بعد ازین خواهد رسید و این بخیر
آزان است که من درین چند روز بنجاس نرفته ام فردا دعوت بنجالی با فرزندان
ارجمند و صاحبکمان و دیگر صاحبان عالیشان بخانه حضرت مرشد زاده خود مقرر
است لیکن جلد از سرشام تا یک نیم شب خواهد بود درین صحبت مرزایمان ^{شکوه}
هم خواهند بود آتشیازی از سابق دو چند و دیوارهای فی برای روشنی چار طرف بود
رفتن شما از دست آمدن زمین نوسعت احاطه هم بسیار است و برجهای کاغذی
هم درنت شده است این برجهایمانست که پهلوانند می شود و عوام آنرا غیاره
می نامند شما هم ملاحظه نموده اید و دو صد و پنجاه رویه برای یاد و چینه جناب
و نصیبان برای تبلیغ صاحب کمان فرستاده شد و طعاهای دیگر اینجا هم بخت خواهد
و دیگر خیریت در تلامذه شما خواهی چینی باشد دوست است بچه رشیدیت
هر روز بمن میگوید که هرگاه کسی اینجا برود مرا خبر بکنید شاید چیزی ارسال بدید از
قسم حلویات مرکوز دارد معلوم نیست که شما چه افسون بگوشش تا کردان خود می
ایز که از اصلاح عمو صاحب بلکه دالد ماجد شما خوش نمی شوند و قوت تحریر شما
از همه زیاده میدانند لیکن بر حال من مهربان اند روی کم فرصتی سیاه و باغ
اصلاح کسی ندارم میر یوسف علی خان دختر خود را از شیر واکرده است بخش
شیرینی بنجاس هم فرستاده بود جای دیگر کجور خانه ساز رفته بود و اینجا همه از
دکان گولی بود از اقا صاحبان محترم و اقا صاحب که بفرمای خود ما دلا ^{ایران}
سلام و اشتیاق و از حضور پر نور دعا ارشاد شده همه صاحبان بخیریت اند

ملا آقا محمد صادق خان صاحب از چند روز تب و صداع داشتند الا فضل الهی است
 امروز سهیل دوم بود یکسایل دیگر خواهند گرفت **و ششم** پنجشنبه
 است که جواب خط زبان آورد که در آن احوال محسن نوشته بودم رسیده بود
 جوابش نوشتن ضرور نبود زیرا که جواب خط من بوده است و با مطلبی هم اشتباه
 نداشت لیکن چون بعد از آنکه جواب خط شما که موقوف عرضی امی قبله و کعبه آمده بود
 نوشته فارغ شدم آقا صاحبان جواب خط شما فرستادند درین خیال بودم
 که هرگاه خط صاحب بعد ازین بیاید عنایت نامه مهری الیهادران پیچیده خواهم
 فرستاد درین اثنا میر حیدر حسین نامی از اولاد نواب شایسته خلن که درین
 روزها بمحرمت والد ماجد شما بهر انصاحت و چار شربت و درقههای فقیر استعاضه
 میکنند آمده ظلم نموده اند که خوابه قاضی خانصاحب گفته اند که از باعث بعضی عوائل
 خطوط خانگی نزد بر خور دار فرستاده شد پس فردا بخواست ^{موت} ایزدی روانه
 میکنم کنم مهر صاحب تا امروز چهار روز است که من خط بقاضی صاحب داده ام
 موافق معمول همان روز بایستی که روانه شود خوب اگر بکند در روز از سببی ویر
 کشید مضائقه ندارد این نمی شود که چهار و پنج روز بگذرد و هنوز این مهم
 حواله پس فردا باشد شاید شبها سهو کرده باشید ماضی را مستقبل ساختید
 گمان دارم که قاضی صاحب همین قدر گفته باشند که بریزند خطوط روانه شد
 شما بهیچ حال کردید که پس فردا روانه خواهد شد میرزا نور محمد ^{موت} شده گفت
 این چه میفرمایید من اینقدر ^{موت} و نالاق نیستم که ماضی و مستقبل را از هم
 فرتق نکنم چون دیدم که طرفائی بهر چه گفته بود اصرار دارد خط دیگر انسی شبها

نوشته مع عنایت صمیمه اقا صاحبان در یک لافه بدست میرمقدم الذکر نزد
 باخشی صاحب فرستادم طرف ثانی خط را باقاضی صاحب بیاینده که آمد بسهم خود
 اقرار کرد که ملی از من غلطی شد خطوط من پوهری پس بر سر روز روانه شد لیکن قاضی
 صاحب خط امروزه را از من گرفته در قلعه ان گذاشته اجازت از شما میخواهند
 اگر بفرمایند آدم تلج الدین حسین خان صاحب که فردا روانه میشود بدهند کفتم ازین
 چه بهتر است نقد گرفته بهیچرا با برقه کوچکی بخدمت جناب ممدوح فرستادم ایشان
 بهاوقت خود موافق معمول نزد مولوی حسین علیخان صاحب رفته خط را تفویض
 شان کردند یقین که تا حال رسیده باشد یا بعد ازین برسد هرچہ دران خط مقرر
 است بران عمل باید کرد و اگر از اتفاقات خط مذکور دیرتر رسید مضمون آن
 اینست که من یکبار بر سلام الکفای و رزم شما در عرض خود خیر و عنایت
 خود را بمن بنویسید و پس لیکن خط مطولی اسمی اقا صاحبان نوشته لافه بکنید
 و سر باز نزد من بفرستید و در خط مذکور هر قدر که خلوص و ارادت از طرف خود
 و فضل و بزرگی این صاحبان خواهد نوشت خوب تر است تمام شد این مطلب ایدم
 برینکه بر سر روز عرض شما خط اسمی من رسید و مضمونها بمطالعہ در آمدن خانصاحب
 والا قدر در رسیدن اشیای مرسله از بخا شما و لطف و عنایت آقای قدر دان
 بحال شما و موافقت و نشستن کار شکوه آباد با نوید همراه بردن دریافت شد
 و شکر الهی بجا آوردم این تنخواه که با فعل است اگر امروز نیاید فردا می آید بخیل
 چیست در خانه اگر نیز معمول نیست که تنخواه بکس نرسد چون دنیا بامید است
 ازین مرده که صاحب والا جناب بحال شما مهربان است بسیار خوش شدم

ازین برنجسته و جگانشی و علومت شمار و زیکه فضل الهی تا حال خواهد شد
 از حیات شما امیدوار فیض خواهم بود از انظار عیبه پادشاهان شریف تو معفو
 داریم که بسبب نمایان پیش خوابیدادن هم بیدار شده روز پر روز از حضور
 آمده ام در روزیکه ادم راست بخط مستقیم در اوراق اقا صاحبان رسیدم شب
 همین جا بسر بردم صبح در شاعره رفتم و دیشب هم که از شاعره برخاستم از جاش
 یکی دقای که باریان شدید باریه بود باریه این جا ادم چون آخر شب هم باریان
 بود و از صبح تا این وقت هم گاهی ترشح باریک و گاهی باریان پر زور و شور می باران
 و حالا آنکی استاده است هنوز من جا هستم شام یا فردا پنجاس می انیم غریبای
 مشا در حال خطه که امر وزیر برای شما نوشته شود و نا پسنگه که حالا بگو و گنگارام
 شهرت دارد درین روزها از باعث یک کین دستش خود بخود از دوسه جا جاک
 شده است و درم هم کرده یک شب پیش ما بود و در روز باز بیهوشی نزد انا صاحب
 حاضر حضور پر زور رفته خلاصه بجای از ار کشیده است که چه بگویم قلم بر نمی تواند
 داشت که یک سطر هم بنویسد من با جازت او بیدگی از طرف او می نویسم
 حالا لازم نیست که شما رفته متضمن استعاره کیفیت حال و تالم خود را در دریافت
 اینجا برای او بنویسید که خیلی محبت با شما دارد زیاده خیریت ایام دولت
 بکام باد رفته سحاه و هم قلم نمی نماند که خط بهجت بنظر رفته بستی
 چهارم شوال ششده هجری بتاریخ یکست و هشتم شهر صدر رسیده سرور خا
 بمان با شما و مشکوه آباد بودید از خط حال دریافت شد که بعض عوارض
 حسانی قطع الله اعطای مانع حرکت کردید الحمد لله که آن بلا از سر باز گشت و منزل

تصور در او انگلی اتفاق افتاد حال او سر ما خط آنچه تمام نوشته شد که نوشته خواهد
بسیار تر از در رسیدن خطوط نزد شما تر بود و خیال میکردیم که حالا این زودی
رسیدن خطوط صورت نخواهد بست لیکن از عبارت شما که برای عنوان جواب
مکتوب خود قرار داده به ما برقم نموده اید اطمینان کلی حاصل شد یعنی زود زود خطوط
از طرفین خواهد رسید درینو لا حظ مشفق کرم محمدی تاج الدین حسین خان صاحب
بصحا بست آدمی که بنا بر دریافت چگونگی آقا صاحب محمد دم محمدان آقا محمد صالح
خان صاحب آمده بود بفقیر رسید در خط مذکور پاره از احوال صاحب هم زبان
تلمیح سپرده بودند از تحریر خان صاحب می تراود که صاحب ^{الاعمال} و الاجاه از شما راضی است
اگر دستش میرسد سلوک نمایان میکند و جای شما در دل او است بشرط استگاه تعیین
که باز هم یاد فرماید هر چند آنچه مقصود شماست زیاده از این بمشانه بد جای کسی خواهد
رسید و نه سعی شما و سفارش دیگری لیکن راضی بودیم اما اگر کرامت نمود
غزت او است رو گردون صدر و پیه هرگز مناسب نبود این اداها در عالم چشمی
نویا است با احوال و اگر این رفتار نمی باید عنایت اطلس برای قیام در وقت
شد خدا مبارک کند شاید در خط خان صاحب مشفق کرم سید العلم اتفاق شده باشد
که بجای صدور صد نوشته بودند و اطلس هم بعد از این مرحمت شد از باعث
بعد درین پوری و پیوند خبر صحیح بایشان نرسیده باشد یا همه مطلب را با احوال
یکجا حواله کنم کردند بهر حال هر چه شد خوب شد آینده خدا افضل خواهد کرد و حالا شما
یک تنگ تحصیل داشته اید بعد از این بشرط قبول عنایت ایزدی تحصیل
خواهید شد خدا هر چه بد بد بجزت بد بد زیاده خیریت خرد و کلان این جوی دان

حاجی جاق و تندرست اند دیگر اگر در عرضی شما این پار مرقوم بود که آخر در احوال تقدیر
شکوه آباد فسخ نمودم و الدراجه شما بعد مطالعه این عرض سکوت کردند و قتیکه رفته شما
نوشته فارغ شدیم گفتند که برای خواجه امامی درین خطبتهای ضرورت که فسخ را بجای
فسخ نوشته است باید دانست که فسخ بمعنی بیکارست و فاعل آن را فاسق می نامند
و مرادف آن فجور است چنانچه فسخ و فجور شهرت دارد و فاعل آن فاسق و فاجر گفته
میشود و زنی را که باین صفت متصف باشد فاسقه و فاجره میگویند و بجای اراده
و عزیمت لفظ فسخ استعمال می پذیرد یعنی برهم خوردن اراده و عزیمت جناب
امیرالمومنین صلوات الله علیه میفرماید عرفتم ربی بفسخ الغرام یعنی شما ختم خدا
خود را برهم خوردن اراده بای خود در قعه بنجاه و هشتم خواجه امامی صاحب
سلمه السلام الله تعالی دیر و رفته رسید و ما رفته در یافت کردید البته رفته های ترکی عالی
از مژه نیست برای اینکه خواننده را از آن لذتی دست دهد باین طریق نوشته شد
و بیشترین حرکت بایمای عمومی شماست آدمم بزرگ دیگر بتاریخ نهمم که هر یک
شب که شش تنگ میرفتی خوانده خواهد شد جناب قبله و کعبه یعنی جدا مجد خود
عرض باید کرد که بر دز یکشنبه رستم را برای منند خواهم فرستاد و پوشیده نماند
که در تنگ زیاد از سه آدم که یکی از آن حاجی کر بلای صاحب هستند خواهند بود و خدا
اینکه فردای تنگ میر بود صوف در وجه اش ز غفرانی پوش خواهد شد و بتاریخ
بست و دوم رسم ساجد بجل خواهد آمد و فردای آن عابدی و بست چهارم یعنی
شبست و پنجم مجلس عروسی مرتب خواهد شد در قعه بنجاه و نهم خواجه امامی
صاحب سلمه السلام الله تعالی امروز که چهارم هم شهر حال روز پنجشنبه است پیش خیمه

بطرف بهر سه زوانه شد و دیگر چیزها هم مثل کبوترخانه و باور چینه و حساب و سنج رفت
فردا قطعاً کوچ است لیکن رخ خیمه و بخت گیسو نیست رخ الیه باد است مشهور است
که میرزا سید امیر گزیده سلطان پور و قندهار و عمل میروند شاید یک دو مقام در اینجا
آیند بعد از آن بکهنه برون و همین صحت دارد نهایت سفر تا پرتاب کده باشد که است
کرده از سلطان پور آن طرف است در هر دو صورت توقف هیچ جا نخواهد شد چرا که
این طرفها شکار نیست و هر دو مسوده عربیه را فردا دیده بترجمه خواهیم کرد بعد از این میرسانم
اشاره نقل طرفه اینست که شخصی از عیال و خصل آباد دارد خانه میان آفرین شده بود
از من نمی پرسید که سوای تو در شهر حالانام برآورده کیست که غم از من همه صاحبان
بهتر اند گفت شخصی تعریف خواجه امامی میکرد جناب بهم نثر ایشان ملاحظه فرموده اند
گفتم من هم آوازه کمال ایشان شنیده ام نه خود ایشان را دیده ام نه تحریر را گفت
دو سه رقه پیش خود دارم طبر و ولایت به از ایشان کسی نمی نویسد لیکن آن قبله
در طبر قدیم کتابی است اند و تمام شد نقل خدا مبارک کند رقه ششم
خواجه خاجگان سلمه الله تعالی خط سرت نمط مرقوم دوازدهم در لطف عرضه کرد
شما بفقیر مشتاق رسید از مطالعه آن دل بسیار غرضش شد رفتن صاحب عالی
از فائده نیست اشاره الله العزیز هرگاه کلکتر بومی آید باز همین رپوش نزد صاحب
بورد خواهد رفت و منظور خواهد شد خاطر جمع باید داشت این پیرگنه از ازل بنام
شما مقرر است انجام بکند کس از دوستان فقیر خواهند بود از آنجمله دو کس
مختار مهات آن کلکتر اند که با کنورچی پسر رای بالگرام خیلی رابطه محبت دارند
و حال کنورچی قصبی که با منست شما خوب میدانید اگر چه کم گوشت لیکن زبان

را جنبش می تواند داد و چرا که حال اخلاص من و شما بر ظاهر است و دیگر خیریت خطائی
آقا صاحبان اینوقت فرستاده شد بواب فتحه ازین خواهر ^{بسیار} مدد کرد و گفتار ابرام
ملفوظ است و هر که نسخهم نوشته است ملاحظه باید کرد بدینست ^{این دو سیاه} ~~آقا صاحب~~ ^{دین}
را قدری صلابت از باعث استعمال مبررات در معده معلوم میشد و این بی پیر
منقذه استقامت لهذا طیب ^{این دو سیاه} ~~انا~~ ^{دین} ~~غذا را~~ ^{دین} موقوف داشته آب گوشت با ایشان
میداد بر **رقعه شصت و یکم** خواجه امامی صاحب کلمه الله تعالی در قطعه رقمی کی
اسمی والد ماجد شما دو دین در خصوص احوال خواجه قطب الدین صاحب موافق وعده
در قطعه امروزه صبحی اگر میر نصیر الدین صاحب بخدمت فرستاده یا باشند میرسد
بر دو سه بار است ملازمان شریف خطاسمی والد خود را بعد مطالعه بصبح در گرفته
در لفظ خطا کلی روانه نمایند و بخواجه قطب الدین صاحب بگویند که بعد مطالعه اغیلا
را نیز خاله بصبح نمایند دیگر آنکه شما خوب میدانید که من خود صلابت را از دادن کتاب
مردم منع میکنم لیکن چون میر نصیر الدین صاحب از سبب دوستی من از بریل اینجا
وارد شده اند و ترکی چار شربت را از من بصحت رسانیده میخواستند که کم کم مهارت
دین پیدا کنند لهذا برای صاف نمودن ذہن و در یافتن عباراتش نسخه فقه
تصنیف شما که تحریر نموده اید میخواستند جای اندیشه نیست بلا تأمل حواله باید کرد لیکن
چون آدم ایشان را نمی شناسید آدم خود همراه آدم میوه صاحب مدوح کرده باید
فرستاد اگر چه بی رقه من آدم هم بخدمت نخواهد رسید در رقه مرا شما خوبتر می شناسید
درین صورت احتیاج آدم هم نیست تصنیف هم برای همین است که کسی فیض
بردارد الحمد لله که مردم را احتیاج تصنیف الفصاح می افتد من کتاب از کلمه

درین نمیکند لیکن در دادن کتاب غیر به کسب ازین راه تا آنجا که بعضی اشخاص
باین احتیاط را ملاحظه میکنند چندی است می گویم بالجمله میر نصیر الدین این نسخه ترکی
کتاب صاحب آبی نامی باید داد خواه بخواند خواه نقل بزرگوار میر و زاد آب
بکوششی از طرف شما حضور عرض کرده شد و اما صاحب را نیز از حضور دعا را
است و اما صاحب سلام میرسانند و میر اکبر علی هم در مزاج حضور بفضل الهی نصیحت
کامله دارد و رقعہ شخصیت دوم دوزد پس برای آن زن کور سینه
حواله آدم امیر صاحب باید کرد که بر دیگر و پیه باقیست آخر جمادی الاخره دوزد دیگر
نزد صاحب خواهد رسید و برای هدیه الغر باد و بار آدم و رقعہ رفتہ بود و مرزا جعفر
صاحب یکبار بد زیار بودند و یکبار در جواب رقعہ بآدم مرزای مدوح پیر و شد
وقت بیداری خواهد داد و بختل که تا شام کتاب بیاید اگر می نیست تا غم البته
کریم خان هم دوسه گهری روز برآمده خواهد رفت انتظار کتاب خواهید شد و
اگر نمی آید جواب خواهد رسید باز فرستاده می شود لیکن شما در خط هیچ ننویسید اگر
خواهد آمد بر سر نامه اینقدر خواهید نوشت که هدیه الغر بآدم فرستاده شد یا پارچه
علیه داخل لغافه خواهید کرد بعد تحریر رقعہ کتاب هم آمد باید گرفت و رقعہ شخصیت
و معلوم خواهد آمد امی صاحب پیاله شربت انبار نزد صاحب فرستاده شد اگر
شربت بآدم مولوی حسین علی صاحب داده باشید این پیاله را بخدمت وزیر صاحب
برسانید که داخل شیشه سازند و اگر نداده باشید بریم بیگ یا حسین بیگ بگویند
که بخانه مولوی حسین علی خان صاحب رسانیده بیاید فردا وقت سه پیر بالای نگل
خواهید نشست اگر اتفاق شدن می ایم دشمنان را کرده برای سیر دریا خواهیم برد

در میان آقا صاحبان نیز خواهم نوشت مکان مولوی حسین علی صاحب نام
خانه مولوی مصطفیٰ علیخان صاحب است خوالی دیگر که کرامت بود از آن دست برادر
شدند **رقعه شصت و چهارم** خواجہ امامی صاحب سلام علیکم
در عبارت دیرلزه که ترکی بود یک لفظ از سبب تعجیل غلط نوشته شده بود
و عبارت مذکور ایست که شنیدی خواجہ قطب الدین که گفتنیکاهای فقط
و نه بدین مقام محبت دارد یا که مکانی با کاف فارسی گفتنیکاهای چه دیگر اگر فردا اول
روز بختانہ کاج الدین حسین خان و آخر روز بختانہ میر بند علیخان خواهم رفت پس
فردا نهایت پسر فرزندانجامی ایم زیادہ عمر و دولت نصیب باد **رقعه شصت و پنجم**
خواجہ امامی صاحب بجز دیدن این رقعہ نزد فقیر بایند و یک رقعہ ہم ہمراہ
بیارید کہ از دیرینہ درس موقوف است اینوقت کہ از آن میر صاحب نام برای
خود منی نرزد و الاسواری میر حسین چنان بواہ خشک است پیادہ باید آمد از اینجا من
و میر صاحب شما با اتفاق بدو لیخانہ شمار و آن خواهم شد امروز وقت شام فرست
موافق طلب میر صاحب در خوالی آقا صاحبان برای خواندن خواهد آمد **رقعه شصت و ششم**
میر صاحب منم مسودہ اصلاح شدہ میرسد باید گرفت من ہم شہر
منی ایم آنچه خواندہ و فهمیدہ خواہد شد تحقیق خواہید کرد رحمت خدا کہ خیلی خوب نوشتہ
اید دیگر اینکہ مرزا شفیع امروز میرود ہر دو نسخہ کتاب فیضانہ عربی از دیکرینہ نشود
کہ در پریشانی عواس رسانیدن آن فراموش کند و بر ترا خانی باید گفت کہ در
خط اسبی طالب حسین خان خطی لمغوف بہرستہ است آنرا برسانید و باقی را باز
بکفجہ **رقعه شصت و ہفتم** خط فقیر خط آقا صاحبان اسبی قاضی

صاحب میرسد روانه باید نمود و بیکت خطه میفرست که لغات از آن میفرای محض که
 میسر شد این را گرفته بنویسد و بیکت خطه میفرست که لغات از آن میفرای محض که
 درین دو سه کتبی دیگر اینجا بیست و یک نفر می آید خارشش می سخت تر آورده
 است و افسانه زعفران بری تصنیف ملازمان میسر شد و این رفته رفته
 و بیست و یک نفر صاحب سلیم الله تعالی عرضی پس میرامان علی صاحب میرسد
 جناب قبله و کعبه عرض باید کرد که یکبار بنزد مرشد زاده نصیر الدوله بیاید و بگوید
 اگر بگویند که عرضی شخصی که نوکر حضور نباشد بحضور فرستادن خلاف دستور است
 جناب قبله و کعبه الوقت بر شد زاده بگویند که این شخص خانه زاده قدیم و از بهر پشت
 نمکخانه از بهر چاق دولت است اگر بعد از این تکرار نکردند فهو آن شخص و الا مجبور است
 عرضی را بطرف ثانی برده و خواهم کرد و من از دیر روز شایسته و بر میخورم و طبام من
 پیرمیزیت رفته رفته شخصیت و مهم حواجی امامی صاحب سلیم الله تعالی
 سوارنی بخند مت میرسد بلا تا مل سوار شده باید آمد و هر سه کاغذ مرزا حاجی پسر
 میرزا جعفر صاحب حواله میان حاجی کرده باید گفت که این کاغذها از قتل است
 که هر کس که رفته فلانی بیار دبا و باید داد رفته رفته مهمت و مهم حواجی امامی صاحب
 بدانند که در خرد دان من جز و نور که تا دیر روز دو نیم درق از آن نوشته شده است
 در میان اجزای نسجه و تصنیف دیده و بر آورده حواله رستم بکنند که همین چاهم
 نوشت ما چرا اینست که امر و مرزا جعفر صاحب را خلاف عادت بنا بر درق
 بلی صاحب طلبیده اند و الا روز جمعه بدر بار می رفتند و وقتی که من رسیدیم
 ایشان عازم در باب بود و بنیاس خاطر من چاک کتبی نشسته اند آخر منی خود از

ایسان در خصیسه بخدمت آقا صاحبان بخدمت مرضی صاحب خاها ایست که
تا شام اینجا باشد در تصویرت بجا داشت قیاسی نماید و پس بایست
رقعه بنویسد و در کلمه تازه اینکه شخصی مخفی نیز بهیسی بر زبان میزدی در خصوص
بروز بهما بگویند و اگر آنکه بعضی کرده بود آن لغز بر تنه میبست که آن کلمه نیز
است که مرکب از چار حرف است هر گاه یک حرف از آن دور نمایند همان چار میماند
و اگر دو حرف محذوف شود همان چار میماند و همچنین اگر سه حرف دور نمایند باز
چار میماند و اگر چار دور نمایند باز چار میماند میرانشاء الله خالصا صاحب رقه بن نوشتند
که هر چند به متوج این چیز است لیکن پاس خاطر من ملقت شده این لغز را در دست
کف بنویسد و در هر خان موصوف عزیز است بتامل رفتن همین که انگشت فکر کرد
مطلوب دست آمد و شرط شد که بهیسی مذکور عبارت از چار دست زیرا که هر گاه یک
حرف از آن دور کرده شود چار باقی میماند یعنی دال هر گاه دال از چار محذوف شد
چار باقی ماند و اگر دو حرف دور شود همان چار میماند یعنی دال و رای مهله طاهر است
که بعد دور کردن دال و رای بی نقطه از چار باقی میماند که بحساب ابجد چار میباشند
چنین از دور کردن سه حرف که چار باشد دال میماند که بحساب ابجد چار است
و همین صورت از دور کردن چهار یعنی دال که بحساب ابجد چار است لفظ چار باقی
میماند این لغز را مفصل در خط خالصا صاحب هم باید نوشت و از دیوان صاحب هم
باید پرسید اگر فکر ایشان کار نکند خود ذکر باید کرد و رقه بن قضا و دوم
امروز که نیم صفر است می عرضی شما که اسمی قبله و کعبه است و میر و ز آمده بود بمطالع
در او سوم دال بر رقه مختصر که برای خودم بود نیز دیده شد و از استغفای خالصا صاحب

و بد مزاجی کثرت نوسان تردد دارم باینکه بخت شما چندی از بد چون مقدس
است این را بد بختی است که عالم است خدا بد چه شود از این خود را حواله بفکر
کردن چه ضرر دارد آنرا باید که از خود بگریزید که مطعون و ملوم شود و سر به خود بخود
نمیشود پس طهور و دیر انکس در آن معذور است و اگر آنیکه در حق شما این طاهر
غلط دیده شده شاید باعث جلدی اتفاق افتاده باشد کی اینکه از دانشمائی
دارم بجای اینیکه با او دشمنی دارم و دوم همیشه آن بجای همیشه گان یا بیست و نه
خطی اسمی صاحب نوشته شده بود در همین خط موقوف است چیزی از حساب
در آن مذکور است رقعۀ هفتاد و سه از اجتهاد نامی صاحب سلم الله
از مزاج جناب قبله و کعبه هیچ اطلاع ندارم مفصل باید نوشت و دیر وقت بود
و اعوذ بر چه خط است و فقیر نس فردا که روز جمعه است اراده کنم بنویسم
که اول پنجاس می آیم و از آنجا سوار شده براه خواهیم افتاد میخواستم که دیر روز
بیایم و شب آنجا بسر نموده صبحی روانه شوم لیکن میرود علی شیکه از دیر که شب
عوس می شارایه فردا شب است دیگر آنکه کهر که می مولوی مصاحب صاحب بسیار
سنگین و اگر نیست و بغیر از ده و دوازده که بار برداشته نمی شود اگر کدام چنانچه
سرکار باشد خدمت جناب قبله و کعبه از طرف من عرض باید کرد که برای
یاده روز عنایت شود و زیاده خیریت رقعۀ هفتاد و چهارم خواهی بود
صاحب سلم الله تعالی والد شما عجب کاری کرده اند اینست که وقتی که پهل برای
سواری ایشان آمد آغا صاحب کرم فرما سه رویه سکه طرباب بهشت این یومیه
خرج دانه و کاه گاوان و خوراک خود شش پهلبان دادند و هر دو سبائی خود

نومر سرکار بودن ایشان یعنی قاضی خان که بمنزل رسیدند بهلبان را طلبید
گفتند که گاو آن روز چه قدر مصداقه شد و برای هر یک از آنها و برای خود
توجه در کار است بلبان جواب داد که بسیار است زیرا دمیهای خود میکنند اغاصاب
خبر خدایه را که در آن روز دادند از صاحب میگردانند که در آن روز بلبان را
چه طور بگیریم هر یک را هم نخواهد شد گفتند این هرگز نمی شود که بلبان پیش خود بخورد و این
طبیعت ایشان این قدر در خرج کردن بی اندیشه بود چرا بلبان بکرایه طلب نکردند خود
سپاهیان و بهلبان هم مصداقه داشت خرج گاو آن و انعام چه ضرور بود بهلبان
مال ایشان بود آنرا تقبل اینجا تجویز شده بود که آنچه از ایشان خرج شده است بخدمت
شما که قائم مقام پدر بزرگوار خود هستید رسانیده شود لیکن من منع کردم گفت
در عالم اتحاد انعام مصداقه ندارد در رفته بهشت و در پیچم پوشیده نمائید که خطا
نمایم و در غرض صفت بمن رسید لیکن چون من از دیر روز باز حضور آمده ام
و هنوز دو کهری بر یکپاس نرزه بودند که بهجواز نخاس اینجا دعوت که برای جد مجید
خود نوشته بود دید پیش من آوردند می دانم که هر کاره خطا کرد و از رسانید یاد بزرگوار
طن غالب اینکه دیر وقت آورده باشد خلاصه این عرضی جواب همان خطوط است
که بستر و چهارم فرم از نظیر رفته بود زیرا که بستر و ستم شما این خطوط

را نوشتید الما اصل مضامین مرقوم شدنی الواقع و مستادان خط
مستقیم و فایده بخشیدند و در این میان دیوان دولت تحریر خط
از خاطر من رفته بود حق این است که در این نوشتیم سوای من در این شما که از نظر
نیمین منشیع بود و خود هم مناسب ندانستند دیگری چگونه باشد چه از دور
الطاف اتقای قدر و این ملک خصال در حق خود نوشته اند یک سر مو کذب و سخن
را رانی در آن گنجایش ندارد اگر صفات حمیده و الامتاج بظلال احوال
گوشش با معان را نمی توانست رفتن شما که رو امید داشت الحمد لله که رفتن شکوه اباد
اصلی نداشت و این شهرت بنا بر مصلحت بود شیر و شکر در دهن عله که خاطر را روشن
کردند با قریب خود یقین است که مورد عنایت باشد و این صفت که علماء
انگیزی و هندوستانی هر دو خوب بنزد بغیر از نیکه بست و در این شهرت برای
او قرار گیرد راضی بر رفتن من پوری می شود و حق بجانب است چرا که اگر بجای
او و با و در چای نوکر کرده شود هر یک کم از ده ده در سفر نمی گیرد پس این بیچاره
که یک دو آدم پیش خدمت هم خواهد گذاشت در سفر چگونه کم از بست و در خواهد
گرفت خلاصه آن با و در چای که اولی مقرر کرده بودم بعلم ابا در رفت و خوب شد که رفت
برای این که بسیار بد و بود لائق امارت بوده است و حق برادر معقولی بدست
آمده بود و هر دو هم هست لیکن پنجاه ساله بلکه از پنجاه هم متجاوز است خانصاحب
پسند کرد و در هر کیفیت شما خوب بجانب صاحب و الامتاج عرض بکنید که اگر شما
با و در چای مع پیش خدمت من است و در پیه مرکز خاطر و الا باشد من باین صفت شخصی
که هر دو طبعاً هر دو خوب بنزد نیست آورده روانه خدمت عالی سازم پس کسی جدا

خدا با هر سر و عنایتی که در هر یک از اینها کرده بفرستیم آنچه نوشته ام بجنود عرض کرده
 هر چه بفرمایند بگذرانند زیاده را در خط و قلم و در هر یک از اینها بفرستیم تا به دست
 معانی و مهر و روح و قلمه دانی سلیم الله تعالی خط و قلم و در هر یک از اینها بفرستیم تا به دست
 ایشان که امر از حضرت سبحان علی خالص صاحب فرستیده است میرسد این را به هر یک
 باید داد و بهتر است آنست که هر دو خط اسمی ایشان در خط و قلم و در هر یک از اینها بفرستیم تا به دست
 دستار و دو پند و تشریح و استول و کسبم را در مکان میراث الله تعالی صاحب باطلان
 بدرستی و صورتی صاحب خانه و دو دستار در یک پا پوشش از دیگر آدان در و در و در و در
 حاجی خان باید گفت که مسوده خود را حواله عامل رقیه نمایند یا دیگر شاه علی پهل نباید داد
 مرد که تحت خراست در این است پس هر از جعفر و دردی پنجاه کسب من میداد گفتم
 بیش نوبت که از این خط و قلم و در هر یک از اینها بفرستیم تا به دست
 حضور کار با است معلوم نیست که منقذات آنجا حفظ کردید و در مصداق چند ورق باقی
 است خط قاضی صاحب نیز فرستاده شد باید گرفت آن خط اول خود نزد قاضی صاحب روانه
 کرده باشید یا در همین خط که حالا جواب این عرضی خواهد بود روانه خواهید کرد خلاصه خط
 آنجا صاحبان هم در خط خود خواهند گذاشت زیاده خیریت رقیه هر مقدار و هر مقدار
 آنجا که امای صاحب دریافت نمایند که دو خط متضمن سفارش امیر علی میرسد شار الیه
 را طلبیده هر دو خط حواله او باید نمود و باید گفت که هر دو خط را بطلان در آورده است و
 در خانه خودش برشان بصر بگیرد و سر باز نگاه ندارد و در میان خط اسمی من را با قمر
 صاحب کاغذ کوچکی دیگر است که تخته آن خط است آن را نیز با احتیاط تمام در خط خود
 گذاشته است بگذراند که کاغذ مذکور میفتد و خرابیها رود و حالا صاحب شنود که این مرد

عزیز و دانا من گفته بود که صاحب خردمند من سوای لکری کسی مصرع
اغراضات نخواهد شد این ^{در} پیشانی خود را ^{در} پیکر زربانی صاحب دریافت شد
که فکر بگدایی بسته اند باند که مع از فرس آردن چنین آدم سخت جهان میکشم و کار
آنگونه مردم کاهی درست نمی شود مگر این قدر می شود که کسی پیشانی را یکبار بطریق
خیرات چیزی میدهد و وقت جدا بر خواجه قطب الدین که عزت خود را بروی مرا نگاه داشت
خلاصه این است که در خط اسمی مرزا باقر صاحب مجبوری چیزی نوشته اند از اول
خبر نداشتم که بگدائی میرند و الا جواب صاف داده میشد حالا که وعده کرده بودم ایضا
آن ضرورتی که من هم بعد در روزی ایم غری امروزم گفتم که خدا با غزل دیگر بخدایت
خواهد رسید رقه هفتاد و بیستم مخفی نماند که خط مرستی خط مرقوم
بست و بیستم جادی الاولی شنبه الهجری امروزم که پنجم جادی الاخره و اثنی عشرین
مرقومه در روز دوشنبه مشهور بر روز بی امید در شیعیان است رسید مطالب
من در جداول بحرف ذهن آشنا ساخت عرض که بجای قبله و کعبه نوشته اند
نیز بنظر و آمد لیکن خط اسمی خان صاحب تطف نشان برادر رسید زیرا که جناب
مخبر پریر در وقت عصر مع الخیر و لئله منزل مقصود شد خط مذکور موقوف به
زقعه است بعد مطالعه پاره باید کرد مخلص و نا هر سنگه از پریر و زنجیر متقا صاحبان
مخدوم بوده ایم ملازمان نهم سنگه صاحب که حالا بنگارام موسوم اند صبحی باستان
دولت صاحب عالم بهادر خود را رفتند بخد مت ایشان احتیاج عذر عدم تحریر
لیکن چون شما نوشته اند البته چیزی میگویم یا می نویسم رای صاحب و الا قدر
محدود حجب مجبوری باشد و بعد صد خط هم اگر یک جواب نرسد خط صد و یکم

از طرف ایشان خواهد رسید و بنا بر این در مقدمه قبول نکردن کبریا
و تا نگن دیوانه حاجت تقویض قلم بدیدیم و عتبه و خاطرم شد رحمت جبار
آفرین همین جناب بود بکنایه ششده بر آنکه خود را انکسار نماید و زبان زد مردم
ساختن چهره و انگیزان جناب مدح یا تا نگن اینجا می بود باز هم ممکن نبود که
پول صرف نمیکند درین قدرت هر چه درخواه که با آن میسر میشد همین قدر انجا صرف
میشد اگر چه جدا مجد شما میفرمایند که خواهه امامی انجا اوقات خود را بطاعت بسر
بازر تنخواهش کند اریم لیکن آنچه شما قرار داده اید همان نیکوتر است یعنی هر چه بعد
مصاب ضروری بماند انجا باید فرستاد احوال انجا هر قدر که بود باظهار خالص صاحب دالا
سابق مقدمه ذکر دریافت شد وقت روانگی جناب قبله و کعبه را هم دیده رفته اند
لیکن مطالب مکتوبه مفصل از زبان خالص صاحب بواسطت من دریافت فرموده
بود و هنوز مشا هر مولو حسی سین علی خالص صاحب مزین بدستخط خاص نگردیده و امر است
هم مفوض گشته مگر در تمام شهر همین خبر است که یکصد و پنجاه روپیة مشا هر قدر اراست
و عهده امانت عدالت یافتند باید دید تا چه نطهر آید میر اکبر علی خان وکیل پرورد
حق کرده بودند خون بسیاری برآمد و تب شدید داشتند امروز از دیروز و دیروز از دیروز
بهرتر بودند از طرف صاحب سلامی و بندگی بقدر مرتبه هر یک ازین جماعت رسانیده
خواهد شد این مرتبه خطی بجناب آقا صاحبان مخدوم هم باید نوشت در جواب و مختصر
موقوفیت هر قدر که امکان داشته غزلهای مشاعره حال در شقه جدا مجد شما
ملغوف خواهند شد پیش خود نگاه باید داشت تا وقتیکه دیوان نزد صاحب برسد
و در لایحه ای صاحب و برای دیوان صاحب دلی و تالیف میسر در روانه شد بخالص صاحب

مردم عنایت خواسته کرده و در پیوندی که صاحب گرفته راه خرج خود نزد
باجورستاد که بدو مستحق بیچاره رسانیده نمودن زیاده خیریت رفته به مقاد
و نهیم محلی نماند که دیروز که روز جمعه در خدمت هم شعبان بود خط مشرت منط موافق
دستور در لف عرضی اسمی جناب قبله و کعبه متضمن است و الا ایست و آمدن خالص
مشفق از برگشته و مهمان شما بودند تا مدت یک شب در انجام دعایت صاحب ملا
جاه و طلبیدن پول برای چهر و نوید تازه که خداوند کار ساز زودش بنصفه ظهور
جلوه دهد رسیده مسرور ساخت دعوت خالصا صاحب مع خدمه در نقا از واجبات
بود آنچه نعل می آید بجای پسند طبع است و بومی که از گل صد برگ بدماغ شما رسید
است شام گوشتی ما مردم شتاق آنست بنیم کی دماغ آرزو بهار امیطر بیکند
و عذری که در خصوص عدم ارسال مبلغ تنخواه در عرضی نوشته بودید بیجا نبود خوشا
زیریکه در ضیافت دوستان شفیق بمصرف در آید رقتن شکوه آباد خانه خراب
هم خازنی در دل می شکست الحمد لله که این بلا از سر باز شد از اخبار تازه اینکه روز
بقره شعبان غلام حسن خان صاحب جد تاج الدین حسین خالصا صاحب بر حمت الهی
پیوستند اگر چه از بدقی آفتاب لب بام بوده اند لیکن چون همه صاحبان مائمی نعل
آورده اند شما نیز خطی متضمن این تعزیت بخدمت خالصا صاحب نوشته ارسال
دارید که رسم دنیا همین است و عذر بخیری خود نیز ازین واقعه نبویسید تمام شد
این مطلب چتر نوشته بودم که مادر محسن بایمای قبله و کعبه مع فرزندان
و احوال و انتقال خانگی در جوی نوی تعمیر اقامت گرفته و خبر است که زوجه میر عبد الله
نیز بهما پیوسته و دو خواجه عبد الله هم شاید بهما نجا رفته بودند حالا حقیقت حال برین

مسئله است که سفینه اینها بایست بایست از طبع هوای خوش در آنجا ماند
 بعد پنج شش روز که برای دور و دراز برای سر گذاردن کشتی نیاز خضر بکند
 در پا خرد و کلان اینجا اندک بعد حصول فراعنه از سفینه والدۀ میان کوبا و الله ایجاد خود
 بجای خود مراجعت نمود و دیگران خود را از رفاقتشان دزدیدند گفتند که ما مجبوریم
 آن مکان بدل مانجی چسبنا و قتی که آنجا خانه جدا جدا طیار نشود ما خیلی را نمی گذاریم
 قبل و کعبه ازین حرف تر آمده گفتند که خوب است همین جا بمانید بعد ایام بارش عمارت
 مختصری برای خود میسازیم این قدر مبلغ از کجا میارم که برای هر یکی جدا گانه عمارتی
 تعمیر کنم هر حال بعد برشکال باید دید با فعل خود تنها والدۀ میان کوبا مع فرزندخوان آنجا
 است و دیگر وضع و شرف از امانت و ذکوة و اطفال کوچک و بزرگ همین جایی باشند
 مرضی قبل و کعبه این بود که بعد تعمیر پذیرفتن جمع آکنه که بعد برشکال متصور است آنجا بروند
 روزی نواب شمس الدوله بهادر در خلوت گفتند که برای خدا نه و در ترهها آنجا بروید زیرا که
 طبیعت حضور گرفتار تو هم است سبادهای طر بگذرد که ایشان خود در شهر می باشند
 اینجا هم سیر گاهی ساخته اند که گاهی سیر مع رفقا و عیال و اطفال آمده یکدور و روز بسری
 و از شخصی نقل کردند که سواره عیالی ساخته بود لیکن چون از باعث نخوت ساخت که
 نخوتی برای چند روز منع کرده بود و در شهر متوقف شد از بد قسمتی او بر روزی سوار
 از انظار گذشت آن مکان را خالی از آدمی دیده پرسیدند که این خانه را که ساخته
 است مردم عرض کردند فلانی همان وقت سکین را بطرف کردند و کعبه ببرد
 استماع این حکایت فردای آن روز رونق افزای باغ شدند و شب روز
 همتا بسری شود دیگر آنکه اقا صاحبان شفقت نشان از همه چهار روز جواب

خدا ساقی شما نوشته نود و من فرستاد که بگوید در اصف شهرم که می رسید این نامه
 می رسید آن باید نوشت لیکن کاغذ قدری کم بود و عریض باشد برقه وار آنگاه نامه
 در زیر برقی من پارچه کوچکی گفتم که در آن گرامی بخیر و عافیت اند لیکن از
 بیکار می فرزند و لبند و خیلی شوش می باشد باید دید چه می شود بر سر نامه عرضی
 فقط غلام خواجه امام الدین بود معلوم نیست که این غلام را شما هم می شناسید یا نه
 ازین برای یاران لقبها بود حالا گفتن چه فائده زیاده خیریت **رقعه ششم**
 منشی حمیری مرتبت و لود و می سبحان منزلت سلکم الله تعالی بعد از زو و با محفی نما
 که امر و نه که پنجم شهر حال است صحیفه محبت طراز رسیده جهان جهان ثابا باین
 مشتاق از زانی داشت بر عنوان مکتوب شما مرقوم بود که شاید خطبه دیوان رسید
 والا با ترجمه می رسید آنچه گمان برده اید مقرون بصحت است اگر بدانی منتظر می رسید
 ترجمه آن نوشته تمیز فرستادم معلوم نیست که خط مستطیل خطبه در داک فرستاده بود
 یا بدست آدمی که باین طرف می آمد سپرده اید اگر در داک داده اید نرسید نشی دلیل
 قطعی بر تلف شدن آنست یا غالب شدن سهو بر مقصد یا ن داک در هر دو صورت
 از آن مایوس باید شد و اگر این هر دو علت پیش نمی آمد که بهار رسیده بود و جوش
 نوشته شده بود و اگر تقویض شخصی که عازم لشکر بود نموده اید بعد ازین خواهد رسید
 بچشم که آن مرد از جهت بعضی ضروریات چندی دیگر در شهر توقف در زیده یا در
 کدام ماضی پیش آمده است مختصر نگاه خطبه بفقیر می رسد ترجمه اش خدمت خواهد رسید
 تمام شد این مطلب آدمی که گفتگوی دیگر خطی که ملفوف خط خانگی خالصا صاحب و
 قبله میرانشا و الله خالصا صاحب فرستاده ام و بصاحب نرسیده نرسیدش از

مجبور بها است که بر این است که حال نصاحب روزیکه من این خط بخندمت نشان رسانید
 دو خط نوشته بودند یکی متضمن احوال خرد که هر روز می نویسنده اند از در ذاک سپرده بود در
 و دومین مثل پریشانی پنجاه روز به یک کتک میباشند فرستاده اند از اتفاقات عباد الله
 خانسان این خانصاحب خط فقیر را در خط اندوی ملفوف کرد که با احتیاط تمام برسد
 یا سهو واقع شد چون قاعده فرقه میباشند است که خط میهنیها را بعد جمع شدن روز
 می نمایند یک هفتاد و یک روز در تر وانه نمی سازند از نینخت سه چهار روز به کار
 میباشند ماند و در چهار روز هر کاره میباشند بکلیت رسید و آنجا رسیده خدا دادند
 که میباشند چه وقت با کرم علی خانصاحب پدر زن خانصاحب خبر کرد باطله اگر علی
 خانصاحب بخندد که بر سر خود دار کا مگردد نیز محمد تقی خان سپرده اند اگر فرستاده
 باشند فهو المطلوب والاخذ بخش را در جوی اسمعیل گنج فرستاده باید طلبید
 و در روز هم خطی در لفافه خانصاحب فرستاده ام آنرا هم بر خود دار خواهند شد
 یا صاحب خود بطلبند **رقعه هشتاد و یکم** منشی بلاغت نشان بخندند
 بوستان عبارت براعت توانان سلک الله تعالی بآرزوی ملاقات شریعت
 و تصویر خدایای خوش در شب مهتاب بالای بام و خط بردن لذت لایان الهی
 خواجه وزیر خانصاحب دام الطعم واضح باد که در روز میرد و در قیام زاده صاحب
 ملاحظه نموده با ترجمه بازی دور نشین در وقت غروب جمیع در لفافه خانگی
 خانصاحب و قبله میل نشاء الله خانصاحب روانه نمودم اغلب که یک روز پیش
 اند رسیدن این خط بخندمت برسد یا اینکه منتهی به بعد مسافت بکلیان
 خانصاحب از تخمین در رسیدن آن دیر یکشنبه بر میرد و نیز تا ماه بخندمت

واله ماجد صاحب نوشته فرستاده شد با این صورت که خط در داک انگریزی
 روانه شده نزد دیوان صاحب خواهد رسید ایشان بقاضی صاحب خواهند رسانید
 اگر جواب می آید نزد صاحب خواهد رسید لطیفه شما در مبدع باد و میکنم و میخندم
 بقاضی صاحب هم آن لطیفه را اگر اجازت بدید بنویسم احوال شکر این است
 که هنوز جای که هست هست کوچ شنیده نمی شود شاید تا آخر ماه ربیع الثانی بلکه مستوح
 بشوند این قدر هست که ازین زمین بقاصه یک کوزه پیشتر رفته خیمه می زنند زیرا که
 در اینجا از باعث مقامات قدری عفونت در هوا نهم سیده است لولیان این ضلع
 هم در شرک آمده اند عجب صورتی و طرفه خوانندنی دارند لیکن این قدر هست که طرز خواندن
 و پوشاک لکن و دیگر چیز است صورت باختیار خداست بر شهر موقوف نیست همه
 زنها در خواندن بلا بر سر غزلهای فقیر می آرند زیاده خیریت **رقعه هشتاد و دوم**
موضع المقصود اعرب العز بآسکله الله تعالی بعد دعای طویل و مخفی نماند که در لغت
 الفناط یعنی مکتوب دینوار شما در سلطان پور که بقاصه بخواه کرده از لکنه کنازهر
 گوشتی واقع است رسیده فرحت افزای خاطر نگران گردید هر دو رقع که در لغت آن
 بوده است با ترجمه در همین کاغذ ملفوف است ملاحظه باید کرد لیکن این بار آن
 غور در آن ضرر است چرا که من از سبب تنگی جاترجمه الفاظ زیر آن نکرده ام شما
 خود نام خدا صاحب هم رسیده در اصل رقع نظر نموده بفرمایید که از آن مسموع
 صاحب نباشد و معنی آن هم رسید در همین کاغذ الفاظ ترجمه را دیده عالی خود بکنید آن
 عبارت را با تنظیم درست بنمایند و نیز بعضی الفاظ را که معنی آن صاحب میداند
 در در رقعهای دیگر هم ترجمه آن کارش پذیرفته از قلم ترجمت حالا بعنایت ازین

شما آن حال نداری که لفظ لفظ را بشمارد و لفظ لفظ را بشمارد و لفظ لفظ را بشمارد
 خود وقت فرصت شریحه رقعها را مطالعه نماید بیشتر خود بخود دریافت خواهد شد هر
 از باعث سهو من در تحریر یا محذور شدن خط یا سبب دیگر نخواهید فهمید من نشاء
 خواهم داد مسوده که در خط سابق بر صاحب فرمایش کرده ام زود نوشته باید فرستادم
 و مضمون خط قاضی صاحب دریافت کند بر یک فقره که در خط صاحب بود بسیار خندیدم
 این را همه طبیعت میگویند و همین طایفه تحریر است صد آفرین احوال شکر این است که برین
 بنتم شهر حال از گومتی عبور واقع شد و این طرف آب خیمه باز در خبر ما موافق زبانها
 مستعد مختلف است بعضی بر آنند که پنجم ریح الثانی داخل لکهنوی شود و پنجمی بر آنکه
 بطرف انیشی کلان رود بآله آباد برای شکار کوچ خواهد شد و پاره چنین میگویند که لکهنوی
 و بریلی که از لکهنوی بعد سه منزلی دارد میرود و نیز خبر است محقق که بیگم فیض آبادی که چاق
 شده بود باز میارشد و اهل عیادت بهمانجا میروند و الله اعلم بالغیب هر چه از قلم
 قدرت ترشح شده جلوه ظهور خواهد داد و تازه این است که پیش پریر و نه چنانجا
 پشت سر خیمه حضور پر نور در سلطان پور از گومتی عبور نموده اشرف علی خان دارو
 داغ نصیحه را برای و ام نمودن این پیغام بحضور معالی فرستادند که حضور درین سفر با وجود
 کثرت مقامات و رفیض آباد بنده را یاد نفرمودند و میرا که علی را هم نفرستادند و حال
 هر روز که مرضی مبارک باشد شرف اندوز شرم ملازمان و الاغ فرمودند که مالک خانه
 را برای آمدن در خانه حاجت با جازت کسی نیست هرگاه طبیعت ضعیف باشد
 خانه صاحب است بعد از آن میرا که علی بوقت معین پیش جناب عالی رفته اول ششم
 شده فرمودند که من گاهی بنظر هم در اداتاق حضور نخواهم رفت زیرا که درین وقت

سفر کاهی ما را یاد نکرد و بعد بر فیض الهی شما را هم نصرت نمودند خلاص بعد قال و مقال
 چنین قرار یافت که فردا صاف پس فردا از اینجا که سواری سووم رست بخط مستقیم
 در خیمه حضور می ایستیم چنانچه دیر در موافق وعده تشریف آورده و ما منتش کهری جلس
 معقول و احتیاط دلخواه بود چون این بار طایفه همراه شکر نیامده اند چارچوبی را
 از ارباب طب که یکی منخل پرگاسی است آمده بودند رفته شد و
 سووم خواجه امامی صاحب سلکم الله تعالی از یک نعل دانا دو چاک میراث الله خان
 عرضه بر من تنک کرده بود که برای خدا یکبار مرا هم همراه خود در میله سورج کشاید
 و من هم وعده کرده بودم که انشاء الله العزیز این بار شما را منی برم برای همین شما
 گفته بودم که بجانب قبله و کعبه عرض کرده یک فیل دیگر طلبیده والا برای ما مردم یک
 فیل و یک سیاه کافی بود الحاصل درین ایام که میله نزدیک شده بود ادم او نمی آمد و
 سه روز پیش ازین که برای عیادت پسر خانم زبور رفته بودم باز همین قصه بود و از سر
 وعده شد بر سر روز تا شام هیچ خطی در رفتن واقع نبود و فعلا این سانحه در
 پیش شد من همانوقت بصاحب گفتم که حالا حرف میله سهوا هم بزبان نیاید
 شما هم گفتید که هرگز بغلط هم از زبان بر نمی آرم صورت این است که من از روزیکه
 وارد لکهنو بودم کاهی بسر شما و بامیر المومنین علیه السلام که صورت میله های لکهنو
 ندیده بودم از روزیکه مولوی عبدالقادر خان و رفقای ایشان دار دین شهر شدند
 و من چنانچه شد یکبار برای دو کهری وقت عصر در میله آهن و یک روز
 بر تالاب میان فتح علی رفته بودم و این همه گردشها یعنی میله هونان و سورج
 و کنار که متنی که اتفاق رفتن شد از دولت عمو صاحب شما خواجه امیر خان

صلوات الله تعالى وادعای حاجه شما است که همیشه مرا ترغیب میل و طعن کابل وجود بیاورد
بر سر آن آوردند که من هم در هر میل شریک این صاحبان میشدم و ایشان
هر دو صاحب قبالع برای مرزا مغل بودند شما بدان روزها صغیر بودید و در صحبت
ما مردم کم نمی نشستید لکن اصل آن سه هم مشتاق میل است از دیر در خود را پیش
من رسانیده شب هم همین جا بود بچهار از پنجت که تنها سه این طفل زفته چوایم
کرد آقا صاحبان را که قبل ایشان بچرا رفته است راضی بسواری چوپاله ساخته ام
هر دو بزرگ بیاس خاطر من ز خرج کرده چوپاله با از خانه یک سوداگر کشمیری طلبیده
اجود که باران از پیش خود داده اند و تاج الدین حسین خان عذر در در سر پیش کرده
و این بهانه نیست رست است و این را هم خوب میدانم که جناب قبله و کعبه قائل تقدیر
الهی هستند در قید این چیز با نیستند میدانند که کسی که رفت باز نمی آید پس این چرا
برای چه لیکن از زبان مردم ربائی نمی شود و زنان ملعون نمی سازند شما بفضل
الهی میل با دیده آید و تماشا با کرده اید و سوای این پیشتر هم بجز یک پدر و عم و فقیه
مثل دیگر بچه با کاهی بی اختیار نبوده اید روح شما روح آدم نود ساله است بلکه از دم
چند قدم بیشتر تابند که من بیاس خاطر این طفل که از دیر در بگردن من چسبیده است
میرود و آقا صاحبان بیاس خاطر من تمام شد این مطلب انشاء الله العزیز وقت
عصر من هم می آیم **رقعه هشتم در چهارم** خواجہ خانقاہ فہم
رسا و سجاده نشین ارباب عقل و ذکا سلسلہ الله تعالی بوجہ تمنای ملاقات شریف
مخفی نمائند که بتاریخ یازدهم شهر حال روز دوشنبه نور شنبه الفتن سرشته باد و
مسودہ برقوم ہشتم شہر مذکور و دیر در که دوازدهم در و در شبہ بود و مخفی دیگر

مردم ششم باد مسوده میگردد در زبان عربی رسیده مسرور ساختند و استیلا
که هر چهار مسوده را ترجمه نموده بفرستیم لیکن دیر و صاحب عالم بهادر بقیض آباد
تشریف برودند فقیر هم در کتاب بودم از بخت فرصت آن نشد که دست بقللم
مورد دو مسوده فارسی ترجمه نموده درین لکامه پیچیدم و همای دلیگر که باقی ماند فردا
یا پس فردا خواهم دید نوشته بودید که قریب پانزده خط فرستادم ازین که در راه
ضایع شوند مجبورم حیرانم که چه خاک بر سر خود بریزم صورت این است که من این محاله
رای فهم اصلا در تحریر شمارا بقصور نسبت نمی توانم کرد همین است که کارهای داک
نرسانند و این چه حرف است خاک بر فرق دشمنان خود بریزید سر شمارا من قابل
تاج جواهر نگار میدانم دیگر آنکه من از اینجا خطی نخواه امیر خا نصاحب نوشته در داک
انگیزی فرستاده بودم دیر و جواب هم آمد از خط مذکور دریافت شد که شاه علی در
کالی است امیر صاحب بر حال او رحم آورده شاید چند کس را با خود متفق ساخته بود
چند چهار رویه ماه مقرر کرده اند و اراده دارند که بنصیر الدوله هم بخارش
کنند و احوال لشکر برین منط است که زیانی جویدار صاحب کلان دریافت شد که
در دوشه روز کوچ بلکه نمونی شود در قعه اغا صادق صاحب بدیمضمون بود که پس
فردا کوچ بلکه نمون است والله اعلم بالصواب لیکن اینقدر میدانم که حالا سوا
لکهنو هیچ طرف کوچ نخواهد شد اگر چه یاران تعریف زمین فیض آباد بسیار میکنند
لیکن بیت الخلاهی لکهنو و آب از عمارت زر کار فیض آباد میدانم و در قعی که
این آباد بود و لکهنو دیرانه بازیم لکهنو را پسند میکردم کسانی که این شهر را بساختند
شور ندارند زیاد چیزیت ر قعه هشتاد و پنجم سر آمد خوانج

علی شان خواجہ امامی صاحب سلمہ اللہ تعالیٰ بعد ایشیاء و افصح باد کہ امروز کہ بہ
 شہر حال است بغایت الہی بداد و پور کوچ شش کردہی طرف مکتو اتفاق افتاد
 و چنین قرار یافت کہ از پنج در شش روز بگذشتہ یکیم امروز جمعہ است از فردا کہ شنبہ است
 شش روز حساب باید کرد اگر خدا راست آورد روز پنجشنبہ اینجا خواهیم بود مرضی جان
 بنود کہ کوچ بکنند عنا صاحب کلان سپاہی خاطر کوچ خودش تحمل کرد خدا جزای خیرش داد
 رقعہ ہشتاد و ششم نہال بوستان شرف و جلالات نصر اللہ
 امروز بخدمت اغا صاحبان احوال شادی ہمکثیر خواجہ الدین نوشہ شہ چون
 مجلس ہمار کہ است ایشان بطیب خاطر شریف خواهند آورد لیکن بروز پنجشنبہ رفتن
 صاحب بخدمت ایشان ضرورت خلاصہ من ہم تا فرامی آیم بطوریکہ مناسب میدانم
 بعل می آرم و شاہ کردوری نو مسلم پر کجوری سنگہ نانک شاہی سہ جزو اخیر چار شربت
 نزد من رسانیدہ بودند از رستم باید گرفت رقعہ ہشتاد و ہفتم
 زندہ کن نام سعدی و نظامی خواجہ امامی سلمہ اللہ تعالیٰ دو روپیہ دو لافہ نزد آن مہمان
 فضل و کمال میرسد گرفتہ یک روپیہ در قرض خود کہ برای آن ہر دو مغل تازہ وارد مسافر
 راہ مکہ آورده بود دید بکیر و یک دیگر ہمزام محمد شفیع رسانید و امروز بعد عصر وقتیکہ
 دو کھری روز باقی بماند ہزار کار کاہ داشتہ در دالان پائین پاخورد یک بدرخت
 انجیر بر موندہ بنشینید ہر گاہ خیرات علی با ہم خدمتکار آصف الدولہ بہادر کہ صاحب
 اورا بخوبی می شناسند بیاید یک لافہ ازین دو لافہ کہ عبارتش عربی است بخواند
 بدہید و بگوئید کہ در کھری اشرف آباد داخل شدہ خوانہ حکیم میر صادق سپرد و از خانہ
 حکیم مژبور خانہ مولوی غلام ضامن صاحب را دریافت نمودہ این لافہ را بدست

مملوئی صاحب مخرج بر سر در جواب بگویند آمده بخدمت شما اگر امشب بدهد صاحب
الایم است که از دو کهنه روزیاتی باندۀ ما و حتی که تار یکی زمین و آسمان را بیکدیگر دوخت
احصای قوت با صوفی حیات عانت بچراغ و مشعل رسد بیرون نشسته باشند
دورین عرصه یقین است که نامبرده موافق قرار داد و پیش و شدت احتیاجی که دارد
خواهد آمد و نفاذ فارسی پیش خود بگذارد بگاه آنکه بد صدای میچکن بنجر از مقام
که بر نعم خود خوش آواز و عازم فرخ آباد بتوقع خوش خونی خود برای تحصیل زر است
بیاید تقدیر او باید نمود و هم بگوشت عمو صاحب خود عرض باید کرد که آمدن جناب عالم
بجانبه صاحب عالم پیش از وقوع این امر پیش کسی بزبان نباید آورد زیرا که این مردم
قاعدۀ داند که خبر باراشنیده چایجا بچالس انتشار میدهند مباد اقبال قال جاسوسی
بگوشت رئیس برساند و موجب تکرر خاطر نازکش شود و اگر بخدمت قبله و کعبه هم این
خبر عرض کرده باشند امر و زاین قدر باز عرض بکنید که بر زبان نیاید هر چند میدانم
که بر متع کردن ما موقوف نیست خود بخود بکسی نخواهید گفت لیکن چون از قبیل اسرار
نیت شاید مقتضای بشریت در عالم احتیاط بزبان آید پس آگاه نمودن از بیخبری
بهترین است **رقعه هشتم** و **دوازدهم** نیراج اقبال مندی خواجۀ عالم الدین
خان سمرقند در یافت نمایند که دیر روز وقت شام بهیچویک رفته و یک کاغذ برین
بهر چند کس در مقدمه برهن که است نزد لطفی بیکم بود آورده چون شما را استجا
نیافت نزد عمو صاحب شما گذاشته رفت یقین که شب بلاحظه شما در آمد باشد
معلوم نیست که شما کجا رفته بودید شاید ضرورتی داعی شده باشد و الا عادت شما
نیست که جاشی بر دین و من امروز دواشی دیگر شروع کرده ام چهار روز این را

همه عالم بعد ازین انجا آمده بنای آمدن خانصاحب شفق بکدام ادم و فراد در حضور پیران
مجلس تفریت امام علیه السلام است صبحی ارشاد شده بود که خواجه امامی بنویسید که فراد
هر دو برادر خود چار کهتری روز برآمده اینجا برسد عرض کردم که خواجه امامی درین مجلس
آید میرود و فرمودند که آنچه معنی دارد که ادم در مجلس تفریت سید الشهدا حاضر نشود و در
خانه قاعده نیست که کسی بیست صحاب بکند کفر خواجه امامی این همه تعصب ندارد
و اگر کسی بگوید بد هم نمی زند چرا که ایشان کار با جناب امام علیه السلام دارند اگر کسی
بد خواهد گفت سزای خود را خواهد یافت یقین که مرد بالیافت این حرکت نخواهد کرد
که علی روس الاشهاد تبریکند و از ادم ردیل مقام شکوه هم نیست بهر صورت
ایشان حاضر خواهند شد تمام شد سلسله قالی و مقال با حضور حالان بنزدیکه فردا هر دو
فیل و دیگر سوار پنا برای آوردن مرثیه خوانان و کتاب خوانان و غیره خواهد رفت
در این صورت هیچ سواری خالی نیست که نزد شما برسد پس لازم این است که شما
و خواجه عبید الله بکنجه در میانه بانشیند و خواجه اسمعیل خان را بالای اسب و صاحب
خود سوار کرده چار کهتری روز برآمده اینجا برسد آخر روز از اینجا هر سه برادر بالا
فیل خواهند رفت فردا هر صورت آمدن ضرور است زیرا که حضرت جوذ فرمودند
در نیایدن گمان تعصب خواهند برد و سواي این مکرده است که در مجلس رقص بایز
آمد و در تفریت کنار باید کرد رقصه **مشتیاد** و هم رقصه دیر و زه شام
خوب بود لیکن بخت سعیدی طالع حمیدی غلط بوده است ازین جهت که بخت
موصوف است و سعید صفت آن و همچنین طالع موصوف است و حمید صفت آن
و ضابطه نیست که صفت و موصوف را یکجا مضاف سازند بخلاف فارسی که گنجا

بخت سعید من صحت دارد و جمیع من نیز در عربی قاعده این است که هرگاه صفت
 موصوف را میخوانند که مضاف بخیزی نمایند موصوف را مضاف ساخته صفت را
 بعد از آن ذکر میکنند و الف لام تعریف بر صفت می افزایند مانند بختی السعید و طالع
 الحمید و الف و لام بر صفت برای است که در صفت موصوف را مضافت ضرور
 است چنانچه در بحث صفت و موصوف شما هم خوانده اید درین مقام هرگاه بخت
 میضاف شد بضمیر متکلم ظاهر است که از قید نکره برآمده معروف شد پس صفت را به نسبت
 موصوف معرفه باید ساخت لهذا الف لام تعریف بر آن زیاده گردان مقیده را
 بخوبی ذهن نشین ساخته آئینده در تحریر رعایت آن میگردان باشند و کاری که
 کرده اید آن را بخوبی با تمام رسانید و دیگر آنکه فردا شما هر سه برادر از دگر هری شب بیدار
 شده و رخت پوشیده نماز گزارده بنشینید من صبح آنجا خواهیم رسید و شما را سوار
 کرده انتظار سواری حضور که بعد یک لمح خواهد آمد خواهیم برد در **قعه دوم** آن روز که
 کوفته برانی وزیر صاحب فرستاده بودم غرض من این نبوده است که این چیز گنایاب و لغت
 عظمی است بلکه مقصود من این بود که در یک دینم آسار کوشش همی دو توله روغن بود
 و یا وجود قلت روغن اینقدر چرب بود گویا فی آسار از نیم سیر روغن هم زیاده دارد
 همین گزارش باید کرد و در روز تشار علی آمده بود گفت خواجه حسین شما دو توله
 فلوس نقد هر روز بتیغ میداد و دیگر و پی که هر دو جشی غلام پدرم ماه بماه بیکر رسانیدند
 از به بحث فصول شدن تنخواه شان آنهم نمیرسد و حواشی این یکس کرب از
 جانی نمی آید بر احوال بیچاره دلم کباب شد آخر قعه بمیان اکرام احمد خا نصاحب
 نرشته دادم بخور و پیه دادند خدا جزای خیر دهد مقدر را چه باید کرد از دش خود تیشه بانی

خود زوالا بکفر و بدعتی که در پیش او می نمودند و دیگر گفته شد است غزل

<p>دو فرخ نموده ز دل پر شرار است پیدا نشان نایب و نادر سال قریان و عدل این دو یکم که جای سوزن برون بسیار سیخا که تابد ای تیغ تپیدار کسی سحر و سحر است شاید ز کوه خم زلفت گذار کرد که چنان دیده ریزی که گشت دل قتل</p>	<p>بتجانه بیازین اگر این خانه حد است حطی میان کوشش من و ناله در است خلق از غمت پلاک شد و شتم قضا دست عم کسی بگریم یا نیم آشت است کز قطب آب کوه و در شک کر بلا است بوی هزار ناله ختن همزه ضیا است تنگ آدم ز دست تو آه این دیار است</p>
---	---

رقعه نوذ و یکم معلوم نیست که مسوده گوشت است یا نه نوشته بودید و در هر چه
بر دید یا همین جافا اموشش کردید و جناب قبله و کعبه امر و در بنیاد نصیر الدوله بهادر در رفته
بودند بانه هرگاه تشریف آنجا ببرد عرضی میر منو صاحب باید داد و گفتل این مهم توفیق
همست صاحب است و در مقدمه دعوت خالص صاحب اگر دید و ز گفتگو ملی نشده باشد
امر و نظمی باید کرد و هر چه جواب حاصل شود باید نوشت که بعد از آن روزی قرار داد
تجدید من باز سه چار روز دوا می هست که انرا شخصی بمن نشان داده پرنی برنگ
بعد مالیله نزد بدن گزنده نیست استر تعال خواهم نمود و مقدمات شجره الامانی
هر قدر در تم خوانده اید از اول تا آخر بطور خود در بیکاری ملاحظه باید کرد
و امر و ز آخر شب که چشم داشت این غزل بخاطر رسیدن

<p>منم که ناله بر خان کلشن آموزم زبک نه دشمن جان دول خدوم هر دم</p>	<p>بر دی خاک به سبیل طمیدن آموزم جفای تازه بلین چشم پر فن آموزم</p>
---	---

بمدار زمینانی منجی
بشفت بنگه ملک حجاز را خرد
چنان بلا طلب افتاده ام بوادعی شد
آجل بگردم رضی و گر نگر و داگر
قتیل از غم آن نشتر نگاه دادم

که طرز خوشن گوهر را بچشم آموختم
بشیخ کعبه چو دین بر همین آموختم
که سوی برق درویدین بخرم این
بابل نخزیه انداز بشیون آموختم
بشودن رک جان را بر گدن آموختم

که قعر نود و دو تو شسته ای که این شعر بوستان سعدی نقل کرده دارد شعر
که چپ طرز در خودس بچک

صورت این است که بن شعر شعر سعدی است لیکن در بوستان نیست بلکه در
گلستان است زیرا که هرگز بوستان درین وزن نیست بلکه وزنش این است
مفولن مفولن فعل بیت اولش همین است شعر بنام جهاندار جان فرین
حکیم سخن بر زبان آفرین معلوم میشود که اتفاق خواندن بوستان در طغولیت
نیفتاده اگر یک بیت هم از آن بکوش شما میرسید و اینقدر رسید است که نظم است
بیت هرگز این قدر مخالطه رو نمیداد زیرا که کتابهای نظم سوای دیوان شاعر که نصیب
یو رباعی و پنجس و سده همه در آن داخل است مثنوی می باشد و مثنوی از ابتدا تا انتها
در یک بحر واقع میشود و در شعرهای مختلف الوزن می آید هر ضمیرت این شعر
که در گلستان سعدی است اول مصرع ثانی آن جیم فارسی کسور و آج کشده که معنی
استغناء می آید نه چه پروزون نه و معنی این است که هر چند خردس در جنگ
حالا که است لیکن پیش از چه طاقت دارد که بچه روین خود توانوز و جناب
جبله و کعبه بگردیش من هم معنی این شعر فرموده بودند لیکن نه در مقام خوبی این معنی

که از روی مشهور لایحی میگویند که بعضی ملاها این شعر را میخوانند و در
 اینها را فراموش کرده بودم بخمال رسید که شاید که ام شعر بوستان متشکل برین لفظ
 که من بخاطر ندانم ازین شعر دریافت شد که لفظ یعنی دیگر صمیم و آنچه منظور صاحب
 ازین لفظ یعنی آیه الجمله برای شما چه نقصان دارد و فقره دیگر تحریر نموده بفرستید و بر
 مقدمه معلوم هر که من می آیم بجز میگویم دیگر آنکه عرضی میر میهنو صاحب را بقبول و کعبه باید
 داد که نزد نصیر الدوله بپار در بر نیز وقت رفته میر میهنو صاحب آمده بود نوشته بودی
 که عرضی من اگر نزد اب نصیر الدوله بپار در رفته باشد که خیر انظار جواب بکشم و اگر
 بنوعی من جا باشد چندی در فرستادن آن توقف باید کرد که من فردا بجا نرسم و
 هرگاه از اینجا بر میگردم مصدع خواهم شد تا بابت اطلاع همین وقت نوشته شد ازین
 که میاید و اگر اجاب قبله و کعبه سوار شوند و عرضی بصاحب جازده برسانند و طرف ثانی از
 اتفاقات بحضور بفرستند و از اینجا دستخط شده بیاید و صاحب عرضی حضور طلب
 کرد و واسطه با از نبودن او خجالتها بکشند و برین عرضی موجب خشک زنی مردم
 رفته بود و سوم احوال مشاعره برین منوال است که چون روزهای سوم
 زیستان کم عمر است و تا فارغ شدن مردم از طعام و طی کردن مسافت تا اینجا
 و اتفاقا بدین رفتن صحبت سه پیر میزنند ازین جهت صحبت در روز به نصف
 جابجا در و با بکشد شده بود خجسته میر صاحب با وصف خوشگونی بدستور بوده است
 تمام جسم مبارک ایشان رفته داشت و از راهم کسی نمی شنید لیکن من و خدا
 که غزلبها خوب گفته بودند و احوال آن کس ده یادر معلوم شد شمارا باین هرزه
 چاتها چه کار است آینده که بیاید حرف نباید زد اینها عادت حرف زدن با ملایان

دارند این مادر محبه را اول کسی شما بعد از آن پدر شما باین پایه رسانند که حالا
توس کرده می نشیند دیگر اینکه بندگی صاحب بخدمت آقا صاحبان رسانیده شده
گفتند چه می شود که اگر امشب هم ایشان همین جا بمانند گفتیم باید دید خلاصه وعده و در
نیت آمدن دنیا من موقوف بر طبیعت صاحب بود دیگر آنکه آقا صاحبان افسانه
بر عفران بری که تصنیف شما در فارسی است طلب کرده اند بدست بخواهر رسید
رقعه نو و چهارم دید روز طرف عصر رستم رفته برای شما آورده بود چون
الوقت صاحب در سترج بودند دیگر و کار دیگر متعلق او بوده است حاله کدام زن
خدا شکر او می کرده رفت آن مذکوره آن را بر پلنگ صاحب گذاشت معلوم شد که از
آنجا که ام بچه برداشته بود و بمطالعہ نرسیده خلاصه تحریر این بود که پرید روز رفته که صاحب
صاف نوشته بود و عبارتش خیلی چیست و درست و دلچسپ بود و اصلاح صاحب
بر مسوده معلوم تیر دیده شد هزار آفرین بر ذهن و قادر سلامت طبع و استقامت
سلیقه شما گمانهای صاحب همه رست بود سوای یک گمان که غلط محض بود یعنی
حسبت آن بمیر حیدر علی زیرا که میرزا بوریان منصب نمی تواند رسید و اگر برسد
هم از قدرت الهی چه بعید لیکن بالفعل خود از زوی او باین مقام نمی تواند رسید
حالا متفصل بشوید که این مسوده را لاله امرت لال درست کرده اصلاح از من گرفته
بود و من بعد صاف بشوده برای ملاحظه من فرستاد و من بایشان نوشتم که این
مسوده صاف شده را من پیش خود نگاه داشته ام صاحب چون منقول عنه پیش خود دارد
بر کاغذ دیگر نقل آن بردار و من بخواطر رسید که امتحان قوت قلم شما باید کرد پس زنی
تا مل نزد شما فرستادم ثب تسطیر آنکه باشد که دخل صاحب همه بجا بود و تجویض این

فقره که از کلمات سرکار استار بخیر و قدر خوب آمده است و هر چه در پای تهیدست
 گریان بر خود چندین فقره هم لائق مرجع است و هر چه انشای اعجاز و تزیین
 بی نور سلفقت را منور ساخته و بجای لفظ خضوع صافط سیاه قدر خوب
 آید این یک لفظ را بر سر لفظ بلکه هزار فقره است شما میدانید که من پاس خاطر کسی
 محظوظ نام غیر آدم را مانند آئینه بر روی او میکشایم درین مقام صبر و تحمل ندارم
 من خود این مسوده را دیده بجز آنکه شکر ایندی بجا آوردم شما هم شکر بسیاری ادا
 بکنید لیکن باین قدر مغرور نباید شد بلکه خود را نادان محض و طفل کسب دانست
 عرق ریز بسیار باید کرد تا بقای بر رسید امر و زحاطرم از طرف شما ملین شد لفظی که تعجب
 شما درست نیامده بود آن لفظ لفظ صفا است مسوده نزد شما میرسد ملاحظه بفرمایید
 نمود و دیگر فقره ناهم که نوشته اید پاکیزه بود مردم لکهار و پیر صرف میکنند شما نیست
 این دولتها را می برید این شیوه شیوه قطع الطریق است نه قعه نو و و بیخیم
 خواجه امامی صاحب سلمه الله تعالی شخصی اصلاح شایر مسوده معلومه دیده خیلی متفقا
 شناسیده است شما نیز او را بخوبی می شناسید از مخالفان نیست از زمره خیر خواهان
 با شماست مردیست بسیار قابل و صاحب فهم درست سوای آن شخص اول که من
 را اصلاح کرده اید خلاصه چند خطی تحریر نموده بمن داده رفته است که نزد خواجه
 بفرستید که این را هم اصلاح بکنند حالا من بشما میگویم که این مسوده را خوانده و بی
 تامل قلم روان بکنید اندیشه بیدار در این مرد را امتحان شما منظر است با جرات
 من هر چه من بگویم بکنید و همین شخص امروزی میخواست که آن مسوده اصلاح شده
 را برای نقل بکشد من برای این که مبادا طرف ثانی بشنود و ظالی در دلش راه

سایه ندامت لیکن این عزیز بنده پیش کرده است محض آنکه اگر دو صاحب سود
از دل هم از دستان صاحب است اگر می بیند خوش می شود لیکن باین صورت
چه ضروری که از به کار بیخیز باشد و مسوده اصلاح شده با نام مصحح دفعه یا ویرسد
تکلم شد الیوم نفقت مکتوبکم فی خطی و از سلت الی امرت لال فتدائیر سلت الی المودی
صاحب و همیضا از سلت طوقا صغیرا من الطین لاجل انکم الخواجه و دیگر خان صاحب
فماخذ من بچو تدبیر بفرط معلوم عندکم و تبادله ایقان لکما یجوز فی الطرف
الطینی و لیکن محطرا چون این مرد فوراً این مسوده را نوشته است شما در همین
طرف بیت که بچو از خانه امرت لال برگردد اصلاح بکنید و خواه بچو نماید مضت
سته ایام لم تقبل مسودتکم الی فعدتوا حدیثاً من طبیعتکم و از قول تبلیغ منی آداب
بجناب جدکم رفته بود و نوشتن این مسوده را عزمی پیش من آورده
گفت که این را اصلاح کرده بمن بدهید بگفتم من فرصت بجا دارم الخ بخیاری
نموده گفت که سگی از شاگردان خود بگوید که درست کرده بدهید این نزد شما
محترمه شده باید که آن را بطور خود هر جا هر چه در خاطر بگذرد نوشته درست بکنید
من آنرا ملاحظه خواهم کرد هر جا که تحریر صاحب مربوط خواهد بود آنرا نگاه خواهم داشت
و نیز هر جا که حق بدست طرف ثانی خواهد بود جانب دارا خواهم شد و شما را اطلاع خواهم
کرد در رخصه نو و بهیچم دریای لطافت میرسد نوعی که دیر در نوشته ام
بمیر رضا علی باید داد و آن کاغذ دیر دزه را اگر اصلاح کرده باشید بفرستید که مالک
تقاضا خواهد کرد الیوم جاء الییر محمد علی فقال ارسلت النسخة الموصومة به القصاصه
بصحابة خادمی الی الخواجه انامی و هو طلیبی عنده لا امر قلت لای امر قال لا اعلم کم طلیبی

الان اسئل عنكم فتم قلنا لا لم طلبتم ان سيد يوحى عنكم اليوم **فات المغرب** او غدا **الفضل**
 جاء اليوم يكتب المولى مير علي بسكم ارسلته اليكم سيد السید محمد علي پرشیده نماید که
 اول تحرير اين وقعه مير محمد علي اراده نجاس نکرده بودند اينوقت عازم شدند ور قعه در
 ايشان نمودم کتاب را دادمين خواند ادر در **رقعه نود و نهم** کاغذ غریبا
 من که دير ور بخت خواجه رحمت الله خان فرستاده بودم اگر نوشته باشيد حواله
 ادم من بکنيد و الا پس وقت نوشته نبرستيد و اين جزو استعاره میان مهربانان
 تخمه کاغذ ساده پندوی هم گرفته پیش خود نگاه دارید که بوقت ضرورت خواهم گرفت
 والد خود تیر که اسمی من بود گرفته بعد مطالعه بشوید یا بدريد یا هر چه بخواه رسد و نحو صاحب
 خود را بگوئيد که غزل از غزلهای قدیم بخواجه رحمت الله خان بدینکه در مشاعر خود انداخته
 یکبار خود هم از زبان خواجه صاحب موصوف بشنوند **رقعه نود و نهم**
 ازین غزل شما معلوم شد که طبیعت شما موزون و مناسب باقن شعراست لیکن بسیار
 متوجه این نباید بود چرا که لذت این بی پیروی را از تحصیل علوم شریفه باز میدارم که کم گفته
 باشید مضائقه ندارد و قتی که قدری عربیت بهم خواهد رسید و در صحیح و غلط قوت
 ممیزه پیدا خواهد شد الوقت تعلیم اسرار این فن هم بعل خواهد آمد این هر دو خط را حواله
 امیر محمد که انشب از بانه آمده بودند هر گاه بیایند باید نمود یقین است که برای گرفتن
 فرمایش مرزا معل خواهد آمد **رقعه صد و دوم** دو غزل تازه که دی شب اتفاق افتاده
 در همین کاغذ نوشته شد نقل آن در دیوان باید کرد و این بیت را که یک مصرعش
 این است **مصرعه** شکوه بهر چه از ان شوخ پری ز ادا کنم * و در حاشیه
 دیوان در ردیف میم دیده نوشته باید فرستاد **عزل اول**

<p>سیر مزاری سی لاله زار آمد بشد چو کس دم مکمل کفیل گدا و کفن آه هر دو چو کل شد شکفته خاطر من جدای ماتی آمد بکوشش او سحر جی دمی که رفتی و جان شد روان به نبات بفرود کردن این طفل خون من که چنین قناده لرزه بر اندام عاصیان در شر</p>	<p>طهر چو خون ایگار آمد دل شتم ز دانا لان ز گوی یار آمد مرا گمان که سیمی از این دیار آمد دویده تا سحر کوئی خود آن نگار آمد چکویم بنگه چها بر تن نزار آمد بزکریه گمان جگر مزار آمد بجسی که قاتل سیاه کار آمد</p>
--	---

غزل دوم

<p>کرد کار خود چشمش از نهفته دینها همچو نقش پاکجا باو آرسیدنها نیست صید بسمل را رخت طپیدنها بهر شتم باشد این اباس خندنها از غم کل اندامی پیرهن دریدنها مرغ روح تابا ماش خواهش پریدنها در عزای من دارد مشق لب کردنها</p>	<p>برد دل آگاه او وقت میکشیدنها کابلی بدینا نسج جا بجا دویم اکنون من فدای این تمکین کرد ادب کجی او گریه اش بنفش غیر نیست از سر یار میکند نصیب من خنده کل و نسرین می جهد دم بسمل خون من مکر دارد یا آنکه دی ز قتل من شاد شد قاتل امروز</p>
---	---

که پنجمه صدر و یکم فردا حلی عبارت صاف صاف اسمی مولوی میر علی صاحب
 یکپاس روز برآمده بلکه ازین هم کمتر نزد من بفرستید باین مضمون که هر چند
 آن تحریر که در عرضه سابق بفرستاده منافی طبع ادب پسند بود لیکن تا وقتی که ناقصان
 متلع خود را با کمالان نفر و شند چگونه از حسن و قبح آن آگاه شوند ازینجهت از

جا و از این انحراف که میسر می آید و از عفو است و فقره چند که در حق این بیچاره
و عجز از تم نبوده است ذخیره مهابات و در مجالس محافل شد گوینای آن تفریح
اطفال باشد این قدر عبارت دیگر نوشته اشتیاق خود را باید نوشت
صد و هشتاد و یک از پیش خود رفتن آن طالب العلم همراه والد خود بر شستن از منزل
اول همراه پدر و دیگر و طلب دیگر تر استیده بزبان عربی نویسد یا در جناب
قبله و کعبه پس بدین برای آن هست که تا رسیدن من فصل در تحریر واقع
نشود رقعته صد و نهم امروزمیر محمد علی مسوده خرم یک آرد و در
جایجا اصلاح خوب کرده اید دل بسیار خوش شد میرزا نور هم سلی عذب البیان
صاحب هستند و خط انسی قاضی صاحب میرسد بعد مطالعه صحیح زده لغوف
خط خاکی روانه نمایند لیکن دیگری از این بنده و در بر آن قاطع لفظ خوش شود که
بمعنی ضامن است ملاحظه نمایند غرض من این است که در این لفظ بعد خای نقطه
و او نهم می نویسد یا نمی نویسد پس اول در خوا و او ببینید اگر بر آید خیر و الا در فا
و شین نقطه دار باید دید بخار عارضی بفضل الهی از سبب ترک غذای یک روزه
رضت شد و برای جرب قیام و کلاب مالیدن امروز شروع کرده ام باید دید خدا
این جرب را از آستانه شاد و در دارد که بد چیز است رقعته صد و هشتاد و یک
خودا کچری باجر که از اغذیه فصلی بند و ستان است برای صاحب خوشه بنده
انتظار باید کشید البته یکس روز بر آید و ستاده خواهد شد و بر قیام کیم باقی در
بستمی بر منگی و مسوده عربیه اگر نوشته باشند بفرستید رقعته صد و
چهارم سه خط مرسته و یک خط بی لافافه نزد صاحب می رسد خط بی لافافه از

از طرف میر نصیر الدین صاحب اسمعیل طرازان طریقت و ملا فقیه بود و باید خواند و خط
و کبر را نزد خود گذاشته و در خط که یکی اسمی مولوی مصداق علی حسبت و دومی اسمی
علی حسبت به چو باید داد که در وازه مولوی صاحب مدح رسانیده به طاعتی که هر روز از او اطفال را
درس میداد بگوید که یکی برای مولوی صاحب است و دیگر برای میان علی حسبت صاحب مرزا صاحب
فرستاده و اگر ملا بدروازه نباشد خادم حسین یا فضل حسین بگوید و اگر اینها را نباشند اصیل الطیبه
بگوید که مرزا قلیل این دو خط داده اند یکی برای میان علی حسبت و یکی برای
مولوی صاحب لیکن حسین یک یار جمیع یک را نیز تا آنجا همراه به چو باید داد
و تعیین باید کرد که این هر دو خط آنجا رسانیده باز نزد آن صاحب بیاورد و هرگاه
بیاورد میر نصیر الدین صاحب که بنام ملا صاحبان است با و باید داد و که رسانیده
خود بخانه خودش رفته رخت نو برای پوشیدن من بیار و دو روز دیگر فقیر
معاف باید داشت بعد از این می آیم و توبه میر آوردن خان صاحب می کنم و حق
صد و ششم محمد جمال باورچی بحضور عرض کرده بود که در ایامی که ملا دایم
نواب ضابط خان بود ملا و میج نمی ختم همین شتم چندتا باورچی دیگر
که بودند یک یک ملا و بر یک می تخت و مقدار هر طعام زیاده از یک نیم آسار
برنج نبود حکم شد که فردا همین ملا و پزند بچنان قبله و کعبه عرض بیاورد که از این
طعام فقط خود را صبحی برای آن قبله خواهیم فرستاد و از فضل الهی امید داریم
که چهار کبوتری روز باریا که طعام آنجا برسد لیکن باز هم انتظار ضرورت رویم
صد و هفتم بنایض آنجا صاحب که غزلهای تازه در آن نوشته شده بخانه نشنا
ستعارفته است لیکن بلائی تا این زمین دو بند نوشته شده حالا صاحب را می بایزد

درین هر دو بنه اول کینه بر غریب من صاحب که ده ام از او در دیوان بناید نوشت و
 بر خانی از علالت مذکوره باشد بنی نامل در هر رویت بنویسید رقعته صد
 ششم اینوقت رقعته بخد مت آغا صاحبان که نظر نه شسته تقویض آوم خود نمودم
 نامبرده شربت شریف می آرد صاحب زود تر نقل این غزلهای تازه بردارید و کاغذ
 تذکری باز آید و بعد بید که با صاحبان مکرم برساند و تا وقت نقل کرد این غزلها
 آوم را بناید گذاشت که جای بزود دیگر از سوانح اینکه دیشب پدر لاله امرت لال بیچاره
 مرد و امروز موافق عقیده خود حواله بآتش کرد ندب بیچاره خیلی در غم پدر خاک علی
 بر سر سینه بنی این عزیز را هم بسیار دوست میدارم که از اخلاص کیشان صاوق الوطی
 است فرد من و آغا صاحب اراده تعزیت داریم اگر اتفاق افتاد در میان زاده
 صاحب را همراه میکیریم اطلاعا نکاشتا ند رقعته صد و نهم آخه آما می آید
 سلمه الله تعالی من اینوقت از سبب قال و مقالی که آسان دارد و نمیتوانم آمد
 وقت نماز ظهر یا عصری آیم و اگر همین معاف است بحیورم و از دالی دیروزه که پیش پیوست
 بوقت کیسه و چهار نارنگی بصحابت رستم اینجا باید فرستاد و باقی باطلال باید داد و گید را شما
 هم بخشید میگویند که کیسه کوچک بنگالی الاصل خیلی لذیذ میشود و آینه بهر چه
 ازین قبیل بیاید و من در خانه نباشم شما مختار صرف کردن آن در هر چه
 حاجت با جازیت من نیست زیرا که یقین کلی دارم که اگر خیر مطبوع خوش طعمی در این
 حصه من خواهید گذاشت بلکه اگر برای شما خواهد آمد اندنهم برای من خواهد سپید فرستاد
 یا نگاه خواهید داشت زیرا که انچه می دانید که مرغوب طبع فقیر است از هر جا که هست
 حق آید برای من میفرستید و نوید دیگر برای صاحب این است که بدلی پیش ازین جا

همایون فقیر بخت مراد جعفر صاحب نقل شده بود از آنجمله و دیوان برای دوستی
دست داده بودند و دولتی دیگر نزد ایشان بود ازین دو تنی باقی مانده یک دیوان
کم شد و یک دیگر در صندوق بوده جهت که بدست آمد نشن از چندی موانع پر شغل
آن دیوان کم سله از جای بدست آمد در بیان این دیوان بعضی غلطی است که شانه از
اشاد الله العزیز فرادایا امروز می طلبم در دوسه روز نقل آن باید برداشت زیاده نیست
رقعه صد و دوم چه نامی صاحب سلمه الله تعالی این وقت آن صاحب را
دست در کار است بحضور قبله و کعبه عرض کرده همین وقت تکیه و مسکن و اقامت
باید داشت و خواب آمد اگر چه یکروز اهل محلیت که آدم بیاید لیکن بهر طور که باشد
همین وقت باید داد رقعته صد و نهم امروز از بهلولی سر در سجده و
در بدن نالیدم بر بنه نشستن خود چندان دشواری بود لیکن غسل بعد ازین نمای
عظیم است دیگر آنکه نعل زنی چهار کلاه بحضور آورده بودند کان اقدس چون میدیدند
که من این چیز را دوست نیدارم از راه لطافت طبع یک کلاه بمن هم محبت و وفاداری
مینمود عینیت حضور بعید از ادب دانسته که فتم چون خود نمی پوشم برای شما
نوسازده ام اگر چه در حق شما هم روا نمیدارم لیکن بهر صورت نزد شما می رسد خواه
بکشید و آید خواه یکسی بهمید بهتر این است که کسی بدید رقعته صد و دوازده
از رقعته پیروزه احوال بخشیدن طالب علم و دین است همه که قدران در وقت سیه
نمک نانی گوید بر پوزه باشد با اولاد خود همین حال دارند اگر چه دولت تعلیق بخت و اتفاق
وارد لیکن بطایفه باعث افلاس همین حکمتهای شود و ولتمند را و نیکو با اولاد خود
این شیوه پیش میگیرند آنها نیز داخل همین جامعه برزه چاشنی ننگ عار اند لیکه با نیز

بهین حال دارند که افرانی خود و حویلی محسوس و چند وقت را گذارسته جای دیگر نرفته و در
 باطن خود خود را به از پیشین بیان میدهند و دیگر آنکه و در پیوسته بستم بستم می آرد و بی
 ارمان باید داد و در یکدیگر آن هر دو زن کوه را میسازند و نه الفصاحت از شاد گردی
 بودم گفت در بزم الفصاحت شایسته ام و خواهی آمدی را نمیشنیدم
 عظیم گفتم در نجاس تمیز باشند گفت خداوند و جزدان فقیر که پیش حساب است هرگاه
 بخدمت برسد باید داد و در بستم کار دیگر در پیش دارد و رتبه محمد و سیر و هم
 خطیبان ناصر الدین محمد صاحب نوشته وقت ظهر یا عصر بدست آدم خود ضرر
 که فراداده کرده آید و مسوده عیسیه هنوز با اصلاح نرسیده بعد مطالعه در دست
 خواهد شد معلوم نیست که سید حسین خان دیوان را رسانند یا نه و در دست
 رسیده است دیگر آنکه میر محمد علی صاحب احوال مرزا خرم باب و سیف الله خد
 نوشته آورده اند یا خود بخدمت شما برای اصلاح حاضر میشوند یا معصوب خدا شود
 خواهند فرستاد باید دید برای اطلاع نوشته شدنی تا اصلاح باید کرد و اندیش
 بخاطر راه دادن خوب نیست بر قعه صد و چهار و دهم خواهد خواجگان سکر است
 اینوقت لفظ کوز را که با کاف تازی و دوا و معروف و رای نقطه دار است در این
 ملاحظه نموده احوال آن باید نوشت که بچند معنی می آید کوز پشت بعضی نمید و پشت
 است و در عوام کوزه پشت میگویند و در خصوصت یک مائی جوز یا ده میگوید و در
 که این مائی جوز در اصل بجمعت دارد یا در عوام چنین شهرت یافته شایع و رایج
 کرده بنویسید و در رای لطافت رسید غرض من از تحقیق لفظ مذکور اینست
 مائی جوز است که معنی نمید و پشت با مائی جوزی آید یا بلفظ مائی جوز که معنی

هر کارند از هر رقبه صد و پانزده و نیم خواجه صاحب بلند مکان ملک الله تعالی کانغ
 در روز یکشنبه نقل عزال تازده یقین که نزد آغا صاحبان می نمود و بایشید و شب
 پنج و سیاری و گشت نیز حصه شماره و در وقت تقسیم حصص اشخاص مخصوص سواهی
 گرم سار لیس محبت غده بود و گرفته بود و حصه یکجا کرده شد شهابیم یغینید و دو حصه
 اسبویه بود ازین مجموع نصف شهابیکه دید و نصف بنواخه اسمعیل خان بنمید از شهاب
 بسیاری چهل حصه بنواخه معلوم نیست که خطا له آبا و اموار و زروانه شد یا خیر و فراد که
 از غنیمت برای یک روز و ساعت نزد آقا صاحبان باید رفت لیکن اول خطا
 در خط و سانس و هم مانی در شهابان فصاحت و از کتاب ایوان بلا
 خط و دیر و زه که اسنی میر نصرالدین صاحب بود بمطالعته فقیر آمد آفرین
 و مادرشما که بسیار خوب نوشته بودید در دو مقام اول شک واقع شده بود و آخر
 معلوم شد که من در خواندن غلط کرده بودم عبارت شما گمحت کلی داشت و این غلط
 که از من اتفاق افتاد از برکات خط نوشت آن صاحب است حق این است که حق
 سبحانه و تعالی بیشتر خط خوب بجهال دلی بصیتوان عطا میفرماید بسیار کم دیده
 بود و گشتی بلوغ یادیکر صاحب کمالی خط هم درست داشته باشد لیکن چون شما
 صاحب ملایم بر کوز خاطر نیست پس اگر بطور خود خط متوسط شکاسته بنمیرسانید
 مضائقه دارد دیگر آنکه بنوع صاحب خود بعد سلام نیاز از طرف من بگوید که خرد
 یعنی بیشتر در بازار بسیار است جناب می را اگر می را متن مرکب است بدانند معلوم
 نیست که نابینا که دیر و مسوده آورده بود یا خیر رقبه یکصد و هفتصد
 و بیست و یک از دیگر چیزها جدا کرده فرستاده شد و سواهی این هر چه بود از خاتم

در وقت حال که رسم امروه و کشین می آرد تمام شد این بجا بجا شایع الدین حسین صاحب
 در وقت مضائقه ندارد و یک وقت دوپهر بلید رفت زیرا که امروز از سبب عیبت
 احتمال نبوده ایشان هم بجا نه قوی است بهر صورت وقت دوپهر از وقتهای
 دیگر بهتر است بنوافق قاعده هر بنده خدا در چنین روز اول روزهای دیندار و دیدار و
 یا آخر روز و آنچه در محفل است راحت خود را در این میجوید مختصر اینکه درین رفتن در رفتن
 شما مختارید لیکن رفتن بر رفتن می چربد اگر ملاقات بنده خوب است و الا سیر می است و
 بهتر است که یک رقیه کوچکی بنویسند برای خانصاحب رفته و ملحقین
 سوار شدن همراه بر بنده بنویسند اینک در این کار کیش برای تسبیب و بوی
 اگر چه دولت بلازمت نصیب نشد لیکن حاضر شدن بدر دولت هم بهتر است و اگر
 حق تعالی این عید و هزار عید دیگر مبارک کند و اگر صاحب بنده را بخایا فیتد رقعده را بجا
 بنویسد و در خص و پاره خواند کرد و اگر بنایا فیتد و امیر صاحب یا میان نجیب السان
 یا آدم دیگر کرده برگردید و آقا صاحبان هرگاه بجا نه باشند خبر دریافتند دیگر خبر
 بکتاب قبله و کعبه و دعوی صاحب خود از طرف من مبارکباد و عید عرض باید نمود و در وقت
 و پیشتر و بهم ازین بند غزلها که برای شخصی نوشته ام یک غزل نو که قایمان طر
 و فرودشان است در دیوان بنویسد بعد از آن غزلهای این بند را ملا حظ کند
 غزلها تمام نوشته شده است بعضی از سبب سببها تمام مانده چنانچه ای سبب
 خالی گذاشته ام سپشمار ایباید که همین غزلهای نام تمام در دیوان را آورده اشعار غزلها
 بند را با آن مقابل بکنید هر چه باقی مانده باشد از وی دیوان برگاهند و دیگر نقاش کرده
 حامل رقعده مع بند بنویسد اینقدر سخت نیست و دو شعر از غزلها در وقت نوشتن

چنین نمیدانست و یک مصرع از زمین دل خود را شناخت و بعد از شناخت
 زمین از زمین نمیدانست مصرع اول یک شعر انفعیه داده ام شما همین
 بنویسید حاجت باظهار نیست غنای مقابل معلوم خواهد شد **رقعه یکم**
 خواجۀ صاحب من ظاهر لال بیک را شما بر طرف کرده اید من از حالات نامبرده خبر ندارم
 چرا که احوال آدم غنای معامله معلوم نمیشود یا در سفر شما بهتر میدانید که بدی در سفر و حضر
 پیش شما بوده است البته تقصیر کرده باشد که نوبت با پنجارسیند بعقیده من
 الحق و تکراری را به شما بگویم چنانچه و در دینیت مردی است متدین و بخواند
 در دینیت که با این که بهیچ وجه دکانه که بخواند یک جواب داده اید و اگر این
 جواب را از یاد مورد تقصیری نیست تصور انعام تمام باشد ازین همچو گوی تخور و دیگر
 در این مقصود شده است که از دل دور است بهر چه بدترش آدمها بسیار اند و خواه
 داده و دیش سیاه باید کرد و دیگری بجای او با بچه که داشت و اگر چنین نیست تقصیر
 معاف باید بود که آدم قدیم است و راز دانه و خیر خواه میگوید که مرا بقتضای جواب
 اند کفتم تو غلط میگوئی من هرگز باور ندارم که فلانی بی سبب کسی را تقصیر از تو دار
 جواب به بد مفصل این احوال را بر نگارید که چگونه است **رقعه یکم**
 خواجۀ امامی سلیم الله تعالی چون پیچ و زمت متصل برای دفع جرب و عرق
 میمود و بدن جذب میشد و شب آشامید برای عیادت حاضر بود لیکن فضل الهی
 حال شد امروز در غده پنهان کردم که در دیر مذ شخصی چند تا دلی سپیاری
 بطریق بد پیش من آورده بود قدری برای صاحب هم فرستاده شد چرا که
 مال شما را با پیچ و زمت **رقعه یکم** و است و بگو خواجۀ امامی صاحب

سلیم الله تعالی الی ارشد و رفیق و کما شسته میا چند که عرضی شان بخدا قاضی است
 برای حضور روز در فلان شما هست نزد شاهی آیند و اراده ملاقات جناب شما
 کعبه دارند لازم که با این سینه تحفه اقرب نموده جناب و ملاز بران آگاه سازند که
 سینه در لاله نامه برده قبول فرمایند و اینقدر هم ارشاد شود که مادر مقدمه با او میا چند
 سعی خواهیم کرد و دیگر آنکه مشار الیه میگوید که بد مذہب نبودن این ایالت نیستند در دود
 دیگر در ساینده عرضی نزد مرشد زاده توقف مناسب است و بی پشاد هر دو
 حاضر خواهد شد برگاه که نخست ایام زوالی خواهد بود و نیز فرستاده شود بر دین عرضی
 خواهد کرد و ششصد و سی و دو تومان و دو صاع بر فو و دو صاع بر فو و دو صاع بر فو
 خان صاحب بسردم امروزان بخود آمده و در روز دیگر اینجا توقف خواهد کرد
 و گفته شود ابو لال و جیر و پیر و زور و سپه خرج راه داده بماند رخصت نمودند و
 هم برای دو کس نویسانده است لیکن بی بی پنج خواهد شد باید دید چه میشود و چهار روز
 شش شش مالیده بودم امروز و دوی دیگر شروع شده این را هم دور و دیگر سیاهی
 امروز میالم اگر فائده کرد بهتر و الا بهر چه تدبیر حرب عمل شما هم کرد و رقع که صد
 و بیست و سوم از جزدان من سودات فقیر که صاحب بخط خود نوشت
 برآورده نزد خود بگذارد و باقی را حواله بچو بکنید و میر مجد علی از خانه شان طلبیده بماند
 که فردا روز جمع است و خدمت آقا صاحب عرض کرده سوار بی بد و دولت سلطان باشم
 فرستاد و دو پیر خوب خواهد گذشت و رقع که صد و بیست و چهار
 خواهد نامی صاحب سلیم الله تعالی فیل برای سواری میزند شما خواهی حاجی و
 خواهد سوار شد همین وقت بیاید لیکن دستهای سفید بر او با این

اینجا احتیاج اود نیست بکنین بفرستیم رحیم بیگ را در جلو باید که وقت شب همینجا ببرد
 و در روز که رحیم شهنشاه را در درخت نشاند بود رحیم یکسره کلاه ننگه را با او را آورد و بعد
 بطلاله غنچه را دست کرد و خط اسمی خود را بر نگا داشتیم و فوایش کتابهای امامیه مثل
 حق یقین و ترجمه شریک سر انجام پذیرفتن اندکی در شوال است زیرا که اینگونه نسخ در همین
 عوین شده است بیشتر کسی نمی پرسید و حال آنکه هر کس بخرد از این خیر است اول کیاب
 دوم اینکه گران تر است و ثانی اینکه مشهور است و ثالثی که در بلاد ایران عصر دولت صفوی
 در این کتابها که در خط کاتبی است بیشتر صحیفه و مفاد و نوشته ها بود و در دست
 رسیدن شهید که ختم السلاطین صفویه است بهشت آنهم کسی نمی خرید
 و پیه گران میدادند قدر هر چیز موقوف بر دو ساج است شغفه باشد که
 همایون پادشاه چون بعد از مرگ خوردن از شیر شاه افغان دوباره در اکبر آباد مجلس
 مختلط سلطنت کرد و موافق وعده نظام شکار که قلم پادشاه را از نظام دریا بجا
 داده بود نصیب غنای شاهی داد و جمیع اموال کاران را تابع فرمانش کرد نظام
 اینک یاد کاری در جهان بگذارد و همین حکم کرد که رویه و اشرفی از چرم ساخته ببار
 و فتنه گشته شد و بیع و شریف آنرا در بازار برده بمصرف در آوردند و ببار بازار ببار
 بیست اجناس گرفتند خلاصه اینکه این کتابها مثل کتب دیگر در بازار که بدست می آید
 و هر روز نسخه ساده بر کاغذ رسی که می آرد و بست رویه یا سی رویه قیمت
 آن یکا که میگویی که این نسخه خیالی صحیح و معنی و از نظر مزار کاظم علی صاحب شاکر

مولوی دلدار علی صاحب که شسته است عالی قیمت این طرف فانی یکی با نرود و
 فرستاده استهای دیگر را مثل گلستان و بوستان و سکندر نامه و غیره
 خیال کرد و عرض کرد که چون دیگر هم خواهد فرستاد لیکن بالفعل ازین مقدار بلیل
 چه کار بری آید هر کیف من از روزیکه شما نوشته آید بچند کس گفته ام که ازین بخواهند
 که هم بدهد باید اقرار و شخصی از پیرکان وین اقرار نموده بود که نسخه صحیح بخشی از نظر خود
 من و دیگر بزرگان گذشته امی آید اینقدر گفته سکوت در زید است هرگاه که بگویم
 مشتاق مشتری را و ظاهر میشود و میگوید که این نسخه را بخواهم که در دلال
 و باع هر دو نسخه و از بزرگان هر دو نسخه را بخواهم که در دلال
 بیاورد که بابت هر دو طلب نمایند بهر آنکه قیمت آن کم میتوانم اگر بخواهم
 و از هر که در هر دو صورت دوم دلیل دلی اعتبار میثوم در این صورت چه باید کرد
 مشکوک است و قاضی صاحب هم مجبور اندیش ایشان یکد و نفر که امرش برای درس
 می آیند آنها باین کتب معرفه دارند لیکن بطرفانی هیچ نباید گفت هرگاه نسخه قیمت
 بدست خواهد آمد اطلاع کرده خواهد شد از روز قبیل فرستادن خریدار دل می رسد
 که ببا و کتابی به پانزده روپیه بگیریم و در نظرش مان چار روپیه باشد و تصحیح و تامل
 حسان بالفعل هر دست ممتنع ازین سبب که کاتب مانچه نوشته است باطل
 مقابل است و دیوانی که نزد مصنف است در غلطی پیران و این است که در میان
 در حالی صورت امکان دارد که سرده غزلها بسوی خود از کاغذ نایک و زیان
 است بیرون آید و مرزاه نور بدل جبهه دران نماید و این هم پرسیده را که فرستاده
 خانه بخان موهنوت بعد از مشورت دارد گاهی می آید و زیاده آن در روزی است

سهای این انجیمت که چند روز در غنچه دم که در سرفه خون بوی آید داشت پخیز
 و تقیه شده است و ز باعث نزله شدید اطباء هم او را از تحریر و مطالعه منع میشوند
 و تصحیح کتب بی ثمن نظر صورت نمی بند و پس مجبوری میکنان در دست جدول بطوریکه
 منت مجتهد خواهد رسید و ازین حرکت که شما بجای خود چهار شربت را می بنید دل
 بسیار خوش میشد اگر امری از امور ضروری سرکار یا همی بزم محبات و نیاداری در پیش
 آنوقت البته مانع این عمل میشود و در عالم بکاری از خوردن و خوابیدن هزار درجه زمین
 بیشتر است چون مطالعه تعلق به شوق دارد و بقول استاد که می گوید مصرع
 شوق در هر دلی که باشد بر می درگازد و حاجت نیست از دست هر چه هست خود
 بجهت بقا می کشد خواهد شد و در عالم می شوقی اگر صد بار پیش من می دیدید باز هم فایده
 نداشت بالجملة ایطای جلی همان است که سهای روی در آن تکرار حروف زائده باشد
 اگر بعد و در کردن آن حرف روی مصرع ثانی همان باشد که در مصرع اول است و افه ازین
 غیب پاکت مثل شفیقان و رفیقان و الا ایطای جلی در این چون عزیزان و رفیقان
 بعد و در کردن الف و ض جمع عزیز و رفیق که باقی می ماند در روی موافقت ندارد و
 چنین خندان و نالان ازین سبب بود اینجا الف و نون صفت فاعلیت است برگاه
 و در کرده شد خند و نال با هم قافیه میشود و خندان و پنهان و رفیقان و پنهان و خندان
 و رفیقان و خندان ایطای جلی ندارد زیرا که پنهان یک لفظ است الف و نون
 است که نیست و در خندان الف و نون برای فاعل و در رفیقان برای جمع است پس
 هر دو با هم متخلف هستند از هم متغایر اند لیکن اینجا دو مذنب است که بعضی برانند که خندان
 و رفیقان از ایطای جلی وارد دو گویند که حروف زائده اگر چه در هر دو مصرع جدا است

لیکن چون زانکه افتاده است بعد و در کردن چو و بلند را نه از بر دی صراع هر دو در پی
 از هم جدا میشود و در پی هر دو از اینهم اجتناب ضرور است و پاره پاره شدن بر خطه اندک از دوا
 در هر دو و در پی هر دو جدا نمیشود و نیست اگر با هم متحد اند البته ایطای حلی ناپسیده میشود و اگر
 با هم مغایر اند هرگز ایطانیت و شایکان نام همین قافیه است که مشتمل بر ایطای حلی باشد
 تمام شد این حکایت هم آقا صاحبان مکرر سلام و اشتیاق میفرمایند و تاج الدین
 حسین خان صاحب از چای ده روز و یکشنبه و تشریف آورده در بار حکیم مهدی علیخان
 نیکبند شلر و ایشان سه صدر و پیه قر است یک قطه بیشتر و ده بود و یک قطه
 امری صاحب شرف دوز و قطه و یک که از باغ پست بودند شان شش قطه و یک که از
 بعد سه چهار روز و یکجا گرفته میشود بعد از آن با هم و ولایت علیخان و در پی هر دو
 چون درین روز تا پنج نذر و از قدیم باد دست و خنجر است از شرم جواب میگویند
 لیکن بعد معالجه و تشکد و بال مردم خور نیست خطا پس مرزا ابوالحسن خان فرستاده
 جوابی که لفظ خود باید در دستاورد و یکصد و بیست و شش تخم میماند که هر روز که مرغی در
 بود خطما که مردمی سوم شنبه کور و دو و سه و می ده و پیه دیر و که غره شعبان بود و پیه
 وصول در آمد پر شب میز نیاز علی هم که خدا شد و در فیل حضور و پنج اسپ و و یک که چوب
 و تلنگها و سناز عربی و روشن که از اینجا بجای میبر و صوف رفته بود و اما و از اینجا
 که خدایان آراسته از راه نخسین مجا و لی آوردیم خواند و بعد از آن عیال و عیال که مرگ
 سوار شدند داعی و میان حاجی و یک و ککار را هم بیک فیل و بال اسپ نوشته بود و نیم
 از حضور هم خلعت با هم رفت تمام شد این احوال حالا حکایت دیگر این است که چون جد
 امجد شما را با آنه انفال طاعت بسیار است و تمامی بچها با خواجه وزیر صاحب این کربن

کهن و ماندن ایشان از سلب تشنه داشتن جناب والد ماجدشان بجهاد فی سبیل
 الله و جهاد با اعداء و اعدای بی آرام و دریا و ایشان بودند و اینجا از صاحبان از ندیدن آنها
 حالت مرغی بسل داشتند و چهار بنابرین گذاشته شد که شکر و خشم و طاعن و سار این جا
 بنابرین چون ممکن نبود که محسن بی مادر خود بماند مادرش را نیز آوردند و محسن را نیز که مسکین
 بی مادر است و غمیکه در پرورش او میباشد همان بجای دایه و عاشق او است بزرگوار
 پس با آوردن چون نظامی و اسحق بهم در بی مادری شریک و خشم اند آنها نیز باز بنایک در
 کنایه ایشان بزرگوار شده اند از شهر بجهاد فی سبیل الله کردند حالا از اطفال سوای محمد میر که بعد از
 درستی بمکان است این چنین جا خواهد آمد در جلی خالص کسی نیست زود بنابرین بعد از درستی که
 اینجا بخواهی دیدن والدین خود آمده است و دلش خست نمیدهد که در شهر بیاید هر روز و دختر
 بخواهی او وسط شانیز در شهر اند یکدیگر و اینجا هم آمده بودند آنچه از احوال محسن پرسیده بودیم
 و اخای محبت خود با و کرده اند یعنی چه آید در دنیا کسی هست که محبت با فرزند خود داشته
 باشد بر انسان چه موقوف است که حیوان با وجود این غریب بودن از عقل فرقی ندارد
 حیوان با جمله محسن و محسن هر دو برادر بخیریت هستند و دیگر اطفال هم که شما گذاشته
 است آید یک یک بفضل الهی در زیر حایه عاطفت جد مجد شامش را بر روی آید خاطر شریف
 از این رکبند جمع باید داشت و بر شکوه آباد موقوف نیست اگر آقا بکامل نفرستند
 باید رفت و محبت بعد از موصله و محبت شما کار مردم غیور همین است این عادت عا
 میسر نیست که بیرنج و محبت نان بزرگان خورده در یک مکان بگویند با یکدیگر اگر سوار فیل
 از بیعتی دوست آید صد بار پیاده راه رفتن بزرگان است نقشه زمین و مکان نو
 بیاوردت نیست که از دروازه اول تا دروازه دوم یک قطعه زمین است که

وسعت آن یک و نیم برابر ملک دو چند صحن بیرونی و بیلی محاط است که حویلی معقول و در
 طیاره و اندک در آن در خانه زنها از خواجگان و میکیه نشایند از آنی خواجگه و صوفیه
 بهایجا حویلی که در ده نشو و در دوازده دوازده و دو م تا کنار چاه قطعه زمین صد ذراع و طول و پهنا در ذراع در
 خواب بود و عمارت ها جدا جدا بر زمین ساخته خواهد شد و از کنار چاه تا دیوار احاطه تا حرمین
 مذکور قطعه زمینی است مائل به شیب بقدر پنج زمین طول آن از صد ذراع همیشه و عرض
 پنجاه ذراع بوده باشد این قطعه تماش باغیت و باغبان هم برای درستی آن فکر
 شده اند بالفعل یا قصد درخت کلاب و شمشاد درشت بیل و سورتیا در آن بکار
 و انگور هم از قلم چاشنی و سفید و غیره قریب است تا در درخت چمن چمن حویلی
 و دیگر نهالهای میوه حالا خریده اند و مسوای این برای بقول و ریاضی و زمین بسیار
 تمام شد طول عرض این مذکور که با قصد و پیر بردیواری حاطه آن صاف شده و بتور مسوای
 چه مائش میای بوری که برای پرورش محمل ساخته اند مکانی ندارد و بعد بر حارت البته کاهنها
 متعدد تعمیر خواهند یافت خدا کند که گواهی شمایر پیوند صورت بند و لیکن شمار اسمی هر رضا
 اقامت مناسب تر است هر چه مرضی صاحب و الاجاه باشد فعل بسیار آورد و تا حال آنچه
 شمارا صاحب و الا نشان گفت و شنید کرده امید همه معقول و مربوط بوده است
 هم خدا فضل خواهد کرد بر کم و بیش مشایره هیچ موقوف نیست تا قوت در بدن است
 باید کرد که نان بز و سباز و عجب لذتی دارد و فی الواقع البوالحسن خلیفه دروغی آدم
 سیر چشم صاحب توفیقی است دوستی با و ضائع نخواهد شد و رقیه نام قرمز می شود
 در زمین خط طغفون است باید رسانید باید دید که خانصاحب کی بحضور می آیند خدا کند
 که زود برسند تا مقدم شمایر یکس شود بخدا کند از استقلال شمایر بیکر که زیاد و

و به نیت بد قوه اوصاف است و معقم بکار بکار قلم و براعت و قلم
 نیک لذت است سلم الله تعالی سلام شوق سوختن انداق و نیک بکار که رقیته الوداد محرو
 به همه شهر حال در لاف نیقته ایقته مخدوم معقم خواصه مجرای اهلای الذبح به قندی اطن
 که نشود نمای ایشان از خاک صفایان است استغن صحت و عافیت جمیع صالحان
 در جواب مستطوره قومه فقیر غالیه سای کاکل وصول گردیده چشم بکار آن در نایه دارد
 گردانید سبحان الله شاه فارسی را بوشیخ لای متعالی الفاظ ترکیه پیر استن طرفه کار
 الیم زوال چاک طبع بسیار خوش شد در تمام خط هیچ جا غلط نبوده است الا در جا
 این غلط را غلط نمی گویند بلکه خطا با اعتبار کثرت و شهرت است و آن این است که
 شاه شمس الدین بلویوس حکامه دو حکیم زبردست بوده اند مثل جالینوس بقراط و ابو
 دانسته معالجه را با آنها منسوب ساخته بودید هر چند این هر دو کس در طب هم مهارت
 تمام داشتند لیکن از کثرت فراوانت در فنون ریاضی مشهور میهنس و بسیار شده اند
 و اقلیدس نیز همین حال دارد آینه احتراز ضرورت است این قسم قسم عبارت نیست بلکه
 در حقیقت احوال و احوال باشد جمله درین روزها اکثر با طره و دراج و بیلدجی بحضور پرنور اطر
 به تعالی می آید و کباب و قورمه و آبج که خورده میشود یاد می آید و جالبه شما سبزه و سیر
 و تاشا هم لطف دیگر دارد و مرکب خودم که اینگونه کیفیت گاه کاهی بعد از آنها در شهر نصیب
 مردم میشود و اینها نیستند که زیاد ازین نیست که اندوخی تمام بنسوج کند رفتن و
 و اگر زیاد ازین اشتناق افتد از خانه خود بیرون رفتن و آمدن تصور نمایند و
 و میفرمایند علیه السلام آدمیت افیونی بیشتر مثل شیخ الدین عربی علیه السلام
 به عالم قلمش نیز و کار دارد و پنج سفر را طبع راحت طلبش را تا به بیای میخشد

ششستار مطوی زمانه است هر روز تخم بدی می پاشد لیکن نگاهی نویت بدو میسر
 خلاصه آمد چهارده بیت اخلاط غلبی دارد دیگر اینکه پر روز یک خطی که اسی عمویش
 نوشته در دکان پاسبان که رسید به باشد یا برسد در همان خط سطر چنانچه
 شما هم هست ملا حظه خواهید کرد حالا از طرف عبارت شما خاطر فقیر جمع است لیکن آنکه
 خط پیدا کرد که در بزرگی تحصیل علمین عمر است و قیام که خط پیدا شد خط مجاد باشد که بهترین
 علوم علم تحصیل معاش و بهر پائیدن ترفع در انشال و اقران است خوشبخت بود
 که بزور بازو حق والدین او انچه از اطوار شما میبارد که چیزی نخواهد شد بهر حال از فایده
 حرف زدن دست بر نخواهید داشت که این دولت نصیب هر کس نشود و دیگر خبر
 از کتاب حاصل میتوان کرد و این بغیر صحبت دست نمیدهد بهر چند مشکل است اما در
 پلستان است زیرا که تنجیدات شما همه مطالبی روزمره است انچه در خطوط می نویسد
 همین حرف زدن بکار برید حالا هم فارسی شما قابل مذمت نیست اینقدر نیست
 که کم حرف نیزید و در انشای حرف زدن دم بتویشوید و این خوب نیست و روانی از
 چیز بهتر است امر و نه در اینجا مقام بود فردا ما نیم و کوچ پشتر زیاده نیست و رقم
 صد و بیست و ششم سیحای مضامین مرده و شکفته که او طبایع
 سریر قدرت بر ذوق بلاغت سلیم الله تعالی بعد سلام داشت یاق فارغ از حد و حد
 واضح باد که رفیق محبت شمیمه مرقوم بستم شهر حال تنضص صحت و عافیت و بیایند
 و بزره جاگانی شخص معلوم مشتمل بر عبارات ترکیه جلقه ط ق که وصول در
 انشای که این ذکرش بطل تا ہی کجا و باشد از انی داشت او تعالی باین داور
 طلب اوقات انیس کند ایتر قیم اول کیشی او کون لارده تلب بولوسیم و زیر کون

که گویانند شمس نه قبله بر کون نوبال کس لاریو بالیق دین حقیقی بی سببی بولغا
ملازیم که کف کیشی بولکشی دین کوب نفور بر دور و عبارات شما زبان اترال بجز خوب بود
ضمیمه این و هزار مر حبا لیکن چون هنوز منقح آن چنانکه باید ندیده و بعضی ضمیمه غلط
واقع نبوده بود و این مضائقه ندارد میشود رفته رفته صاف تر خواهد شد حال هم از وزیر
بهر بود باز هم عرض ریزی نموی شمار که چقدر زود تر شمار این زبان استنباطی و ادبیات
اینها از تاثیر باطن اشراق موطن آن خواص و اندک فرافان است و الا مردم استخوانها در
و ده شکسته اند سر منزل مقصود را بلذت دیده اند بالجمله امروز که است و سوم ماه است
مخاطور رسیده ایم و فراموشتر است میسیم و خط شما در روزم را قور نام مکانی رسیده بود
حال آمد و منزلت من است و بعد از این هم خواهد بود و شب که بگذرد بقیه هم بی نیستی
لحوم خوردنی از قسم ابو و بار به کجا شاید بگذرد و کراج بدست بگذرد اگر بگذرد و
ما جده و از طرفین بعد متلام باید کف که زود تر در وقایع نعمت خان عالی خوش کار
و قایم است که مصرع اولش این است ایوای چون کنم که انیرای شد سقط
و قایم است کتاب و و دلیف که واقع شده بر آورده بر کاغذی بخط مستقیم
نظر از کشتی و زیبائی آن بنویسند و آزاد خط خود چیده زود تر بگذرد رسانند که
بدرست که بمن برسد بیشتر هم خطی بخدمت ایشان یعنی قاضی صاحب متضمنی بمن مطلب
نوشته ام تحمل که رسید باشد و ایشان هم جواب آن بعلوم سپرده باشند تا
بسیار بر روی یک شیر بیک در پیاره مرزا محمد یعلی خان صاخر او و اصغر علی
نوه جناب عالی تنها نیست خود بخاک آورده بود و هم که است و نه شده ام

که می آید بچای شیر در بنده های چوبین میخوشند و یکسبب نچه را جالبه ای حضرت صاحب
نیز و عده کرده اند بلکه بنویسند می دهند ایشان در موسم عثمان مجمل که پدر حضرت
خدیو اتفاق رخا و فرمایید که آنکه چون خطبای رسید و آنجا از شمار مر اجبت بخاک گرد
و یک شیر کلان بر فانی بار بود و حالای شد و بر وایت بعضی سی و یک لیکن شکر انور و
کلانتر از همه شیر است و شکر شیرینی یعنی هرگاه گلر فل خورده از یاد آید و بگو قیل حضور
و بعد تمام حله سیر و لیکن طاقه حرکت داشت از کیه تا از چار طرف بر و باریدن رگشت
و درین گرفته آنرا از ولیده می ساخت و سیغاطه در و میخوشید و خلاصه اگر آنجا را میخواست
الاشبال بگویند نیز میزداده خیریت **رقعه صد و بیست و نهم**
مخفی نمائید که طب بیست و نهم بر افق معول و در روز که هفدهم سرطان بود و بعد یکایان شب
و جوئی نیت یا بطلان غیر در آید آنچه نوشته بودید که غلطی در و لفظ و با عیش و تمییز بل
از آنچه می آید یقین است که چنین اتفاق افتاد و من از اول همین نوشته بودم لیکن در بیان
بیزایر و کانیت اگر شما تمام بران قاطع و صراح در سینه داشته باشید و حالای
صاحب را فصلی خواهد شد البته چون مباحثه من و شما محبت روحانیست و الله اعلم
لیکن اگر خط خام که نویسد یاد را بار می نویسد بنویسد باز هم تنگ نمی آید و اگر
آن سه و بیست و شوم است که زری و شکی غامی در محبتشان پیدا بکنید و اقربای شما
خوار و محتاج شما باشند بساط طلب العلم و فاضل هستند که بگویایان میخوشید و از
ایطعون خلق خدا بشود پس لطافت و رشادت و بزرگی انسان و عوکی و شکر
حمید و ادیت که آنرا رحم و کرم و خلق خوش و بیروت و وفات و جود و احسان
و بزرگواری و خور منون که از اقربای میگردید که دیگر از شما شکر و محبت نماید و بی

قلم که بانی از خود بر هر صفات پسندیده این چاک و چایه داشت لیکن زو جلیب
 که روزی بسیار خیر و خفت روزهای ماه مبارک تا امروز که می نویسد به بخوبی گذشته
 است و بقیست این هم آسانی خواهد گذشت بالجمله گذشت که زو در رضا جانی مؤثر
 شد و بهر سبب که شمار دوم بجای خود روانه نشود و وقت حصول المیلتان برکنار کرد
 خواهد رفت و انتظار رسید خاطر جمع باید داشت لیکن وقت نشد از کار برنگار دین
 کتاب و متوجه این بیان نیز غافلانه اندر او خود تشریف بردن شمار گشته است دستور
 العمل را از اینجا خواهیم فرستاد هر چند که غایت این از سر کاریم شما خواهد رسید لیکن این دستور
 العمل هم در وقت شما و بعضی احوال بسیار خواهد آمد حالا همین قدر اکتفا میکنم که خود و بزرگ
 در حقیقتی که تعمیر و روانی در این صحت و عافیت انداخته دیگر در متن آن ضروری خواهد بود
 بعد از این خواهم نوشته شود وقت سخت تشویش و محنت است و باید که مزاج آقا صاحب
 را بهر حال آقا محمد صلواتی غایب صاحب سوای این و دیگر هیچ نیست که بانی در حق
 علماست که این بار سلامت باشد و جان بر نشوند یقینی متن خواهد شد که کمال کمال
 در این بر مندرگوشا هم دستم به عا باشد آنچه بدلم میکند من مدافع حق بود
 در این حوال را که بگویم پس بر روز عجب روز بود که ما نه می توانستیم که با
 هم نشاندند و سوره نفس هم بر طرف گردید ایشب زاده از ایشب بودام و در ایشب
 بنده که کفتم رسیدند که گشتند و خود بخود گفتند که مرزا امامی بهر حاجه قاضی خان است
 و از آن گفتند که زو جلیب یا اینجا می آمدند حالا شاید درین شهر نوده باشد و درین شهر
 لیکن با آنکه از آن خبر که من نوشته ام در چاک کبری تمام کرده بود و از او از ایشان
 با وجود بردن که نوشته بقیه قابل در میان بکوش من نمی آمد از آن سخن یک سخن در میان

بکوش میسیر و بدقت فهمیده میشد عمل طائر برای ایشان چگونگی کرده بود و قبول کردند
لیکن دوسه دست که خود بخود در عالم غشی آمد تا امروز همان باعث زخمی شدنش بود و
که او در خوشحالی نشود در این حالات دیده عجب آلمی است که ناگفته بلیکن بسیار آلمی
که این آدم با قضا که بی شک است امروز روز سهیل ایشان است دو آدم شایسته و حاجت
در حضور نموده ام اگر اینها عمل نمی کنند و چند دست اجابت میشود و از دست است از
الگوی و نقابت چه بگویم که هرگز شناخته نمیشود و بی شک به خود برای قاضی
ابو الحسن صاحب که از قوط محبت زیاد و ایشان در بلا گرفتار اند باید نوشت
امروزه بلکه اینوقت که هنوز و پهن زده اند این است بعد از این که چه صورت
خواهد شد امیر صاحب به سبب بسیار منوم اند پیر صاحب و دیگر صاحب
قاضی صاحب هم آمده و از امیر صاحب را بخواند و در میان خود بر سر و بر سر
و مینویسد که اینک اینک ایشان عجب تپتی بود و با اینهمه ضایع و بی شک
مستحق محضی واقع شده اند این میوست را غافلید که در چارچرخ و در چرخ
سیر و در آن زمین می ترسم که مبادا فلوس بخرم شود و طاعت کند و دیگر قاضی
زیر و زبانه امم چه نویسم که تفصیل آن در طار ما را بگویش نیز میست
صدوسی امم یعنی نامه که خط بخت نظر مرقوم دقتند و از شکو و افسوس
عرضه شده و سر و ساخت آنچه از دستم قبول نذر قانو نکو یان و دیگر علمای کبری مدینه
شخصه امم نوشته بود و با غنای طینان کردید که رفتن نذر با غنای و از اعتبار
در دولت خواهد شد و شخص منوی تقریر میسیرم میشود که با شنیده است این آدم است
و اگر از جای دیگر از دسیان بزرگ شده باشد چون او بر او تمام شمارا بر کسی جا

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

سیدوسی و محمد

سید محمد رفیع و محمد ابراہیم صاحب نیکم اللہ تعالیٰ بعد استیفاء

بسم الله الرحمن الرحيم

علی اکبر و محمد و حسن و حسین و صاحب بدست آدم

چون غیره در آن بلفوف بود رسید لیکن خط میان چوبود را از آن برون

و در لغت از غاط و غوش شده حال اگر خط نکور پیش نماید خط دیگر

در علامت صاحب کبریا

صاحب درآه نافع غرض دیگر بهمان مضمون مختصر

سینه بدین جهت است که در آن زده شود هرگاه بماند در خط خود میخیزد

و بعد از این که در این مقام رسید و در آنجا اقامت نمود و در آنجا

چندین سال در راه بود و سیده مانند پدر چرخ می زدند که در راه بود

برای امرای بزرگوار و اعیان بایده خواه و نام طلب خواه و نام طلب خواه و نام طلب خواه

این برای محض مخاطب دایم ظلم و برای غائب دایم ظلم

سید محمد علی و ششمین کنفی مانند دی و سید

هم چنانی که در این رساله بودا صلی صاحب لقا و جوابهای صاحبین را

و در خوار که اسم آن حضرت را در میان خود می گویند و در خوار که اسم آن حضرت را در میان خود می گویند

وہی جہاں جہاں خدا و موم راف کسان پر و لکرام دین پیدا

ده شده ثواب از هر روز کار و مطلقه نماز که از هر روز می باشد

من اسما صحت سخی الی الخ

ایک روز جب کہ میں رسیدین پور میں موجود تھا کہ

1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024, 2025, 2026, 2027, 2028, 2029, 2030, 2031, 2032, 2033, 2034, 2035, 2036, 2037, 2038, 2039, 2040, 2041, 2042, 2043, 2044, 2045, 2046, 2047, 2048, 2049, 2050, 2051, 2052, 2053, 2054, 2055, 2056, 2057, 2058, 2059, 2060, 2061, 2062, 2063, 2064, 2065, 2066, 2067, 2068, 2069, 2070, 2071, 2072, 2073, 2074, 2075, 2076, 2077, 2078, 2079, 2080, 2081, 2082, 2083, 2084, 2085, 2086, 2087, 2088, 2089, 2090, 2091, 2092, 2093, 2094, 2095, 2096, 2097, 2098, 2099, 2100, 2101, 2102, 2103, 2104, 2105, 2106, 2107, 2108, 2109, 2110, 2111, 2112, 2113, 2114, 2115, 2116, 2117, 2118, 2119, 2120, 2121, 2122, 2123, 2124, 2125, 2126, 2127, 2128, 2129, 2130, 2131, 2132, 2133, 2134, 2135, 2136, 2137, 2138, 2139, 2140, 2141, 2142, 2143, 2144, 2145, 2146, 2147, 2148, 2149, 2150, 2151, 2152, 2153, 2154, 2155, 2156, 2157, 2158, 2159, 2160, 2161, 2162, 2163, 2164, 2165, 2166, 2167, 2168, 2169, 2170, 2171, 2172, 2173, 2174, 2175, 2176, 2177, 2178, 2179, 2180, 2181, 2182, 2183, 2184, 2185, 2186, 2187, 2188, 2189, 2190, 2191, 2192, 2193, 2194, 2195, 2196, 2197, 2198, 2199, 2200, 2201, 2202, 2203, 2204, 2205, 2206, 2207, 2208, 2209, 2210, 2211, 2212, 2213, 2214, 2215, 2216, 2217, 2218, 2219, 2220, 2221, 2222, 2223, 2224, 2225, 2226, 2227, 2228, 2229, 2230, 2231, 2232, 2233, 2234, 2235, 2236, 2237, 2238, 2239, 2240, 2241, 2242, 2243, 2244, 2245, 2246, 2247, 2248, 2249, 2250, 2251, 2252, 2253, 2254, 2255, 2256, 2257, 2258, 2259, 2260, 2261, 2262, 2263, 2264, 2265, 2266, 2267, 2268, 2269, 2270, 2271, 2272, 2273, 2274, 2275, 2276, 2277, 2278, 2279, 2280, 2281, 2282, 2283, 2284, 2285, 2286, 2287, 2288, 2289, 2290, 2291, 2292, 2293, 2294, 2295, 2296, 2297, 2298, 2299, 2300, 2301, 2302, 2303, 2304, 2305, 2306, 2307, 2308, 2309, 2310, 2311, 2312, 2313, 2314, 2315, 2316, 2317, 2318, 2319, 2320, 2321, 2322, 2323, 2324, 2325, 2326, 2327, 2328, 2329, 2330, 2331, 2332, 2333, 2334, 2335, 2336, 2337, 2338, 2339, 2340, 2341, 2342, 2343, 2344, 2345, 2346, 2347, 2348, 2349, 2350, 2351, 2352, 2353, 2354, 2355, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2362, 2363, 2364, 2365, 2366, 2367, 2368, 2369, 2370, 2371, 2372, 2373, 2374, 2375, 2376, 2377, 2378, 2379, 2380, 2381, 2382, 2383, 2384, 2385, 2386, 2387, 2388, 2389, 2390, 2391, 2392, 2393, 2394, 2395, 2396, 2397, 2398, 2399, 2400, 2401, 2402, 2403, 2404, 2405, 2406, 2407, 2408, 2409, 2410, 2411, 2412, 2413, 2414, 2415, 2416, 2417, 2418, 2419, 2420, 2421, 2422, 2423, 2424, 2425, 2426, 2427, 2428, 2429, 2430, 2431, 2432, 2433, 2434, 2435, 2436, 2437, 2438, 2439, 2440, 2441, 2442, 2443, 2444, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2451, 2452, 2453, 2454, 2455, 2456, 2457, 2458, 2459, 2460, 2461, 2462, 2463, 2464, 2465, 2466, 2467, 2468, 2469, 2470, 2471, 2472, 2473, 2474, 2475, 2476, 2477, 2478, 2479, 2480, 2481, 2482, 2483, 2484, 2485, 2486, 2487, 2488, 2489, 2490, 2491, 2492, 2493, 2494, 2495, 2496, 2497, 2498, 2499, 2500, 2501, 2502, 2503, 2504, 2505, 2506, 2507, 2508, 2509, 2510, 2511, 2512, 2513, 2514, 2515, 2516, 2517, 2518, 2519, 2520, 2521, 2522, 2523, 2524, 2525, 2526, 2527, 2528, 2529, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2537, 2538, 2539, 2540, 2541, 2542, 2543, 2544, 2545, 2546, 2547, 2548, 2549, 2550, 2551, 2552, 2553, 2554, 2555, 2556, 2557, 2558, 2559, 2560, 2561, 2562, 2563, 2564, 2565, 2566, 2567, 2568, 2569, 2570, 2571, 2572, 2573, 2574, 2575, 2576, 2577, 2578, 2579, 2580, 2581, 2582, 2583, 2584, 2585, 2586, 2587, 2588, 2589, 2590, 2591, 2592, 2593, 2594, 2595, 2596, 2597, 2598, 2599, 2600, 2601, 2602, 2603, 2604, 2605, 2606, 2607, 2608, 2609, 2610, 2611, 2612, 2613, 2614, 2615, 2616, 2617, 2618, 2619, 2620, 2621, 2622, 2623, 2624, 2625, 2626, 2627, 2628, 2629, 2630, 2631, 2632, 2633, 2634, 2635, 2636, 2637, 2638, 2639, 2640, 2641, 2642, 2643, 2644, 2645, 2646, 2647, 2648, 2649, 2650, 2651, 2652, 2653, 2654, 2655, 2656, 2657, 2658, 2659, 2660, 2661, 2662, 2663, 2664, 2665, 2666, 2667, 2668, 2669, 2670, 2671, 2672, 2673, 2674, 2675, 2676, 2677, 2678, 2679, 26

[illegible]

آنکه از شهرت است که بخواهیم از کفایت مخلص این داخل نموده است تا بزرگان و بزرگ زادگان
 ازین آیین شوند چون خان موصوف و بعضی دیگران که نشین و دیگران را که
 در ده بود همه را بگفته جان قلی بیگ یقین حاصل شده که این بیگ کسی است که در ده
 در آن زمان که در ده بود که بگفته خان موصوف نازل گشته این مرد و این خبر
 و کیفیت و پاسبان شده و اما در پسر خود و دیگر آشنایان خودش را و در بطریق و با و آشنا
 با حاج و زاری پیش آورده یا بایان نموده و احاطت بر عرضیه ازین بیگ نظر انداز کرده
 است و در اول سینه و کلاه بزرگ زده بودند و خود و جناب عالی را با هم قباله احدی مجال
 آن ندارد که چنانکه کسی آدمها فرستاده و رایغرت کند آدم بر نقل کتابها فرمایشی
 نماند که بچند کس گفته ام آنی بگویند از احدی یاد آورده است و روزی شخصی حق الیقین
 بخط مایه آلوده بود و بی رویه و بی حرمت میکرد و نهایت بر سرش میزد و میزد و چون
 در ده است و اینها را قیمتش و بهشت در نظر است و این را هم کران بریدیم
 اگر بیخ یا خشن است ایدار از آن است و پس کردیم و دیگر خیریت وضع و نفس
 در ده علی صاحب خوش و خرم بسرمی برند خاطر معذورند و رفته صد سی
 و بهر تمام نقاب کوز بر اعت و حاف آبار لذاعت سلیم است و تعالی مفاخره و محبت
 طراز مرقوم باز و دهم شهر حال در لف نیتقه اینقه ممتاز نوع بشر مدرس رقابتم است عشر
 از حج و این احارای دام مجده متضمن صحت و عافیت جمع بزرگ و گویا یک و
 علی که در خط سابق بود و تاریخ پیچیدم ماه مژبور و در پخش نه بوقت سپهر بر خفا
 از حلال کسای و وصول مسرت شمول بر کشاد و مطالع آن غنچه دل را بر پایه کشید
 با و دیده کنار نهاد و مقادیر و سبب دیگر که در حیات است و روزی که که شامی تو پی

حالا معلوم نیست که در خط شد یا خیر **فصل صد و سی و هفتم** در بیان
شعبان روز یکشنبه خط مسرت فطامه عیسی جدا شد خود نوشت و بفرستاد
که جدا جدا بنام دوستان بود مطالعه را که حال آنکه که من طلبیده بودم بنام
انشا با خط العزیز روزیکه می آید براه خوابید آورد لیکن یک کاغذ را تلف نمود
میخواهم که نقل غزلهای حال بامرئ در حاشیه یوان بخط برادرش انوشیروان بنام
در محلی نقتد و غزلهای شاعر و حال بوالد جدا بنام رسانیده شد خطاب نمودن در
و یوان **نکته** باشد نزد شما فرستادن ضرورت نیست زیرا که اگر دیوان آنجا نبود
رضا نقده داشت حالا چه فایده این بانه بجهت شاعر از ضیق فرصت صاحب شاعر
منقذ شده و بعد ازین هم خواهد شد همین هم درین روزها انجمنی کفتم برای شاعره
سکینه **نکته** در شاعران معنی صاحب شاعره بود حالا اگر در ملاقه من هم شاعر
بکنند را نه ندارم که بزمم آمدم بر احوال دیگر باینکه که سعادت علیخان در وقت
بر او روید خودی چهره بیکه سوای نظام الملک آصف جاو آمدی سلطان علی عصر
هم در شعور باو نسبت نداشت لیکن حالا این نواب خیالی غنیت است روزیکه برسند
از بس رحم بعد و در و زان پیاده های ناکه را حکم کرد که بخیرند بر کس از زن و مرد
به طرف که خواهد بود و بر چه از نقد و جنس و بگوید که از هم نشده باشد و سوای ابل
مردم بسیاری از قیدیان نیز باشند جدا جدا بنام بفرستاد شش بار چند تا چوبی
و چند تا لای مروارید یافتند و به روز به بار می دهند و بار یاب و یوان خاص
و از قرائن و آثار چنین معلوم میشود که شایزه برای وزیر صاحب و امیر خدایت
و از قرائن و آثار چنین معلوم میشود که شایزه برای وزیر صاحب و امیر خدایت

مقامات و مردم بخشیده باشند و عقل جبار و زاریت یا بیشه که بدرگاه حضرت عباس
 می رسد و بنای عالی باین جهت رفعت یافته بود که تمام بازار را از نیکین که به بطور افکین بند
 ایشان فاخته و بر سر دکان پهن شده بود و چند جا در راه بالای بله نوبت نیز دند و در
 این راه و بپار قصه می کردند و سامان سواری چه گویند که در تقریری آید از مودنی ^{۱۷} زمین بر
 زمین های مرتفع گاه و دیگر حشمت و ندیم که چشم فلک ندیده است همه بود و از
 کثرت خلیق و قدم راه طی کردن بر آید و گاه و گاه می یافت بود و مردم بسیاری در کوچه ها
 زمین غلطیده و ضربها خوردند و الحاصل جناب سلسلی تمام راه زر نقد بهر دوست
 روان بآن قوت می انداختند و بدرگاه سیده یکصد و یک اشرفی و یک نان طلایه یا بالا
 یک سیر و وزن بوده است نذر کردند بعد مراجعت تمام شام ابنوه مردم کم نمودند
 مجلس منواعت صاحب ایشان علاقه که خود در سر کار بیلی صاحب داشتند و غلبه
 آن منشی امیر حیدر شد و خوشان در حضور جناب عالی میباشند جناب عالی را ایشان
 خیلی نظر عنایت است چنانچه خلعت هفت پارچه مع جیفه و سپر و ملای مردارید و با
 جبار دار بایشان مرحمت شده شمارا درین عرصه دوسه بار پرسیدند رقعته که شما نوشته
 حالا بایشان نمودن مناسب نیست بطور دیگر از طرف شما نوشته خواهم داد و بر رقعته
 منواعت است من برای برار رقعته شتم روز کار شما درین سرکار معرفت مرزای کو
 مرگو حیاط دارم مطمئن باشید و منتظر لطیفه غیبی بنشینید **رقعه صد و چهارم**
 به پسر خیر نامد که بر روز که چهارشنبه و سلج بخادی الاولی بود و خانصاحب مکرم تاج
 الدین حسین خانصاحب داخل شهر شدند و بایامی صاحب کلان در سکانی از عمار
 آفریزی نزدیک کوشی صیاح مدوح فرو آمدند منشی امیر حیدر بحکم صاحب

بیاد و مصروف به اندازی و دیگر به استیلاست لیکن تصرف طعام از سر کاهش به خود
 میبرد و دی روز که غوغای جهاد علی الاخر بود در حوالی مولوی حسین علی خان صاحب
 با فقیر هم ملاقات شد تا دیگر گفتگو از طعام هم بجا آوردیم شاید اطعمه دی روز که بخور
 مولوی صاحب باشد جدا مجدداً داده کرده بودند که طعامی برای خان صاحب بفرستند
 من شکر کردم برای اینکه داده از سر پذیرفتند و گفت نمیخواهند که دوسوی
 صاحب بفرستد از بابای دیگر هم طعامی بفرستد این صورت ارسال اطعمه بر پادی زخم
 است فائده طعام آن است که معالجت آن لذتی برادر دانه اینک نصیب شد شود که
 باز و اقامت چند روز اینجا خواهند غلط انداخته و دوسوی این میان شاه و خان
 به شکاف و کار نیست اگر از اول نمون مرسوم شده بود که به وقت نامی صاحب
 به او ابرو شده بودند طعام برای ایشان باید فرستاد حال نامی صاحب بود چون پیش
 در محرم اتفاق نیفتاد بود و حال بی جهت نخواستند معنی نه است نقل و معنی
 که از صبح باران شدید باریدن گرفت تمام را به خصوص ما که چه مایل شد فائده
 بهین علت و نیز از جهت رفتن ملاقات بعضی اصحابی آرزو شده و در باران
 دیدن ایشان آمدند و در خانه نیافته مایوس گشتند بخانه مولوی حسین علی خان
 نخواستند رسید آقا صاحبان مجدداً بر باز دید که در خانه ایشان رفتند و حال مایوس
 گشتند و از آنجا آمدند و ساعتی که یک پاس به دست ما شد مستند به این که در خانه
 نخواستند بودند منصرف شدند و در وقت عصر از خان صاحب اجازه
 از صاحب دیدن در خانه ایشان خواهند رفتند و در وقت عصر از خان صاحب
 اجازه دیدن خواهند گرفت و در وقت عصر از خان صاحب اجازه

شود چون خانصاحب را با غایت عظمت و جبروت شما که درین روزنامه خدا بفرستد
ایده کیفیت جمع شدن مردم فی اعتبار دخیله شاد و دیگر جایک و چانه بیان کردند من هم
را خوش آمد و زانسان سازی که شاید روزی بحسن سلوک پیش آید قدری پسته که نیم انداز
و گری باشد در یک خرطیه برای شما فرستاده ام مناسب آن بود که دیلها بفرستم
چون دیدم که جد شما سوای دیلها که برای دیوان صاحب طلبیده علیه دیلهای دیگر هم
قسم می بری برای شما فرستاده اند همین قسم که اگر دم خدای موبان بخشید بود لیکن
این خیال که سباده ابار سنگینی داشته باشند از این بیم دست برداردم تحفه محترمانه
و انعیان قبول باید فرمود و باقریک را در تنهایی بجای خود از طرف من باید نمایان کرد
که مبارز و آیند امیدوار اضافه باشد صاحب والا منابت حق خدمت کسی بهر چه
فیلان خانصاحب است که صاحب والا جاهه خواه المانع را بفرخ آباد طلب کرده
بعد و غشی کری بور دنام ایشان مقرر خواهد شد تمام شد تقریر خانصاحب حالا
شنوید که هر چه میشود تعلق بیخت و اتفاق دارد الحمد لله که آقای شما دعوی کبری تمحیلی
شما خوش نیستند بالفعل که سه ماه آقا بدین معین ملک است بعد رفتن او به جو
نواده شود خواهد شد آنچه شتم در دل بنمایدارید خوب گردید که بهاران یازده اشتغال
کمترین است بجای نماند که بیست و نه سال از این آن کند که دوستان که هرگز دیده
هم بلند از زمینها رسیده اند باز شده اند که از این حقایق خبریت میشد و شریف
بوده است که تحریر و آرایس فردا مشاعره و شعرهای تازه بعد ازین خواهد رسید
من هم الهی روز بخاس آمده ام دیگر نیکی دی روز جمعه تا مجولی نو تعمیر میرفتند در
در حالی که با خانصاحب ملاقات شد که این ملاقات داخل ملاقات نیست

اگر دوست بشود غالب صاحب نزد چه سالی آیند زیاد نیست رفته شد و
 چهل و یکم غنی فایده که خط شام قوم و از دینچه فایده خبری است
 ساخت روز یکشنبه شب به مسجد شمس صدر بود و چند خط فقهی که صاحب
 و کروکها که اوله بقلم نگرده اید اینقدر تساهل هم خوب نیست بعد از وقت چندی
 باشید و بسیار خوب شدند و وی صدر دینچه فرستاد و این معنی موجب بابت و
 رزق و سبب نوشتن وی شد است پس بنویسند این میثد وی در عین ضرورت
 افتاد من امروز در چلی نوشته ام و میثد و نموی شما را همین جا طلبیده کرم است و
 که بر کاره ذاک این خط را آورد و این وقت که دو پیر نزد اند نموی شما گانده میثد وی
 بنابر ضرورت آتش و آون و دای کیمیا منض شده بنجاس رفته است آنجا رفته گانده
 بخوبی و او به مبلغ از آنها جن طلب خواهند کرد و از کسانی که میثد وی بنامه بنام
 پاوپیره کولی یا حبشی رام و در عوض این مرده خواهند گرفت این مرده که شامی شستیه
 شاد میشود از اینجا معلوم شد که در دنیا هر چه هست زیر است دای بر حال کسی که زند
 کمالات روی زمین اگر کسی جمع باشد در دنیا هیچ نعمت ندارد زن و فرزند و پیر و مادر
 و برادر نه شخص سخی و صاحب مال را دوست میداند از قحطی مرزا ابو الحسن خان
 دیوان دل بسیار خوش شد چون مرد سینه صاف و خوش سمیت و دوست شکر
 هر قدر که ترقی برای او صورت بندد و لذت شود و لیکن از بافت بر ناسی که حاضر
 خان صاحب که مفراتاج الدین حسین خان دل بر آتش غم و غصه کباب کرد و در دنیا
 که ایشان بر پر کنه می مانند یا استغفار داخل مرگانی کنند که این اگر ایش با نند
 همه مانید و الا بنوعیکه صورت بند و حیل می کشد و ترک بنو کمری نموده این بنو کمری

بزبان محبت آدم سخن مردانه و از دست مبارک لیکن اولی بخانصاحب موصوف
 باید نوشت که من در ترک علاقه زفاقت جناب از دست نخواهم داد برین نوکری
 موقوف است اگر داخل هزار ملتصق باشد یکساعت آب درین جای نمی خورم گیاهای
 این زمین مثل عقرب می گردد بعد از آن بابو الحسن خان دیوان بهانه دیگر میش آورد
 ترک علاقه باید کرد والا آئین انگریزی نیست که کسی با سخا ط کسی ترک نوکری نماید بلکه
 ما خود میشود و ضرورت تحریر خط برای خانصاحب ازین سبب است که میاد اشتهاد و جو
 ایشان نوکری بکناد و مردم کمان بر کمر دارند و خانصاحب را کلمه نوکری را گذاشته یا صاحب
 موصوف خودش ایشان را طفل و نارسا دانسته جواب داد هر چند مرزا ابو الحسن خان را
 از خانصاحب با شام بدل محبت و شفقت خواهند کرد و ترقی هم بمسی خان مقری الیه
 لیکن حق احسان خانصاحب که مفر از یاده ازین است ایور دنیا اتفاقی است بر آن
 ما را آن نباید شد همیشه بهنام در آن باید کرد که زبان مردم و انشود از زبان مردم نباید
 دیگر آنکه در القاب کسانی که در سن از خود بزرگتر باشند یا بجلت و شفقت پیش بیایند
 لفظ مشفق نباید نوشت قبلی نوشته بمنع عنایت و احسان یا مخدوم امید گاه باید
 نوشت زیاده خیرت **رقعه صد و چهل و دوم** رقعته شریف و رفیع
 عرضی استی جناب قبله و کعبه از لشکر طغران مرقوم دهم رابع الاول سلسله انجری و راسخه
 تاریخ چهارم تقویمی و غیر دهم ویتی بزور شب که عبارت از دیر روز باشد رسیده
 سر و ساحت حق تعالی در همه اوقات دین سفر همراه با و از خط دی روزه چنین شرح
 می باید که منور و سده تشریف و شرم ملازمان الای حساب و الامیاق عالی شان دهمین
 خدمت اتفاق افتاده که در همین لیالی و ایام پولی بدست شما بیاید تا اگر کسی که قرض

گرفت بصرف می کردید پس بنویسد آنچه باقی ماند اینجا بنویسید و دیوارها را بشوی و
و درین درین مقام تعجیل و اضطراب ندارم لیکن نشانم خدا حال اهل زمانه را خوب بیند
و در دست دادن باورچی چند چیز مانع شد یکی به دست آوردن باورچی جوان خوش طبع
و بخت کار در صناعت طبع شما هم بجای خود انصاف بکنید که شخص صاحب این طبعیت
بکجا پیدا میشود و اگر هم هست لکبشور بدیه یا پانزده کی می گذارد و دو نیم صحت بزرگان است
که آدمی را لازم نیست که بخانه آقا یا امیر عظیم الشانی سوای آقا باورچی یا رکابدار یا طبیب
معرفت خود بسیار دین امور را بداند و در این میان چنانچه باید که داشت زیرا که بیشتر اینگونه
آدمیان متوهم و متکلمون الجمع و طفل مزاج واقع میشوند و قضاشان دشمن یکدیگر که با
که بعد طعام خوردن جمعی در معده پیدا شد و تخمه یا میضه رود و دوزخنده بهمان مرض جان
داد و باورچی و میرش بهر دو بدنام یا مقید شدند یا معرض تلف درآمد لیکن این بختها
و در طبایع بزرگ مثل خباب عالی دامر اقباله یاد دیگر امرای بد طبع متوهم است صاحب
مناسب شام و بزرگ و دانا در قیاسش شکو خصال اندا که به جاسمین معطر باشد طبع
که در دنیا کسی معیبت نوکری کسی نشود و بر باورچی چه موقوف است خدا حکار هم میتواند که
آقا را بر هر بلاک کند همیشه دوستان برای دوستان بدایا از قسم حلویات و غیر آن
می فرستند اگر همین دوسوسه ها گنجایش داشته باشد ممکن نیست که کسی چیزی از دست
کسی یا از دست او کسی بخورد لیکن بالینند احتیاط این را بنویسید که برای اعلا علم امر اگر
و مقید نمودن آدمی قاصد باشد باورچی نباید برود و بدیه و پیشکش از خود دینیا نیز نباید آورد
و برای همین در دعوت چنین کسان زرقه برای مصرف باورچیانده مقرر است که با کجا
پنجه شود زمان بار برای این نیز فرستد که جوان و خوش طبع و صنایع را کجا باید و اگر

بهر هفت روز یک گهتو ای از دست می دهد و سواي این طلباخی و خدمتکاری و دو عهده کی
 ندی که در چند روز است که هر یکش علم شخصی که عمرش زیاد از دست و پنج نباشد و صورت
 هم صورت آدمیت پیش من امید دارند که کسی صاحب و الا مناقب آمده بود من هم
 راضی شده بودم سچو استم که او را به هفت روز پیوسته ساختن بفرستم چون در میان
 ایام خط شامان من کوچ صاحب عالیجا رسید و این اندیشه هم بخاطر راه یافت که ما
 اینهم پسندیدیم که اگر باز هم زری داده من خص نمایند مضائقه نداد و الا تحت خرابی است
 اگر چه پیشتر بودم که از طرف من رفته اند و یا گفته برشته اند دل تجارت نداری
 ای که ما و با خط طرفانی بکنند که این مردان لکهنو آدمهای ناکو را این تصور که زری بد
 آرد و حق من و بجای خیر کنند بی صرفه روانه این طرف می کنند بالجه اگر شما بنویسید خبرش
 که کوز را بشا به هفت روز پیوسته راضی نموده بشکر فرستم و الا فلان **فصل**
و جهل سووم مخفی نماند که تیارخ سجد هم جب خط فرست مطمن رسید و مطالب
 و توفیق بفهم در آنچه نوشته بودید که شاید جواب بعضی سوالهای من از نسخه چار شربت و
 تحریر خط و مخاطب شما مانده باشد صورتش این است که من هنگام تحریر جواب خط شما با وجود
 این که آن خط را برای همین سگم گذاشته بودم که آنچه استفسار نموده اید با حسن و جود
 مخاطب نشان شما سازم لیکن چه بگویم که وقت تحریر جواب چنین بخیال رسید که آن خط را باز
 اندازم زیرا که معمول و مرسوم همین است که هر خطی که از طرف شما میرسد بعد مطالعه برای
 آماره می گنم و روز و دیاید الا خطی که متضمن مطلبی می باشد آنرا بعد تحریر جواب و درین
 از داری سازم چنانچه این خط را هم چون مثل بر سواي چند بود نگاه داشتم بودم از آنجا
 آن وقت چنین در دل گذشت که شاید حواله بقوت دستی کرده ام ازین سبب بعضی

سوالات را جواب نوشته شد و بعضی را منتهی ماند بعد از آنکه جواب روزی خطه کوپای
 که گذاشته بودم را انجا بیاورد آن را دیده خبیبی شناسفت شدم من بعد قلم را برشته
 و جواب سوالها را در آن درج نموده حواله کورویان را کردم که بزرگ بر خاندن چون رسیدند
 خطه در آنک از کورویان از یقینیات است لهذا اینوقت اعاده آن نمیکند اگر بعد ازین خطه
 آمد و اشاره از خط من که سوای لغافه خاککی شماست نخواهد بود تکرار آن چیزها را هم کرده اند
 کیست چه ضرر و لیکن از شما توقع آن دارم که اگر آن خطه رسیدند و باشد فیروزه و خطه و
 آن سوالها نماید زیرا که بعد از این خطه خطه بعد و محض ما ختم کوپای سوالها
 مانده است لیکن در آن خطه هم ذکر لفظ اسامی بیج نکرده بودم زیرا که تا لغت احوال
 لفظ دیده نشود و خاطر جمع نیکرود و در صراح احوال لغت بکمال اختصار می نویسد
 همچنین در لغات دیگر الود قاسوس ازین جهت چند روز صبر کردم تا قاموس از خانه
 مستثنای طلبیده دیدم لفظ انامی با نامی مشابه این صورت انامی بیج جا بر نماند
 محض است لفظی است که مقصدیان ساخته اند و اسامی با همین بی نقطه و فتح الف
 جمع الجمع اسم است لیکن در فارسی بربک کس هم اطلاق آن جائز است و توقف دو
 سه روزه در جواب خطه ازین جهت بعمل آمد که تاج الدین حسین خان صاحب را در دست قدیم
 عارض بود و خط جناب مدوح هم طغوت بین خط است خط باید نمود این بار در خط من
 بمزاج حاجی صاحب نویسد که اکثر اوقات از من مستقر عالی شمای باشند دیگر
 و شریف خانده بعا فیت بستند من درین روز برای دیدن والد شرافت بودم و بهیار شبا
 روز انجا بودم اگر چه شب باین مکان هوای خوب دارد و روزانه نظر از دیدن سبکی
 در خان سیرانی حاصل است لیکن آن چیده و پسته شهر گزایاده خیریت را

وجمل و چهارم لودعی المسمی بر سبب کماله تعالی بعد اشتیاق زیاده از تحریر و انصاف باد که دی روز که دوازدهم ربیع الاول ۱۲۸۵ هجری بود مکتوب دل نواز در عنایت نامه عوی و الاقدار که مرقوم بنیم شهر مذکور بوده است و در اسعد از منده غازه طراز خبر نمود وصول مسرت مشمول و مضمرشش فیهن نشین کردید روانی عبارتش تمام آب زندگی بود لیکن بعد ازین از دو لفظ که در کاتب یاران مستعمل است و شما از عدم تتبع لغت مجبور از ضرورتی که اینک نوشته بودید که هر فراز نامه مملو از اخبار اخبار اصحاب من اخبار جمع خیر است بشنید یا و این لفظ صفت ذوی العقول است نه صفت غیر ذوی العقول و خبر هر که داخل ذوی العقول نمی تواند شد دوم اینکه مقارن بین عبارات از کلمات بلاغت سبک شاعر شرح نموده بود که شرف صد و پنجاه و شش افکار دل را آتش می مریهم اطمینان گردانید این فقره لائق تحسین و آخرین است لیکن همین لفظ افکار که حقیقت ریش واقع شده خرابی کرد و پوشیده ماند که ریش دومی دارد یکی زخم دوم صاحب زخم را گویند دل ریش معنی دل زخم دارد است دل موصوف و ریش صفت آن و ریش دل معنی زخم دل می آید و ریش افکار هیچ معنی ندارد ظاهر که اگر ریش را مضاف و مضاف علیه قرار دهیم مفید معنی نمی افتد و اگر افکار را مضاف و مضاف علیه قرار دهیم نیز همین حال دارد این غلطها مخصوص بشمار نیست اکثری اشتباه صاحب دعوی درین مقام لغزش پای می نماید خصوصاً در لفظ اخبار اخبار که در قائم حسانی دیده میشود که بغیر همه دانی جانشینی فرعون و عمرو دزاسر او را ندانند لیکن چون درین محال داریم و اشتاق صحت الفاظ می باشد و پدر شما یگانه یکی ملک تحقیق است صبر و این غلط از مثل شما قفزد و سگاه موجب نزول از نام اعتبار است دیگر

آنکه سوای خط میان کشید و رسید محمد خان که جواب داد و فرستاد و شدین خطی
خط صاحب نبود که جواب آن ازین طرف نرسید امیر صاحب نوشته اند که چون
خط غلام علیخان نفرستادید فراموش است که نه خط میرسد اندک آن برسد
نه خط غلام علیخان شاید از سهو در خط نه پیچیده باشند بالجمله باین قصد چک است
حالا سرشته مطلب دیگر هست می آرم این است که اراده جناب مالی داده اند
بود که از تیر اسی که نام دهی است بر کنار نهر چوکا سوای پراشته شود که سبزه
بلکین بر کردند لیکن باطلها چون اسبش فهم و افق غرض حکیم مهدی علی خان
رسید که در جنگل سرشته که دیر در مضر بخیام دولت شده شیر بسیار است چون خود
بدولت عاشق شیر و شیرانه باین طرف برشتند ازین جهت در مضر جیت تعویق
شد بی اغواق و غلو میگویم که دی شب شب ماه درین میدان لشکر داشت گرفت
آن سفری است و جدائی بتخریر و تقریر ادانی توان کرد جای غماید تمامه حواضر
داشت دیر و زیم و شیر دیگر شکار شد و یکتای دیگر مشه حال یکی عبده و شاید چند
روز در اینجا مکث است بعد ازین باید دید خبر عوام است که برای شکار اخیال
غیر خواهند کرد لیکن بدل نمی خورد زیاد نیست رفته است در جهل و
چون حکم بیان امامی صاحب سلم الله تعالی بعد مدتی و شوق و اشتیاق با درویش
چهارم ربع الاول ششگانه چری بود از ریتا بهر کوچ سه گانه و یا چار و یا پنج
کشی رسیده و اینجا چویند و نام جانور کوچک پر در کیش آن در باب دعوت
آوم رنایم که دو غلبه شادانی پر دایب یاد نیست باین روش
فلانی که داشته قلیان آتو تمام بکشتند تا باین که ازین

است لیکن آنقدر که یک کس را بنویز نگذرد قاعده این بی پرست که خود بخود پیش
 او میگذرد دست کسی نیاید خلاصه امروزه شیفته مقام است و فردا هم بقرینه مقام
 میشود و روزی که در میان جناب عالی دام آفتاب قدری حرارت بهم رسانیده بود
 آنوقت بهت تمام راه بسوی پالکی اهل سراق دولت گردیدند لیکن امر و فضل الهی
 بسیار سوزنده و دوازده کله تفکات مسکنه اخشن دوازده بیلد زجی شکار گردند بر روز
 حضرت صاحب عالم با و چند دو پیازه و بهر تبه با و جان و نور چشم و علو
 آنحضرت برای جناب عالی فرستاده بودند از درج اشرفی مرتبه زالوش و سواری گذرانید
 و بنشیند بسیار خوب است اگر آسمان چشم نکند امید ما است دیگر آنکه شما و والد
 اجداد و غمی شما ازین سفر بسیارادی کنم بی شائبه اغراق میگویم که این سفر نعمت
 بسیار است که روح را تازه میکند خدا نواب وزیر الممالک چهار رازنده دارد که در
 از آنکس نمیشوند شخصی بخض کرده بود که امروز خیمه بفلان طرف روان باید کرد و
 شد که آنجا آب بسیار کم است طرف ثانی باز بعرض رسانید که سقا مارفته آبهای آرند
 ما را شاد شد که من برای حظ انفس خود میخواهم که خلق خدا مستضعف شود و الله و باید
 جان و بیت پردی که در مزاج جناب عالی یافته میشود شاید در امرای سلف باشد
 که امرای اینوقت باید به نسبت با ایشان نیست و نبوده و از عنایت جناب سر
 چیز خفیه که رستم و سواری رتبه عنایت میشود و هیچ کاری می آید برای فقیر خود
 و اهل معین است دوسه و در پیش ازین بنم که خیمه کنار آب اتفاق می افتاد و جای شما
 خفیه است آن روی آب چه قلمهای خوب شنبه بواسطی بود لیکن که بر
 و در میان امرای اینوقت باید به نسبت با ایشان نیست و نبوده و از عنایت جناب سر

باید مار بخلی که خوانده شود و سر و کار است با جمله ازین قطعه زمین چارطون است
بلکه او همی رود بقول پاره از عوام خبر است هم گرم است باید دید که اگر بخلی باشد
پسر لاله فقیر چند مباحن لغوت است به بخش علی باید گفت که در این که در و کاشی
قصایان در اینجا است رفته عوالی لاله فقیر چند خبر یک سخن گفتن بود
خط از دهنوجی بریاند زیاده خیریت رفته چند و جمل
و خط ای طالع و دو خط شایکی پیشتر که در این احوال زن ضارب شوهر خود شوم و
بود یکی و در روز که بست و یکم بود رسیدن برای اینکه فامه نام شمار سدر کاغذ
جدا گانه شرح رفته می نوشتم اگر بجای خود آن رفته با کاغذ من مقابل خوانند
معنی عبارتها بخوبی دریافت خواهد شد باین صورت که لفظ اول رفته یا لفظ اول
مقابل کنید و لفظ دوم را با لفظ دوم همچنین سوم را با سوم و چهارم را با چهارم و پنجم را با پنجم
الفاظ خوب برنی آید اینجا توضیح بیان کرده شد حالا با مثالها ترجمه بر لفظ نیدان لفظ
شده شده لیکن در صورت معنی عبارت در بعضی جا خوب فهمیده نخواهد شد بهر جهت
شاید بجای خود مطالعه کنید البته اکثر معلوم خواهد شد هر چه معلوم نمیشد خود آمده یاد خواهد
یا باز در خط خود بنویسید که شرح آن نکات است و احوال لشکریان است که در خط
کوچ بر منبر و مانند کبات که پل آنجا بسته شده رسیده بودیم یک مقام در منزل
پنجم و یک در منزل اولین اتفاق افتاده بود اینجا که آمیم خبر بود که برای آنکه
بسیار از پل و مقام خواهد بود و در روز که بست و یکم بود پیش خیمه ما و رسیدن
آن روی آب رفته بود و امر در خیر کوچ گرم بود لیکن دی روز وقت و در آن
از شش تا دوازده بجای صاحب کمان چارپای اتفاق شد و چند زن سوار

است که آدمیان مطعون باشند یعنی دانار باید که کاری نکند که نقل او را دلیل دانند و او
 سر کار داشته باشد هزار شکوای که کشیده اند بجای نمی آید اگر بطریق خصمت میخیزد یعنی
 آنکه مضائق نیست و الا بر کسی میخیزد عداوت نظر انداخته تا هیچ فایده نشود
 حق الواقع و انایان نسب را هیچ دانسته اند و میدانند وین و شکوهی این عبارت که
 منافع آنها تعلق از این دارد و غلطی نبود زیرا که تعلق این دارد و بایست که این
 بود و بجهت این چاق است خاطر شریف جمع باشد علی الفوت کاه گاهی رسم تحریر افاضا
 مخدوم هم جاری باید و انصاف اگر چه ایشان در بند سیاست نیستند لیکن باز هم قاضا
 محبت همین را میخواهد و کنکار ام جی خود را فدای شما میداند آنجا صاحب کلان نام خدا
 حال آنکه در سنت و از پریم کناره کرین اند از قسم طعام و شیرینی و میوه فصل به فصل
 میبخشند و دیگر خیرات بر قعه صد و چهل و شصت نام در دست
 رحیم نیک سده کبیس در نقل و خط میر نصیر الدین محمد در دست مجرا و بهلبانی که در نقد
 صاحبان از برلی آورده بود و اینجا آمدن چون سر نامه را خواندم و نگاه بریم یک گرام
 و آنکه شاید بر موصوف این ثوب را برای من فرستاده اند خاطر این بود که
 همین بهلبان سر و سازم زیرا که من نادوی این چیز مانع است لیکن چون خط
 در آوردم معلوم شد که دو بفت کبیس که چهار عدد و باشد برای ما بر سر فرستاده
 اند آن وقت خود جای گفتگو باقی ماند چون از بهلبان پرسیدم که من خود که
 چهار شش گاه است گفت بخت معصوم پرست کرد و من نگرین چهار شش گاه است
 و بای که بگوید که بایست که داشته اند و ام سه و پیرمیش که در گذشته اند و آن
 بر سر فرستاده آنجا صاحب نگرین آنجا صاحب زر که بگوید و آنجا صاحب زر

گرفتند معلوم شد که کبیر سارا در روز یکم آشفته بود که حاجیها اغداشته بودند یکا کبیر مدت
راغبی بنگر و در وقتیکه شد پس بهین قریه می رسید که میرو صوف کبیر با هم باقی
داود باشد و آنکه کبیر بجزیل خود که آشفته اینجا روانه نموده بهلبان جز را مراده این جمله
پیش که دانه می برست آید و الا محمول چها کبیر سه رو پی نمی تواند شد خوب از باقی
ما به توانی این احوال را خواهم نوشت امروز نا هر سنگه هم آمده اند هر سه کبیر تقاض
ایشان نموده شد هر وقت که کبیر چارم می آید آن هم سپرد ایشان خواهد شد و چون
از بته برآورده با غاصه نامی دادند که این را بگیرد و در پیه بانی آغا خانه خواهیم فرستاد
آغا صاحب نکر فتد بجان شما که نا هر سنگه هر کز مر و طلع نیست کاهی اشاره دین باب
بطرف تان کرده بلکه اینقدر بی پرواست که غط هم نمی نویسد میر صاحب از طرف خود
و اگر غاصه خط میر صاحب برای ملاحظه میرسد بعد مطالعه بآره باید کرد و از غاصه
میر علی نقل نسخ در وانگستان نوشته حواله رستم بکنید و اگر نوشته گذاشته باشد
دو باره چار نویسد من یاد دارم که شمار پر روز نوشته بودید و **رقعه صد**
چهارم هم به میر خورشید نظیر مخفی مانده که درین رومال که بهیچ بخت می آید
خوشی و بجزر کامل باشد از اشعار ششی محمد صادق است و شش ورق دیگر از اشعار
سازگار علی بهر دو خوشی نگاه باید داشت و یک بند کاغذ چها غزل تازه و پنج بیت
دیگر از اشعار و **رقعه** در حاشیه دیوان باید نوشت من این وقت بیاع مزاجا
میر و می شام که بوی کردم نزد شامی رسم این اشعار باین صورت اتفاق افتاد که
پنجاه پر روز غزل را اول گفته بودم و پر روز دو غزل که بعد از غزل اول نوشته شده
غزل دین بهر شش و دین بوسی دور هر دو پر روز اتفاق افتاد و

[illegible]

قدر برای صاحب کلان آمده بود و میر و هم که سواری ایشان سر ادق دولت حضرت
 در غایت او آتش شعله بود آداب بدست خواص و نیزین کرده بودند لیکن هنوز ملاقات
 و همکار و امده شد **محمد و بنجاه و نیم** و آقا امامی صاحب سلک الله
 تعالی و پیر و زبیا سخا طر شد در بقعه پنج محمد حسین عرضی بجای معلوم فرستاده بودم
 ای و خسته شده است باقی را رقم را از احوال بدین گمان بود لیکن با سخا طر شما نوشته شده بود
 و در کار ایشان خیلی مشکل است کسای که این تر کار را بدیده اند موس و دارند و آنها که نوکر
 اند در فکر ترک بسری بر ند لیکن توقیفی که در ترک نوکری روینده است بر نیامدن نخواه
 است انتظار بر آمدن نخواه اول نخواه دیگر جمع بشود بچار تا این قدر پول بجا نماند که
 از نخواه و نیست بر دارند **فقه صد و بنجاه و دو** و خواه امامی صاحب
 سلک الله تعالی افسانه ترکی را که خود بنفس نفیس تحریر فرموده اید بنصیر الدین برای بطلان
 بدید جناب مدوح درین روزها لغات چار شربت را به تصحیح رسانیده یاد می گیرند و عبار
 هم کم کم بطور خود می نویسند میخواهند که از تصنیف صاحب هم حطی بردند لیکن اگر و
 جناب مدوح بیاید آدم خود همراه آن آدم کرده باید فرستاد این از برای آن است
 که تمام آدم ایشان را خوب نمی شناسید والا این قدر سعی مصرف نداشت این فقه
 هم برای این نوشته شد والا اگر جناب مدوح خود دو چارش شده می طلبیدند حاجت فقه
 می نمودند و این **فقه صد و بنجاه و سوم** و آقا امام الدین مدح
 الاصل سلک الله تعالی سوده افسانه تازه رسید دل بسیار خاش شده و ازین
 بلکه هزار مر جاب بخشی و کوپ بخشی یار و تنیک در بعضی مقام پای شما اندکی تخفیف
 بدین هم از بدست مردم موافقت است این قدر بخاطر داشته باشید که تعریف

بر که در کتاب ضرور افتد تا آن شخص بعد فقرات شش تن بر مخرج او ذکر میکنند اگر چه طلب
 این نام او نیز حاصل میشود دیگر نمیکنند و تر این است که اسم هر مرد و هر زن
 ذکر نمایند این چهار داخل غلط نیست بلکه از عدم معرفت تر است و در زیاد و کم
رقعه صد و پنجاه و چهارم بیان امانی بعد سلام شوق و انج
 که خط شامز قوم چار و دهم شهر حال امروز که بعد هم راه که است رسیدن و ساخت
 این چهار خط قابل تحسین و آفرین بود و لا بد و در و لفظ غلط واقع شد که قاف معنی خوان
 ریختن بجای قان و کمانی بر تپید در ترکی قاف و کاف یک است لیکن توافق بینی
 زاید است و تو کاف معنی ریختن و دوم در مخرج امیر صاحب این فقره و داخل
 و به طایفه نوش تاید امیر صاحب کو یک دل هم که خداوند ایشان را برای هم بر حال لایق است
 و احدی از اندوختن می نیست که خداوند ایشان را بآب هم بر حال غریبان برشته است و تقی
 معلوم هر قوم بود آن که اسمانشان تاید بر ختم است یا در پیر بر ختم را با او داده بود و در
 یکبار پنج یکبار لیکن چون شیوه فقیر مراعات حال بنی آدم است حرام داد پشته یا حلال را
 احوال او را نیز خواهی هست خواه دروغ شنیده جمعی که در همین طریق مرد صد
 گرفته اند و هیچ یکی از اینها آشنای من نبوده است لیکن چیزی شولان از این سبک
 می دانند که فلانی از راه دوستی با سلوک من و زرد و منی دانند که من سخنان
 غیرتم در همین گدای شام **رقعه صد و پنجاه و پنجم**
 مرزا حاجی صاحب تفویض رستم خان باید نمود و یکی در آخر شمس بعد یافت آنها
 که آذر و زشما همراه گرفته باز اینجا می آیم و کاغذی غیر از کاغذ مرزا حاجی صاحب
 است آن در جزو دان شما که داشته ام من خود آمده دریافت می گیر **رقعه صد و پنجاه و ششم**

صوفی

صد و چاه و شصت و نه پونشید و نه آنکه میر عبد الله چاره بتاریخ

بسم الله الرحمن الرحيم و قد كنت في هذا اليوم في بيتي و قد كنت في هذا اليوم في بيتي و قد كنت في هذا اليوم في بيتي

ملفوظات از ده ماه این ماه و داشت و بدر نیز بهار و لیکن خوب که در اگر نیز نمی

چندین اتفاق اطبا کسی ازین بیاری جان نبرده است خلاصه از دو ماه در چوبلی نو

کتاب و کتابخانه بسیار با بزرگ من موافقت کرده و روزی

سروان یکپاس شب همده سر رشته نغمه کمر کرده بود و فواق شروع شد یک نفر سر

روز باقی مانده جان بجان آفرین سیر و میش روی دروازه دین حو علی تکه قصه

نیز ای سال فقیر مذکور درین تکیه می بود سال گذشته قضا کرد حالا که وقت احوال

و اما این است بخوبیه با و داده آن مرحوم را برای قرب و تکیه مذکور و فرستادن آن

چون خطی را می بیند محزون ساخته لیکن مادرش را در صوم و ناله

سپیدہ رویش فی لوسید و در آن قدر خاک زد که خود یک قالب یک شعله

سبب محسن هر چند روز نماز سازد و شفا یافت لکن باز در عذاب حق بدرستی شد

ساری نمود و حالاً فضیلت الهیست حاصل نمائید و بهر چه گفته شد بر او را از او حکم شایسته

سفت این بود احوال تازه که نوشته شد من هم در هر طرف مدت سواهی درویشانه

نماز ششم کند. از یک هفته صحت کا را حاصلست فو نه که فرود می آید

[illegible]

فان الله عز وجل قد علم انهم سئلوا بوجان وسبيلك واول ابره واول

و شام اگر که مالای نام خانه کشیفت روان عمارات را شد و نکو تا آنجا رسید

سنداده شود و در قعر مایه رنگ است از زرد و زلفه و عرق

رضای مردم باز آبادی در اینجا بسیار شده است که در حضرت صاحب عالم بهادر ایامی
 خطیب عالی و دوباره بتماشای کوپنی دلکش رفتند و از من هم در رکاب بود و بعد از
 بازگشت حضرت نورچند فقره در وصف آن تحریر و از من هم آن بخشیدند و از من هم
 حاجی تعالی شمار ایگام دل به ساینده اینجا بیار و در خانه همه اینها جان اندر **رقعه**
صد و پنجاه و ششم نسرين فو بهار انشا پر داری و خدا شایسته
 خیر از آنی حفظکم الله تعالی یقین می است که بعد از آن فقیر این طریقت هم منظر ناری
 خود اعموی شفیق داشته باشید من هم در دوسه روزی رسم لیکن خدا کند که باز
 بایستد و غبار سهل است و لاد که چوهای لکهنه راه رفتن خیل و شوار خواب بودم
 به طلب جبارانار و یک ناشیاتی و یک بهی و چند دانه انگور و چند نان و دو
 بسته و کشمش از صندوقی من آمده بود و بجنبه نزد شافری ستاده شد با یک بطریقه
 میان خود با همه کرده بگیرد زیاده خیریت مگر آنکه بعد تمام نمودن که حکم یک کوفتی
 که بپزد و یک دانه در هم منابت شد این هم میرسد **رقعه صد و پنجاه و هفتم**
 و ششم خواجده ای صاحب طالع که امروز که است و یک شهر حال روز شنبه
 بزیر مشهور بکشد و کانالاکوچ مخفی کردی از منزل و بروزه رسیدیم روز پنجشنبه تا یکشنبه
 زودتری آید داخل شهری شویم اگر چه دیروز هم این حوال نکارش پذیرفته بودی
 این حاجت منکر خیری نیست که بر کتبی بنشیند و یک کس از حال خود بگوید صابان خود
 بپزد و در زیاده خیریت **رقعه صد و پنجاه و هشتم** خواجده ای صاحب
 سینه اندک استیاف شوکر معلوم بولسون گیم خواجده چیت کند خالی منی تنگ
 باز پزیدی گیم بدنی فتح آبادیانی روانه بگویند لیکن تنال گوید که سوزی

می بود در آن وقت یا در پیش از آن که یارک کتک خونی بار
 علامت صفت ایامی خواجہ صاحب بهیوسف لاله فی پشاد چارده و سپید
 شریف در چند سالگی صاحب از ایشان گرفته خواجہ صاحب بهیوسف
 در سید بلخ روز دوم خواب دید بی پشاد نمایند و حال اشک این است که در روز یکم
 و ششم صفر بود فیض آباد رفتش کرده این طرف رسیدیم اندر مقام
 داخل فیض آبادی شویم باید دید چند مقام در بجای شود دیگر خیریت
صد و شصتم شخصی این کتاب برای فرد خشن آورده بود لیکن قیمت زیاد
 از حدی گوید بخار بهیومی خوابی گوید که مرد کاتب فی جز و پیر و پیر و دامه حالا انصاف
 برست شماست هر چه شما بگوئید قبول می کنم خداوند طرفانی چه نمیده است که این خط
 میشت را بنام فارشید او میر عاودان تیر چاه و سپید قیمت کتب بر زبان دارد اگر کسی
 صاحب بایستد بگوید به ضائقه دارد میان علی حسین امروزی را و آنچه جویند شد نه سلام
 بخیرت شریف گفته عذر حاضر شدن از کم فرصتی ما کرده اند ویر و ویر روز که عذر
 در است بود سه غزل تازه گفته شد تا همین وقت نقل آن گرفته همین کاغذ را که علیا
 بر خفته شده از رقبه بریده برستم خان خوابید و او را قاصدا صاحبان خواهد بود
 در این امر از دو مالیدن فارغ شدم فردا میری را طلبید به ترانسی می کنم **صد و شصت و یکم**
صد و شصت و یکم خواجہ امی صاحب سلیمان الله را خط
 والد نامی رشت بعد مطالعه اگر ممکن شود و بیک لغافه را قدری تراش داده و به صفت
 محفوظه عرضه خود را و آنچه از خط قاضی صاحب که اسمی آن صاحبان است
 برستم امروزی برادر پیش از عصر آمد جواب به زبان را بهیوسف باید نوشت

والا خطوط امروزه در آن نوشته خط اخلاص جانانی و خط دیگر خوانید ستاد و در خط
معلوم رسید و که جانبر سند لاهی چند خورده است چنانکه میراثا الله جل و علا صاحب کبر

باین علوه که غزلهای بنوی نوشته بود و در ذالاجا خطهای رسید و **رقعه**

و شصت و دوم خواجها امامی صاحب کرامت الله تعالی بعد از شش ماهی

که از دیروز در محبت یک ساله افتاد و ایم که هیچ چیز در مقام است فردا کو لیکن

مقام امروزه درین ارض ذالکمال پس ناگوار است چنانچه نامه آمده بود و پادشاه

دیگر آنکه پنجه و سپید است بدین آدم میرسد که گفته میش خود بخا باید بدگاه و همون معلوم

باید داد که پیچاره بمصرف خود آرد **رقعه صد و شصت و سوم**

خواجها صاحب من خط محمد شفیع که اسمی فقیر آمده بود برای مطالعوی بنویسد و اگر

خیز و ستاده شد بعد از خط طالع خطش رقع را برستم باید داد که بخانه شاریه یا کافه

مخدوم وقت شام آدم خود را از دمن بنستاده بود و چون من حاضر شدم که دین چیز

نام خود داخل بکنم یا نوشته میش خود بکنم از رسیدن رقع بسیار خجالت شید لیکن

بطور خود ابیات مذکور را یاد می کنم اگر یادی آید آنها لطیف و در امروز بطور دیگر

رقعه صد و شصت و چهارم خواجها امامی صاحب کرامت الله تعالی

این وقت بهمان دراجای صابو دعالا خواجها صاحب کرامت الله تعالی بنویسد و چون

باین ابیات که در دست الله و انون آمده است بنویسد و چون بنویسد باین ابیات

مخدومان کفر خود **رقعه صد و شصت و پنجم** خواجها امامی صاحب کرامت

الله تعالی مدعا و خط بوان و بنویسد باین ابیات بنویسد و چون بنویسد

بدقت آن برداشته بودند من برگرداندم یکی شل یک ماده بست آمده بود
 و قطعه آن نیز درست شد لیکن چون مرد مسخره بشمار آوردم ده عدد و کم بود و مجبور
 شدم که شش عدد بعد از آن این ماده بست آمد **نظم** ز نقره میخاستی
 شاه دین چو صید دقتی بد وزیر اعظم بنزد آن رسد پهلوان بدو دید جان به تنم نانی
 ازین تاریخ هشتاد و یک سال و سعاد و اقبال بدو و دیگر آنکه امروزیان فردا را
 فرصت این چهار غلبه تازه فقیر را بر کاغذی نقل کرده بدست آدم خود نزد افاض
 محمدم باید فرستاد فردا بکلیف مرزا حاجی صاحب بهر کلامی روم دارانجا باشد
 بنصوری آیم زیاده خیریت **رقعه صد و شصت و ششم**
 امامی صاحب دریافت نمایند که معلوم نیست که دیر دزیا امروزیان چو بیایک پهلوان
 و آن مرد جوگندم ریش که وقت آمدن این جاشمار بالایی بام طلبیده سفارش
 کرده بودم هم بدو ندانید و صاحب در مقدمه مرد و کس بطوریکه گفته بودم بنجابت
 قبله و کعبه عرض کردید یا وقت مناسب بهر حال اگر گفته باشید مفصل بگوید
 والا بگویند و فردا جواب بنویسد **رقعه صد و شصت و هفتم**
 امامی صاحب سلیم الله تعالی پیرو پیوسته استم خان فرستاده شد
 در وقت و نزد والد میان کورفته باید گفت که مرزا قیقل مشیر که دستا
 تخصیص یار پرگشته در ملک انگریز بودند سفارش اکثر مردم بانهای نوشت
 و همه بعد مقصوم خود کامیاب می شدند درینو لاکه آشنایان همه مغزول
 شده اند سفارش یک رویه بانهار و انی دارد و سابق بهم خط نوشته باین
 می داد این نیست که زیر برای کسی بطلبد گردد و سه بار از بعضی دوستان رخ

[illegible]

انکه نیت بکلی خیر اند و ضعیف و شریک و اینجا که از این که شما ازین پوری فقیه و انقدر
نشان دهند که در سر کار انگریز آنچه نوشته اند و در این کار بی بر کاری منسوب است
جای این شهرت میگرد که فلان شخصیت بفرانی قدرت یافت بهر حال فال نیک است
ازین دار و آنچه در افواه با سینه جا گرفته است روزی در همین دریا بطور دوری
لیکن نادانان و کسان در وقت ترقی یاد باید داشت از اینجا چنین واضح است
موجبی که اسمی من درین عرضه بود و بطلان در آوردم من بعد خطی است
مخدوم نزدشان فرستادم هر وقت که جواب می رسید نزد خود نگاه می کردم و خط
دیگر موقوف کرده تا آنکه فرستاد و آنچه در خط سابق نوشته بودم که دو جا در خط
نلط دیده اند تفصیلش این است که این تحریر را در عالم تعجیل و تردد خاطر معجز است
شما هم می دانید که محو یا خطی خطی نوشته می شود و مهمل با بای می موزی نویسد لیکن این
سبب چیست متعلق بودن خاطر بکار دیگر بالعکس از قلم شاعر می نمود انشاء الله تعالی
و قلمی مطلوب ظفر می بود و اطمینانی بهمی رسد آنوقت بر آن قاطع و دیگر که و
کتاب است نزد صاحب فرستاده خواهد شد صاحب من درین خبر خوشترند از من که
چون علی سینا شود ظاهر خود را در دست بگیرد و چنانچه شما در دنیا می جویم اگر خدا
تعالی بخواهد هر دو بدین جهان اسد کورچی خواهد دو چشم بینا و اگر علم بعد از خود
عطا فرماید و دولت زیاد از حد لیکن بعزت تمام نه بدلت زبی طالع و خبی غایت
خداوندی این بار خطی ای نامر سکته نمود چون او بذات خود اشتیاق خبر فرحت اثر
شماست و می دانند که اینست او در دل شماست از راه اختلاط کلمه و زبان می گویند
از دل نیست اگر جواب خطی خواهد نوشت او خط صد و یکم خواهد نوشت و امر و مرید

[illegible]

فرستاد اگر خلافت این محل آوردند انکاری که بود و او بعد از آن صاحب
 قدغن که در مشهد بنمودند درین صودت آنرا در خط نجاس احتمالی داشت لیکن
 بدانکه این خط را بعد از رحلت خدای عز و جل در وقت سلطنت در خط احتمالی خط و بنام
 خط الکفر و ستاره خط در خط مذکور خط لفظ تعزیت حادثه جانکد از بیم است اعاد
 چه ضرر و کلا بعد ازین که عرض شد باینجا مجدود بنویسد آمدن مولوی کلید
 عدالت و دیگر ارباب عزت و تاساقت شدن صاحب والا قدر از کوی که در خط
 حواله بقلم باید نمود و اما در نظر این مردم عزت شما جا کرد و در رقعہ مزین که در نقد
 خانصاحب از لکهنو بحضور نمودید بسیار باشد زیرا که نمودن رقعہ وقت شکست
 صاحب والا بجاه از احوالی خانصاحب زیبا بود و از طرف خود چه تحفگی داشت
 من بعد ازین آنچه می فرمایتم آن را حکم قطعی ندانید مشوہ خیال نکنید و در
 در زاری بسیار بنمودید و نماد بعل آورده باشید نام خدا را ی شایع و نزد
 است رقعہ صد که در وقت آن صاحب غایق در سلسله الله تعالی
 چه بود و خط بحت نظر رسید موجب مسرت فراوان گردید و نو خط بود
 حشمت خان باز تجویز باری پیوندم نامور شد بدلیل خط لفظ اسلوبین بعد از
 بود و در مشیبه نامد که امور صلیه مفعول از امریایم آمده است و درین مقام
 می نماید و محور معنی آبادان تعریف شهر است در اینجا چه کنجایش دارد و معنی
 مرز از هیچ مشعر به واجب کفر ثابت بی بینهای سلمانی به در محمولی مشیخ
 از مار سیخ سلیمانی به این است که تناباتی قرشت مفتوح و بهم ساکن
 گذر زمان و در این حکم حاکم از تاجران و دیگر رگزران گیرند این معنی

و در سه حال معنی سود و دفع است که سیلانی است بر یک آب و در میان آن
 که می رسد می باشد که آن را در دو گونه می نامند غرض شاعر این است که گفت و اسلام
 و غیره که در حق می رسد که اهل تحقیق نامعتبر نگاه کنند و این است
 این نبوت که سود و سلام است یعنی اسلام عین کفر و کفر عین اسلام است و در
 می شود یعنی شونده نوعیکه زمار از تبیج سلیمانی متفک نمی تواند شد همین و در کفر
 و اسلام از کفر جدا نمی گردد و شیخ با این همه تقوی نتوانست که زمار را از این
 سلیمانی جدا کند و تمام شواهد این بهم دیگر آنکه خالاحسن بفضل شانی مطلق از سابق
 بهتر است اگر چه هنوز بحالت اصلی عود ننموده لیکن کم کم بطور سابق احتلاط می کند
 و همین غرض از این دلیل تام صحت است گویند راه نمی تواند رفت مگر که میل به صحت
 و کمال می شود و اصل غایت شیرینی می کند تا دم خود می گوید که چه می بینم از صاحب
 و قیصر می آید و الی یوم و چیزی می کند من البته لبت گلی می طلسم لکن به چه صفت
 خود را ساخته است به طور که می شود از این دوام که اگر با اتفاق می شود یک
 و با و این هم شاید می باشد لیکن چون نزد حکیم این هم مضایقت بقصد و می باشد
 اما صاحب نوین که در حجاب می کشد و به نظر می رسد بران عمل ناپسند و بهر حال
 و نظر داشته باشید و در روز شام بود و از امانت آمدن بعضی اصحاب
 و خاطر داری آنها و در دستان او و مزاجها لک می رسد و از راه از پنج غرض بهر عمل صفت
 می اتفاق نشد و خطا آمده فرستاده خواهد شد و مزاجها لک می رسد و از راه از پنج غرض بهر عمل صفت
 و چهارم بهر حال لک می شود و حجاب مالی باشد تا دم که تا صبح الی یوم
 باین صفت استقبال مزاجها و بخت شام او و کرده یا شام پذیرفته شده بودند

بودند شایسته بود وصف غریب سلطان و لم غریبی جناب لی در یک دفع
 پهلوی خود نشاند شایسته بود وصف غریب سلطان و لم غریبی جناب لی در یک دفع
 رنج و غم از زنده چهار کس دیگر از رفقا شریفین و غریب سلطان و لم غریبی جناب لی در یک دفع
 صحبت با و شد بمن که سلام کردم گری طلب کرد و فقیر را نشاند و چیز نیم
 خوانید دیگر بر رفته صد و بیست و دو کلمه بعد شتیاق واضح
 که باز در نهم شهر حال بود لقا و خط طشار سید در رفته شخصی که بنام من
 درآمد حاج الدین حسین خان صاحب به پیوسته رسید که غمخیز برای
 داور و آقا صاحبان خط و دیگر که برای منی در زبان آورد نوشته بودید فرستاد و
 در اینست که دید و خط پیشتر بمن و صاحب فرستاده شد یکی حسین یک خواهر و
 بطور خود و در آن اگر یزیدی مرسلست بعد ازین اگر خط قابل اعتنا باشد درین
 ممکن نیست بدین جهت صاحب عالم فرستاد و در آنجا صاحب
 که آنجا صاحب مختار مانده ام که اگر بعد ازین خواهری آید یا دیگر آن وقت من
 اینجا باشم بهتر و الا پیش خود نگاه داشته توسط آدم خود و در گوش من اطلاع
 حساب خواب بود و خواهم طلبید یا نه خود نگاه باید داشت آدم بر احوال من مطلع
 بعد از آنکه خط خلی بی حواسی شد باز مرور رفته بمن نوشتند که خواهر امامی مفت از
 راهی که حال در چه ملاقات خواهد شد صدای بازین نیست که خواهر قاضی آنجا رفیه
 راهی که خود بسیار و حاج الدین حسین خان صاحب بعد از آنکه خط شما پر مغص شد و
 نوشتند که ناخواب صاحب قبله عرض میکنند که خطی بنام من نشد و نفرت خود را
 کارشکوه آباد و اطلاع غایت حاصل آنجا و غایت خواهر امامی باین کار باید بطاعت و رعایت

صاحب والاحباب وپاسن شکر خیر نویسنده این قدس مضمون دیکویم باشد که خود را

بالتخلص من حكم آقای خود چاره ندارد و باید که به دست خود حکومت را از آن صاحب عالیشان او را بجا

نظر داشت بر سر این فیضانات و در آنجا که از وقت روانگی یاد فرید تمام شد

تاج العجب حسین خان صاحب اینوقت بهروز جلال الدین حسن جهان برای

و کعبه و نزو قاضی صاحب رای نویساندن

و اگر در خط و اگر تلفظ خط خاکی و خاکی

وفاضا چه در وقت مرگ و چه در وقت زنده

وہ کہتا ہے کہ میں نے اس کو دیکھا ہے کہ وہ ایک بڑے بڑے آدمی کے ساتھ بیٹھتا ہے اور اس کے ساتھ ایک بڑے بڑے آدمی کے ساتھ بیٹھتا ہے۔

سماهی که در این زمانه بر روی زمین پدید می آید و در هر حال یقین که روانه شده اند من بر

وفاطمة ووليد بن لقمان بن عيسى بن محمد بن علي بن ابي طالب بن عبد المطلب بن هاشم بن عبد مناف بن قصي بن كلاب بن مرة بن كعب بن لؤي بن غالب بن فهر بن مالك بن النضر بن كنانة بن خزيمة بن مدركة بن إلياس بن مضر بن نزار بن معد بن عدنان

در حقیقت غیر از قبیل مضمون پیش شما چیزی نیست بجز آنکه همین رتبه را بنامید

التي ترفع خد وبقا وود وخطوط تزيين

هر حال سید بنوخ مطلب کردی بچند سال بیشتر از دیوان ابوالحسن شاه

و تعاون نیست که این مرد غریب را با قرع و غلی محرومست یا این که

[illegible]

شیر لکڑ خد شدن در شکر نواب نجف خان مرحوم، و حارسا آتاجن ایتو

وہاں سے واپس آئے اور اپنے گھر پہنچے۔

شہداء اور آلہ اللہ کے لئے

بجایان بایر و در دسترس بودم و سید موسوی از بچیان من بود و از او

و باین بود بر حسن حسد در وفاق او ی رحمت میر با و در بهم بجای بدیدم که ای راجع

و علیت ه بی از سر سام با صفت سب با هم اخلاطی از دم در بنمایند و در

روزها هفت روز نهمه بدیع الیازار که در علم حق است پیش من می دید چون از
کوچ بیشتر شد من بار ضرورتی بکبریا رفتم و بعد از آنکه باز شد که بر سر من
که هرگز نور شاه جهان آباد روانه شده خاندان ایشان خیار کوچک است ایشان
سادات بدنی ایند میردستی می فاطم خبر دکت صاحب اینها و در آن
که نشسته اند که خواهی با این همه کمال شاکر و ایشان بود بر موصوف
می شوند بر مرقوم را پسری بود در کمال زکا و شایستگی
شازده سالگی قطبی یا میسندی میخواند بچاره مدقوت شده و در کمال
کمال بین آشنای شما باشد این نقل طرفه نقلی است که میر باقر بعضی اجلاس
کتاب و غیره پیش اکر ام الکمل حال نموده بودند و دو سه بار خاندان
و فاکر و میرز بود و زنی بقا صافی شد بدین دو خان موقوفه که در کمال
شریف را معلوم با کسب نصیب نکند که عجب مردم بیچاره و بدست در عین
میر باقر گفت که شما هم را بستید منی خمیری تمام شد این داستان را از احوال
آن کوت بر کوچی حواله قلم کرده اید طشت از بام افتاده است او را هم من قضا
منظور نیست سبب این است که چون شایع جیادین قوم را نموده و خود را دانست
فلاحتی می گیرند این عمل را ندیم خود بدینند و علاوه آن دیوشی را داخل میشی
میرزین خود از و زنی خود بکاییدن می دهند و همچنین خواهر و دختر اینها را
زن که حرت خود است خواهر و دختر یک تن چون زن کوت بر کوچی را دیدن می کند
اولاد را می کشد که است درین صورت نه آن زن زن است نه دختر و خبر او این
که اگر کسی بگوید که شما کوت بر کوچی بستید بر من عیب می آید

صاحب این است که در نظر مردم صاحب این علم فانی و خواستد اینها را نشان بدهد
در این علم که در کمال رسیده اند و هر شخص ظاهر و باطنی در بار داشتن و تحمل ظاهری
و باطنی باید در میان باشد و چنان می باشند در میان زمانه و اینها
صاحب این است ایشان هم بالطبع راغب باین می باشد که بسیار زیاده باشند و
در این علم عمل می کرده باشند لیکن اینها در گذشته که صاحب ظاهر و باطنی
و در این علم که در دو تحمل حرف ناما اینهم هم نذر در این زمین جهت عویش باقی است
در این علم که در هر دو توان کرد و در میان این اند و با همین مردمان
در این علم که در هر دو کسی که بتواضع پیش آید با وقایع باید داشت
در این علم که در هر دو می توانی در هر دو با و اند که هر خط ط این صاحبان
در این علم که در هر دو خط شش احوال صاحب و صاحب یکی شایسته باشند
در این علم که در هر دو امور اختیاری نیست اما در هر دو سبیل شایسته
در این علم که در هر دو پیر زمان پذیر خودی یا بنده و بازوی خود چیزی پیدا کرده اند
در این علم که در هر دو پیش منشی بود و منشی خود و حال او در هر رشته اما شایسته نیابت شخصی
در این علم که در هر دو این را یاد داشت که با شایسته که این نوکری زیاده و
در این علم که در هر دو به بار بگفتند که خداوند بگفتیم تقیری در دیوان شایسته
در این علم که در هر دو و کمال گردن و شده بود برای رفع بدنامی این خود شایسته
در این علم که در هر دو است به چند شیخ این مرد که هم شایسته عوام است
در این علم که در هر دو که با اینکونه خر کرده با و در این علم که در هر دو شایسته
در این علم که در هر دو که با اینکونه خر کرده با و در این علم که در هر دو شایسته

برادر کوچکش در قوف هزار بار بر روی چرخ بر خیزد که این است که بر نام آن دوست
شاه سپید جان می دهر گو یا از کونش جبهه نکند در که پیش مردم اظهار کند
می کند و ز غم خودی داند که من این ادعای او بسیار خوش خواهم شد و این
دو این سخن که خط و مژده خایه ارسا نده شد گنگایم خود امر و جواب نیست
همین سخن نماند و ز دوا که در میان من و نفر استاده ام حالا تو می بینی
ازین خواب بر سید رقصه صند و ششاد و نسوم
الفاظیکه برای نویسنده مکتوب مقابل شخص مساوی و بزرگ و صغیر و بی
شده لیکن بعضی چیزها که تعلق بر تبه فانی دارد که عند تقریر و تحریر بکار آید و در میان
چیزهای تحریر و تبه فانی است که می آید و در میان اطلاق و تفسیر و در میان
از میان سوای قلم و بیان لغت و جوامع نیز دارند یعنی بعضی چیزها که در میان
مقابل شخص مساوی و صغیر و در مقابل خود را قبل و قبله و بعد و بعد
صاحب و قبل و قبله و کعبه نیز است و در مقابل ما باید که توبه و توبه و توبه
دارد بشرطیکه آنده باشد لیکن پدر را نباید گفت و لفظ پدر و مرشد سوای استاد و مرشد
بگیری نباید گفت لیکن استاد که علوم کتابی بیاد اینکس ندارند استاد و رفیق و
مشکل و صنایع علم و تبه درین مقام دادن را غایت کردن ناخند و پدر
سوای بر سر غایت نباید گفت و در خطاب آنجناب باید گفت یا جناب و الا یا جناب
در حق هم لضا نیست لیکن مثل توراتی یا حضرت بمعنی پدر استعمال نباید کرد
چونکه در راه والد یا قبله گاهی باید گفت اگر همین اشخاص مقابل باشند
پدر خود را در مقابل این صاحبان سوای شخص مساوی غلام و

[illegible]

گفت و پدر خود را گفت ایام و برادران را بنام یاد باید کرد بی آنکه منافقت نمودن صاحب
و دادن او را بر محبت کردن با او و با یکدیگر منافقت کردن نباید گفت و در این
ابو تعظیم هیچ بزرگی نباید کرد و عندالاکرام الفاظ بزرگی امیر و رعیت کسی بر زبان نباید
آورد و بسیار خطای و غلطی است باید گفت و در خطای بسیار و در شدت خوانند و اولاد
بسیار از او است و او را خطای بسیار است و از او یاد باید کرد و از او یاد باید کرد و از او یاد باید کرد
و در این نباید گفت الا بزرگان دین و در خطای بسیار و در شدت خوانند و اولاد
بسیار از او است و او را خطای بسیار است و از او یاد باید کرد و از او یاد باید کرد و از او یاد باید کرد
نیز یعنی پدرش را حضرت جنت آرام گاه باید گفت و پدر گفانش را حضرت
تا خود بر سر بنی آغا نهاد که زد و اگر مصلحت ضروری الذکر باشد دست خود را بر سر
کار بر رفتن حکم کند بسیار کرده باید گفت و وقت باز آمدن و از او یاد باید کرد
تسلیم باید کرد و در خطای بسیار و در شدت خوانند و اولاد
بسیار از او است و او را خطای بسیار است و از او یاد باید کرد و از او یاد باید کرد و از او یاد باید کرد
سلام و تسلیم باید کرد و در خطای بسیار و در شدت خوانند و اولاد
بسیار از او است و او را خطای بسیار است و از او یاد باید کرد و از او یاد باید کرد و از او یاد باید کرد
بر زبان آورده عرض طلب باید کرد و بندگان عالی و جناب عا غایت چهار است
در اینک صاحب عالم اولی بود و در خطای بسیار و در شدت خوانند و اولاد
بسیار از او است و او را خطای بسیار است و از او یاد باید کرد و از او یاد باید کرد و از او یاد باید کرد
طاعت که با طاعت عالمی از شدت در سنگ و در عت و حیوان و آدمی با طاعت
دست قدرت است و طاعت سنگ را که از پائین به بلندی آوازند مجبور است که از بالا
آید اگر طاعتی نباشد مثل سقف یا درخت یا چیز دیگر پس هر کس سنگ را که از
پایین آید یا نامند یعنی با اختیار آدمی است با اختیار سنگ نیست و از بالا
آید یا نامند یعنی طبع سنگ چنین اقتضا نموده که از بالا آید

دیگری نشود چون آب و آتش و باد و خاک یعنی باد و چو ت آتش و آتش بصورت باد
و همچنین خاک آتش و باد و خاک نشود یا فانی شود بدرون درختان سیوه و دیو
شکل درخت امار و حریف و درختان در بعضی کجا می خوردند
از زمین و درخت و خاک و درخت و خاک و درخت و خاک
اما از زمین و درخت و خاک و درخت و خاک و درخت و خاک
کوچک که بعضی جانوران بصورت خود سازند و بعضی کجا می خوردند
چیزی نماید اگر دانا یا نه قبولی دیگرند لیکن موافق عقیده مطلق خدا این است
که در این دنیا و در این دنیا و در این دنیا و در این دنیا و در این دنیا
کافق و اگر از کافق و اگر از کافق و اگر از کافق و اگر از کافق و اگر از کافق
خود است و از کافق و از کافق و از کافق و از کافق و از کافق و از کافق
یعنی انسانیت بشری بیرون آمده این کار کرده شاید عادت و عادت و عادت و عادت و عادت و عادت
بشری باشد و لفظ علمی در اصل علی حدیث بوده است لیکن در فقه و فقه و فقه و فقه و فقه و فقه
و در عربی علی حدیث و فرق در عقل و تفاوت این است که این عبارت که دلالی این همه
حاصل است از این که گوشت و پوست و استخوان و عظم و استخوان و عظم و استخوان و عظم و استخوان و عظم
عادت باشد و عادت این حرکت حرکت انسان و عادت این حرکت این حرکت که عادت
از جنون و اکثرا در عالم نقدان لحم فرزندان خود را کشته بهمانان بخوراند و خلاف
که عادت این حرکت باشد و عادت این حرکت عادت این حرکت عادت این حرکت عادت این حرکت
خوش تر برای چنین گوشت که در عوام مشهور است این عادت

[illegible]

عین خان بهادری که در جنگ پیر چاک علی خاں کشته شد زیرا که با بی این چیز را

تمام غلبه و دیگر بایست که این دهنه نر و جناب غلبه و کعبه رفته محقق باشد که

دختر شمس الدوله بهادر که قصه که مستحق سالها عمر داشته حضرت اردو

بنیاد چون بی اجازه جناب علی بهادر و در درجه بی بی شمس الدوله

فرماندها که علی بهادر که در جنگ پیر چاک کشته شد

اردو پیر چاک که در جنگ پیر چاک کشته شد

دوم آورد و باید بود و یک بعضی از او اینجا چه غلط است

این غلطی که در صورت است و این است که این است که این است

کلیه را خوب و از خطایون

معنی چه گویند و در این حدیث و امثالین چه صورت دارد و چند براند و لفظ در

حقیقت آن در برهان قاطع و زیادت میشود و اگر لفظ عربی باشد و شما از

آگاه نباشید و در شعر موزون کنید

بنیاد از حقیقت این لفظ آگاه

مستوفی و معنی بی بی شمس الدوله که در جنگ پیر چاک کشته شد

در جنگ پیر چاک کشته شد و این است که امر و ذوقی است

و در جنگ پیر چاک کشته شد و این است که امر و ذوقی است

و در جنگ پیر چاک کشته شد و این است که امر و ذوقی است

